

PM 2026:01

Mot ett mer effektivt och ändamålsenligt företagsfrämjande

**Slutredovisning av regeringsuppdrag
KN2024/01306**

Dnr: 2024/158

Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser

Studentplan 3, 831 40 Östersund

Telefon: 010 447 44 00

E-post: info@tillvaxtanalys.se

www.tillvaxtanalys.se

För ytterligare information kontakta: Åsa Hernerud

Telefon: 010-447 44 44

E-post: asa.hernerud@tillvaxtanalys.se

Förord

Tillväxtanalys uppdrag är att utvärdera och analysera effekterna av statens insatser för en hållbar nationell och regional tillväxt. Vi ska också ge underlag och rekommendationer för utveckling, omprövning och effektivisering av statliga åtgärder.

Syftet med den här rapporten är att slutredovisa *Uppdrag att se över hur det statligt finansierade företagsfrämjandet kan bli så effektivt och ändamålsenligt som möjligt* (KN2024/01306). Inom regeringsuppdraget har en problembeskrivning (PM 2025:01) och en kartläggning (PM 2025:05) lämnats. I denna slutredovisning lämnas förslag på hur det statligt finansierade företagsfrämjandet kan bli mer effektivt och ändamålsenligt.

Rapporten är skriven av Emma Borg, Gabriella Kindström och Åsa Hernerud. Peter Frykblom har varit projektägare. Projektets referensgrupp har bestått av Anne Lidgard, Vinnova; Aurora Pelli, Skellefteå Kraft; Fredrik Bystedt, Riksgäldskontoret; Martin Andersson, Blekinge Tekniska Högskola samt Åsa Hansson, Lunds universitet.

Vi har även fått många kloka synpunkter från en mängd kollegor på Tillväxtanalys samt från olika myndigheter, statliga bolag, organisationer och företagorganisationer. Till alla er vill vi rikta ett varmt tack för att ni tagit er tid att faktagranska, kvalitetssäkra och svara på alla våra frågor.

Östersund januari 2026

Sverker Härd,
Generaldirektör, Tillväxtanalys

Innehållsförteckning

Förord	2
Sammanfattning	5
1. Inledning.....	12
1.1 Disposition	12
1.2 Sammanfattande slutsatser från delredovisningarna	13
1.3 Åtgärdsförslag från tidigare delredovisningar	16
2. Fördjupning gällande överlapp inom export- och investeringsfrämjandet	17
2.1 Genomförandeaktörerna och deras uppdrag.....	17
2.2 Övriga aktörer och konstellationer	20
2.3 Finansiering mellan genomförandeaktörerna.....	21
2.4 Fördjupning gällande Business Sweden	22
2.5 Avslutande reflektioner	25
3. Utgångspunkter och ramverk.....	28
3.1 Definition	28
3.2 Avgränsningar.....	29
3.3 Motiv för offentliga åtaganden	31
3.4 Näringslivsstruktur och hinder för tillväxt	34
4. Omvärldsfaktorer	39
4.1 Internationell handel och global konkurrens	39
4.2 Sveriges medlemskap i EU	40
4.3 Geopolitik och försvar	41
5. Ramvillkor	43
5.1 Statsstöd	43
5.2 Skattesystemet	44
5.3 Kompetensförsörjning.....	46
5.4 Infrastruktur	48
5.5 Avslutande reflektioner	52
6. Åtgärdsförslag	54
6.1 Vägledande principer för utformning av statligt företagsfrämjande	54
6.2 Samordning inom Regeringskansliet	59
6.3 Samlad och stärkt styrning av genomförandeaktörer.....	60
6.4 Utvärderingar för omprövning och effektivisering	64
6.5 Samlad rapportering av det statliga företagsfrämjandet.....	67

6.6 Utvecklad digital gemensam infrastruktur	69
6.7 EU-relaterade åtgärdsförslag för bättre genomslag och effektivitet	71
6.8 Översyn och förändring av företagsfrämjande skatter	73
6.9 Förslag till nya utredningar och uppdrag	75
7. Slutord	79
Referenser	80
Bilaga 1 – Figurer kapitel 2	90
Bilaga 2 – Effektutvärderingar	93

Sammanfattning

Regeringen har beslutat om flera uppdrag för att åstadkomma en bättre överblick och säkerställa att statliga medel används effektivt och går till rätt ändamål.¹ Det här regeringsuppdraget (KN2024/01306) syftar till att kartlägga det statligt finansierade företagsfrämjandet.

I uppdragets första delredovisning definierade Tillväxtanalys statligt finansierat företagsfrämjande som *statligt finansierade aktiviteter som i första hand syftar till att främja investeringar, stärka konkurrenskraften eller stödja företagens ekonomiska utveckling*. Begreppet "finansierade aktiviteter" omfattar alla former av statliga åtgärder, så som bidrag och stöd, lån, skattereduktioner, marknadsföring, rådgivning, riskkapital och utbildning. Även förutsättningsskapande åtgärder såsom regelförenklingar inkluderas. Utifrån vald definition gjordes en kartläggning av det statliga företagsfrämjandets omfattning 2025 i den andra delredovisningen. I denna slutredovisning lämnas ett antal åtgärdsförslag som sammantaget syftar till att göra det statliga företagsfrämjandet mer ändamålsenligt och effektivt.

En viktig utgångspunkt för de förslag som lämnas är kraven om att statlig verksamhet ska präglas av hög effektivitet och en god hushållning med statens resurser. Vi har även tagit hänsyn till regeringens förvaltningspolitiska inriktning gällande en samverkande och effektiv statsförvaltning, det näringspolitiska målet och delmålen om stärkta förutsättningar för innovation och förnyelse, stärkt entreprenörskap och goda ramvillkor samt regeringens skrivelse 2021/22:3 gällande mål för förenklingspolitiken. Förslagen utgår från ett resonemang om statens roll i företagsfrämjandet utifrån nationalekonomisk välfärdsteori. För att rama in företagsfrämjandet och sätta in de företagsfrämjande aktiviteterna i ett större sammanhang ges en beskrivning av Sveriges näringslivsstruktur samt ett antal omvärldsfaktorer och ramvillkor som är viktiga för Sveriges näringsliv och för utformningen av det statliga företagsfrämjandet.

Åtgärdsförslagen är framtagna i förhållande till de tidigare delredovisningarna samt en fördjupning gällande potentiella överlapp inom export- och investeringsfrämjandet. Fördjupningen visar att det finns ett stort antal genomförandeaktörer inom området samt vissa överlapp och möjlighet till effektiviseringar som närmare bör utredas.

De åtgärdsförslag som lämnas syftar till att skapa en bättre översikt som kan utvecklas över tid. De syftar också till att stärka samordningen av såväl genomförandeaktörer som verksamhet samt att skapa bättre förutsättningar för utvärdering. För att avgöra vilken typ av satsningar som är mest effektiva behövs fördjupad kunskap om hur olika aktiviteter fungerar och vilka effekter de har, samt hur de kan användas för att bäst komplettera varandra. Vår målsättning är att de förslag som lämnas sammantaget bidrar till förbättrade förutsättningar för att ompröva företagsfrämjandets olika delar så att de på sikt kan utformas på ett mer träffsäkert och effektivt sätt.

¹ Prop. 2023/24:1. Budgetpropositionen för 2024. Utgiftsområde 24.

Åtgärdsförslag

I de tidigare delredovisningarna har vi lämnat åtgärdsförslag som fortsatt är gällande inom följande områden.

- Samordning av regeringsuppdrag och utredningar
- Samordning av stödförordningar
- Samordning av budgetförslag
- Tydligare krav på utvärderingar
- Digital plattform för bättre överblick av offentliga erbjudanden

Nedan återges de åtgärdsförslag som lämnas i denna slutrapport. Motivering samt bakgrundsbeskrivning till respektive förslag återfinns i kapitel 6.

Vägledande principer för utformning av statligt företagsfrämjande

Statligt företagsfrämjande omfattar idag ett brett spektrum av statligt finansierade aktiviteter, så som bidrag, stöd, lån, skattereduktioner och rådgivning, som syftar till att främja investeringar, förbättra konkurrenskraft eller stödja företagens ekonomiska utveckling. Därtill ska det statliga företagsfrämjandet, liksom all statlig verksamhet, präglas av hög effektivitet och god hushållning med resurser. Utformningen av företagsfrämjandet bör vägledas av principer som hjälper till att hålla fokus på det övergripande syftet och minskar risken för godtyckliga beslut och brister i kvalitet. Vägledande principer kan dessutom skapa långsiktighet i aktiviteterna samt underlätta uppföljning och utvärdering. Mot denna bakgrund bör regeringen därför fastslå och i sin styrning tillse att:

- Det statliga företagsfrämjandet avgränsas genom att det utgår från en gemensam definition. Den definition som tagits fram inom detta regeringsuppdrag kan användas, men regeringen bör göra en bedömning gällande vad som ska definieras som statligt företagsfrämjande och inte.
- Strukturella och institutionella förutsättningar såsom regelverk, skattesystem, infrastruktur och kompetensförsörjning utgör de ramvillkor som är grunden för ett väl fungerande näringsliv. Åtgärder inom dessa områden är av särskild vikt, även om det också kan finnas behov av riktade aktiviteter för att lösa specifika utmaningar.
- Finansierade aktiviteter ska ha ett avgränsat syfte och mål och vidtas när det föreligger ett marknadsmisslyckande, behov av politisk styrning (direktionalitet) eller när externa omvärldsfaktorer motiverar ett offentligt ingripande. Statligt finansierade aktiviteter ska som utgångspunkt ha en tidsram, programlogik och i möjligaste mån komplettera privata alternativ.
- Nya finansierade aktiviteter ska formuleras i förhållande till andra, befintliga aktiviteter för att säkerställa att de är väl avvägda och adderar ett mervärde genom att exempelvis komplettera, förstärka eller fylla en identifierad lucka.
- Företagsfrämjandet koncentreras till ett begränsat antal genomförandeaktörer och nya aktiviteter fördelas till den som är bäst lämpad utifrån resurser och kapacitet.
- Målen för förenklingspolitiken – minskad regelbörda och sänkta administrativa kostnader – ska genomsyra såväl styrning som genomförande. Finansierade aktiviteter ska därför utformas så att de är enkla att hantera för både företag och myndigheter samtidigt som risken för fusk och felaktiga utbetalningar minimeras.

- Företagsfrämjandet utformas så att aktiviteter löpande kan effektiviseras eller omprövas. Det kräver förutsättningar för uppföljningar och utvärderingar så att aktiviteter kan justeras och anpassas, och för effektutvärderingar som kan utgöra underlag för omprövning och omprioritering.

Samordning inom Regeringskansliet

Företagsfrämjandet består av separata aktiviteter och ansvarsområden som har vuxit fram över tid. Det är därför svåröverskådligt och fragmenterat samt komplext i sin utformning. Det finns många genomförandeaktörer med olika organisationsformer, styrmodeller och politiska uppdrag som sorterar under olika departement och kan påverkas av beslut inom andra politikområden. Även styrningen skiljer sig åt – från ägaranvisningar och regelverk för statliga bolag, till instruktioner och årliga regleringsbrev för myndigheterna. De statliga medel som regionerna hanterar styrs av statliga förordningar men beslutas av förtroendevalda regionpolitiker. Givet detta finns det behov av en förbättrad samordning.

- Klimat- och näringslivsdepartementet bör ansvara för att, utifrån de vägledande principerna, samordna frågor rörande statligt företagsfrämjande i en interdepartemental arbetsgrupp (IDA-grupp) eller annan organisationsform. Den sammansättning som utses behöver ha mandat att samordna följande frågor:
 - Framtagande av förslag på nya företagsfrämjande aktiviteter.
 - Överblick av initiativ genom att upprätta en förteckning av pågående uppdrag och utredningar gällande statligt företagsfrämjande.
 - Kartläggning av stödförordningar för att säkerställa att de gemensamt är utformade så effektivt och ändamålsenligt som möjligt, även i förhållande till varandra.
 - Samlad och stärkt styrning av myndigheter och andra genomförandeaktörer.
 - Uppföljning och rapportering av det statliga företagsfrämjandet.

Samlad och stärkt styrning av genomförandeaktörer

Över 70 enskilda genomförandeaktörer har identifierats inom detta regeringsuppdrag. De utför en mängd olika typer av företagsfrämjande uppdrag; från att hantera medel för utbetalningar till olika former av förenklingsuppdrag. För att från regeringens håll få genomslag gällande förenklingsarbete och bättre villkor för företagen samt för bättre möjlighet till uppföljning och utvärdering bör åtgärder för en samlad styrning av myndigheter och andra genomförandeaktörer genomföras.

- Regeringen bör utifrån de vägledande principerna avgöra vilka genomförandeaktörer som ska vara verksamma inom företagsfrämjandet och därmed ingå i den samlade styrningen. I detta arbete kan tidigare förslag på sammanslagningar beaktas.
- Regeringen bör tillsätta en utredning eller uppdra till Statskontoret eller annan lämplig aktör, att tydliggöra hur finansieringen av statligt företagsfrämjande ska ske. Detta utifrån en analys av vad som ska finansieras via förvaltningsanslag, sakanslag, avgifter, villkor i andra regleringsbrev eller projektfinansiering.
- Regeringen bör besluta att det ska ske en återrapportering av kostnaden för genomförandeaktörernas handläggning av företagsfrämjande medel. I ett första steg bör detta avgränsas till att avse handläggning av direkta utbetalningar.

- Regeringen bör i sin styrning skapa de förutsättningar som behövs för att möjliggöra utvärdering av företagsfrämjande aktiviteter där det anses motiverat, exempelvis utifrån aktivitetens omfattning, kostnad eller andra principiella skäl (se förslag gällande utförandet under *Utvärderingar för omprövning och effektivisering*).
- Regeringen bör klargöra vilka myndigheter och övriga genomförandeaktörer som i sin instruktion eller motsvarande styrning, ska ha förenklingsuppgifter. Syftet med förenklingsuppgifterna ska vara avgränsat och likartat formulerat och möjligt att följa upp.

Utvärderingar för omprövning och effektivisering

I vår tidigare kartläggning noterades att en stor del av de företagsfrämjande aktiviteterna inte har effektutvärderats. En orsak till detta är att förutsättningarna för effektutvärdering i många fall saknas. För att avgöra vilka typer av satsningar som är mest effektiva behövs kunskap om hur de fungerar och vilka effekter de har i relation till kostnader och samhällsnytta. Bristen på effektutvärderingar innebär därmed att regeringen saknar tillförlitliga underlag för omprövning och omprioritering. Fler effektutvärderingar av hur enskilda åtgärder fungerar ger bättre underlag för att förstå och belysa större systemfrågor. Att skapa förutsättningar för denna typ av utvärderingar ger därmed större möjligheter att ompröva politiska beslut och över tid utforma politiken på ett mer träffsäkert och effektivt sätt. Förutsättningarna för effektutvärderingar behöver därför stärkas och volymen öka. Detta gäller för såväl direkta stöd och bidrag som för olika skatteutgifter. Viktigt att notera är dock att det varken vore kostnads- eller resurseffektivt att utvärdera alla aktiviteter.

- Regeringen bör säkerställa att resurskrävande och principiellt betydelsefulla aktiviteter utvärderas med fokus på aktiviteternas effekter. För särskilt resurskrävande aktiviteter som löper över lång tid bör regeringen säkerställa möjligheter till tidig omprövning.
- Regeringen bör stärka styrningen av genomförandeaktörer i syfte att förbättra förutsättningarna för effektutvärdering. Detta bland annat genom att ge i uppdrag att ta fram programteori, sätta mätbara primära och sekundära mål samt samla in och tillhandahålla data och dokumentation. Förutsättningarna för effektutvärderingar kan vidare förbättras genom en stärkt dialog mellan analysmyndigheter och genomförandeaktörer samt genom att genomförandeaktörerna drar nytta av och utvecklar den interna utvärderingskompetensen.
- Regeringen bör förtydliga att effektutvärderingar ska genomföras av en oberoende part såsom analysmyndigheterna. Konsulter som genomför effektutvärderingar på uppdrag av genomförandeaktörer är i detta fall inte att betrakta som en oberoende aktör.

Samlad rapportering av det statliga företagsfrämjandet

Redovisningen av statligt företagsfrämjande sker idag vid olika tillfällen och i olika format. För att få en överblick av regeringens förda politik inom företagsfrämjandet och kunna följa det över tid föreslås därför att regeringen beslutar om en avgränsning av företagsfrämjandet och utifrån denna tillser att det sker en samlad rapportering. Detta för att få en överblick över hela företagsfrämjandet och kunna följa det över tid. Regeringen bör därför uppdra till en eller flera aktörer att kartlägga och sammanställa:

- Vilka åtgärder som vidtagits under föregående år gällande målen med regeringens genomförda förenklingsarbete enligt Skr. 2021/22:3.
- Andra regleringar och initiativ som genomförts under föregående år gällande företag utöver sådant som faller inom förenklingsarbetet.
- Samtliga pågående utredningar och uppdrag med bäring på företagsfrämjandet.
- De förslag som lämnats och/eller beslutats från olika företagsfrämjande utredningar och uppdrag under föregående år.
- Omfattningen av statligt finansierat företagsfrämjande för föregående år utifrån beslutad budget, inklusive uppgifter för statliga bolag samt utfästa garantier och lån, i likhet med den kartläggning som tagits fram inom detta regeringsuppdrag.
- Myndigheternas kostnad för handläggning av företagsfrämjande medel under föregående år, i första hand handläggning av direkta utbetalningar till företag.
- Genomförda effektutvärderingar gällande statligt finansierade aktiviteter. Innan de sedan används för omprövning, bör en värdering av kvaliteten genomföras.

Utvecklad digital gemensam infrastruktur

Utifrån tidigare delredovisningar konstateras ett behov av att underlätta för företag via digitalisering, exempelvis gällande ansökningar och rapportering samt en överblick av aktuella erbjudanden, rådgivare, stöd och genomförandeaktörer. Det finns också ett behov av förbättrade system som visar på vilka medel som har betalats ut till olika företag för att få en överblick av hur medel fördelas samt för att möjliggöra uppföljningar och utvärderingar.

- Regeringen bör vidta åtgärder för en mer effektiv användning av ansöknings- och ärendehanteringssystem. Därför föreslås att lämplig aktör tilldelas uppdraget att utifrån vår kartläggning påbörja en inventering av:
 - Eventuella behov av förändringar i befintliga ansöknings- och ärendehanteringssystem.
 - Vilka genomförandeaktörer som skulle kunna använda gemensamma ansöknings- och ärendehanteringssystem.
 - Vilka möjligheter det finns att ansluta genomförandeaktörer till redan befintliga system.
- Regeringen bör säkerställa att rapporteringen till EU gällande statsstöd hanteras med befintliga inrapporteringsystem och att det inte utvecklas system utan hänsyn tagen till arbetet som sker inom uppdraget om en gemensam datainfrastruktur som slutredovisas i februari 2027.
- Regeringen bör redan nu vidta åtgärder för att skapa långsiktiga förutsättningar för utveckling och implementering av gemensam datainfrastruktur. Det är särskilt viktigt att ansluta Skatteverket till datainfrastrukturen eftersom myndigheten hanterar en betydande del av statens kostnader relaterade till företagsfrämjandet.

EU-relaterade åtgärdsförslag för bättre genomslag och effektivitet

Detta regeringsuppdrag är avgränsat till statligt finansierat företagsfrämjande varpå EU-medel exkluderas. EU-medel är dock en viktig del av företagsfrämjandet och det krävs ofta nationell medfinansiering för att få ta del av EU-medel, vilket hanteras av statliga eller regionala genomförandeaktörer. EU-regleringar har också en stor inverkan på svenska företag. Det är därför viktigt att betrakta dessa medel som ett verktyg för att möjliggöra viktiga satsningar inom Sverige.

- Regeringen bör beakta tidigare lämnade förslag gällande färre genomförandeaktörer och en effektivare hantering av EU-medel då en stärkt samordning är eftersträvansvärt även om det behöver bedömas från fall till fall. Tidigare förslag gäller exempelvis en samlad hantering av jordbruksfonderna på Statens jordbruksverk, en centring av länsstyrelsernas handläggning och en förvaltande myndighet för strukturfonderna.
- Regeringen bör utöver kravet på att åtgärder inom EU ska präglas av budgetrestriktivitet även ta fram riktade målformuleringar avseende svenska målsättningar och prioriteringar och driva dessa.
- Regeringen bör tillse att de nationella förordningar som styr medfinansieringen till EU-medel samlat är utformade för att vara kompatibla med EU-medlen.
- Regeringen bör fortsatt driva på för regelförenklingar inom EU-samarbetet för att säkerställa ett ändamålsenligt, proportionerligt och enkelt regelverk. Det krävs ett långsiktigt och målmedvetet arbete gällande detta för att uppnå målsättningen att svenska och europeiska företag inte ska hamna efter i konkurrensen med företag utanför EU.
- Regeringen bör ta fram principer kring möjligheter till regional anpassning av regelverk när det så medges och att implementering som går utöver de skyldigheter som följer av EU-lagstiftningen bör undvikas eller motiveras.

Översyn och förändring av företagsfrämjande skatter

Skattesystemets utformning är avgörande för företagande, entreprenörskap och produktivitet och bör som utgångspunkt vara generellt med breda skattebaser och skatteutgifter som omprövas regelbundet. Antalet skatteutgifter bör hållas nere för att minska komplexiteten i systemet.

- Regeringen bör genomföra en större översyn av företagsbeskattningen i syfte att skapa neutralitet mellan olika företags- och finansieringsformer.
- Regeringen bör genomföra en ny översyn av mervärdesskatterna för att utreda hur skattebasen för mervärdesskatten kan breddas och skattesatserna harmoniseras, i syfte att förbättra konkurrensneutraliteten och förenkla för företag och myndigheter.
- Regeringen bör vidta åtgärder för att analysera och utvärdera större skatteutgifter på ett mer systematiskt sätt, exempelvis genom att återinföra analyser av enskilda skatteutgifters samhällsekonomiska effektivitet och sysselsättningseffekt i regeringens årliga redovisning av skatteutgifter. Utifrån dessa kan sedan företagsfrämjandets omfattning och fördelningen mellan skattesidan och utgiftssidan analyseras vidare.

Förslag till nya utredningar och uppdrag

Inom detta regeringsuppdrag har vi identifierat ett antal frågor som inte varit möjliga att utreda grundligt och som därför behöver granskas ytterligare, varpå det nedan lämnas förslag på nya utredningar och/eller uppdrag.

- Regeringen bör besluta om att fortsatt utreda hur export- och investeringsfrämjandet kan göras så effektivt och ändamålsenligt som möjligt genom att belysa följande frågor:
 - En översyn av vilken grundfinansiering som krävs för genomförandeaktörer inom export- och investeringsfrämjandet, i förhållande till att verksamhet idag

också bedrivs i projektform med finansiering från EU, Tillväxtverket och olika regioner.

- Regionernas roll i export- och investeringsfrämjandet utifrån om detta ska vara ett regionalt eller statligt åtagande och hur det ska finansieras.
- Granskning om det finns positiva effekter av att slå samman Svensk Exportkredit (som är ett statligt bolag) med Exportkreditnämnden (som är en myndighet). Det finns ingen överlappande verksamhet mellan dessa, men i bland annat Danmark och Norge är lån, krediter och garantier numera organiserade hos samma aktör.²
- Tydliggörande av Business Swedens uppdrag att verka för export- och investeringsfrämjande i hela landet i förhållande till Almi vars dotterbolag delvis ägs av regionerna och som idag driver flera export- och investeringsfrämjande projekt.
- Styrningen av Business Sweden och Almi AB för att avgöra om de borde ha samma ansvariga departement.
- Regeringen bör besluta om att utreda Research Institutes of Sweden (RISE) med fokus på bland annat vad som är RISE:s roll som statligt bolag i förhållande till myndigheter och lärosäten med liknande verksamhet, hur verksamheten bör se ut och finansieras samt om detta är ett offentligt åtagande som ska finansieras av statliga medel. Detta utifrån otydligheter gällande RISE roll och bidrag i forsknings- och innovationssystemet samt en komplex finansiering.
- Regeringen bör besluta om att utreda hur stor del av den statliga finansiering som avsätts för företagsfrämjande som kommer företagen till del och hur mycket som förmedlas vidare till andra offentliga aktörer och intermediärer. Det bör även utredas hur mycket som används till administrativa kostnader och handläggning. Detta kan utredas samlat med kostnaden för hanteringen (förslag gällande detta finns under *Samlad och stärkt styrning av genomförandeaktörer*).

² 2021 slogs Eksportkredit Norge AS och Garantiinstituttet for eksportkredit i Norge samman i syfte att göra det enklare och mer effektivt för näringslivet (Norska regeringen. (2021). *Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2021*, jf. Prop. 195 S (2020–2021); Norska regeringen. (2021). *Eksportfinansiering Norge – tildelingsbrev for 2021*).

The Export and Investment Fund of Denmark (EIFO). (u.å.). *Making the world Denmark's business*. Tillgänglig: <https://www.eifo.dk/en/> [Senast besökt: 2025-12-02].

1. Inledning

Uppdrag att se över hur det statligt finansierade företagsfrämjandet kan bli så effektivt och ändamålsenligt som möjligt (KN2024/01306), lämnades till Tillväxtanalys i juni 2024. Det är ett av flera uppdrag som regeringen beslutat om för att åstadkomma en bättre överblick och säkerställa att statliga medel används effektivt och går till rätt ändamål.³

Uppdraget delredovisades till Regeringskansliet den 17 januari 2025 i [PM 2025:01](#)⁴ och den 9 juni 2025 i [PM 2025:05](#)⁵. Delredovisningarna innehåller följande delar:

- Förslag på definition och begreppsanvändning.
- Övergripande beskrivning av det svenska företagsfrämjandet.
- Beskrivning av företagsfrämjandet i andra länder.
- Närliggande uppdrag och utredningar.
- Kartläggning av hur det svenska företagsfrämjandet är organiserat.
- Beskrivning av hur de olika delarna samverkar med eller överlappar varandra.
- Åtgärdsförslag.

I denna slutredovisning redogörs för:

- Förslag på hur det statligt finansierade företagsfrämjandet sammantaget kan utformas för att vara så effektivt och ändamålsenligt som möjligt.

1.1 Disposition

Rapporten inleds med en sammanfattning av resultaten i de två tidigare delredovisningarna samt en beskrivning av de åtgärdsförslag som lämnats i dessa, se avsnitt 1.2 respektive 1.3. I kapitel 2 återfinns en fördjupad analys av potentiella överlapp av aktiviteter och genomförandeaktörer inom export- och investeringsfrämjandet och hur statlig finansiering fördelas mellan dessa. De figurer som finns i kapitlet återfinns i större format i bilaga 1.

Därefter följer ett kapitel om utgångspunkter och ramverk. I detta beskrivs val av definition i avsnitt 3.1 och i avsnitt 3.2 vilka avgränsningar som har gjorts. Vidare följer ett resonemang om utgångspunkter för statligt åtagande utifrån nationalekonomisk välfärdsteori i avsnitt 3.3 och därefter en beskrivning av Sveriges näringslivsstruktur och upplevda tillväxthinder i avsnitt 3.4.

I kapitel 4 beskrivs hur olika omvärldsfaktorer påverkar Sveriges näringsliv och hur de direkt eller indirekt påverkar utformningen av det statliga företagsfrämjandet; i avsnitt 4.1 lyfts handelspolitik och global konkurrens, i avsnitt 4.2 Sveriges medlemskap i EU och i avsnitt 4.3 det geopolitiska läget.

I kapitel 5 återges ett fördjupat resonemang om ett antal viktiga ramvillkor som har betydelse för utformningen av företagsfrämjande verksamhet. Några åtgärdsförslag lämnas inte inom dessa områden eftersom frågorna antingen bedömts vara alltför

³ Prop. 2023/24:1. *Budgetpropositionen för 2024*. Utgiftsområde 24.

⁴ Tillväxtanalys. (2025). *Ett effektivt och ändamålsenligt företagsfrämjande*. Delredovisning av regeringsuppdrag KN2024/01306. PM 2025:01.

⁵ Tillväxtanalys. (2025). *Kartläggning av det statligt finansierade företagsfrämjandet*. Delredovisning av regeringsuppdrag KN2024/01306. PM 2025:05.

komplexa för att hanteras inom uppdragets tidsram, eller för att de faller utanför uppdragets avgränsning.

I kapitel 6 redovisas de åtgärdsförslag som lämnas i denna slutredovisning. Respektive avsnitt inleds med att förslagen beskrivs i fristående förslagsrutor. Fördjupad bakgrund och motivering anges i löptext under förslagen.

I vår kartläggning av det statligt finansierade företagsfrämjandet 2025 inkluderades en lista över vilka aktiviteter samt aktörer som har utvärderats respektive effektutvärderats. I bilaga 2 finns en uppdaterad sammanställning av de utvärderingar som vi har kategoriserat som effektutvärderingar.

1.2 Sammanfattande slutsatser från delredovisningarna

Inom ramen för detta regeringsuppdrag har vi lämnat två delredovisningar; *Ett effektivt och ändamålsenligt företagsfrämjande* i januari 2025 och *Kartläggning av det statligt finansierade företagsfrämjandet* i juni 2025.⁶ I den första rapporten definierade vi statligt företagsfrämjande som statligt finansierade aktiviteter som i första hand syftar till att främja investeringar, förbättra konkurrenskraften eller stödja företagens ekonomiska utveckling.⁷ Utifrån definitionen sammanställdes information från tidigare rapporter och utredningar samt från ett 20-tal intervjuer med genomförandeaktörer och företagsorganisationer i en övergripande problembeskrivning. Rapporten inkluderade också en omvärldsanalys med exempel från andra länder. I den andra rapporten användes definitionen som utgångspunkt för att kartlägga och beräkna omfattningen av det statliga företagsfrämjandet. Kartläggningen inkluderar skatteutgifter på statsbudgetens intäktssida och anslag på utgiftssidan och gjordes utifrån beslutad budget för 2025. Vidare inkluderas delar av den statliga garanti- och utlåningsverksamheten samt en beskrivning av krisstöd och statligt ägda bolag. Nedan återges de slutsatser som redovisats i de två delredovisningarna.

1.2.1 Företagsfrämjandet är komplext och svåröverskådligt

I den första rapporten konstaterades att det saknas en vedertagen definition och gemensam uppfattning av vad som avses med statligt finansierat företagsfrämjande. Företagsfrämjandet är organiskt framvuxet av olika aktiviteter som har varierat över tid och i omfattning. Det finns idag mål och strategier för respektive politikområde, men då företagsfrämjandet sträcker sig över flera olika politikområden saknas det ett övergripande ramverk och en samlad strategi kring vilka målsättningar som ska uppnås och hur företagsfrämjandet ska organiseras och styras. Noteras bör också att det oftare tillkommer än tas bort aktiviteter och att företagsfrämjandet upplevs som svåröverskådligt, fragmenterat samt komplext i sin utformning, bland annat till följd av många olika genomförandeaktörer. Ansvariga genomförandeaktörer har olika organisationsformer och återfinns på flera departement som styrs utifrån olika politiska mål. Ansöknings- och rapporteringssystemen uppfattas som administrativt tunga,

⁶ Tillväxtanalys. (2025). *Ett effektivt och ändamålsenligt företagsfrämjande*. Delredovisning av regeringsuppdrag KN2024/01306. PM 2025:01; Tillväxtanalys. (2025). *Kartläggning av det statligt finansierade företagsfrämjandet*. Delredovisning av regeringsuppdrag KN2024/01306. PM 2025:05.

⁷ Mer information om den definition som valts samt de avgränsningar som följer av definitionen finns i avsnitt 3.1 respektive 3.2 samt i uppdragets andra delredovisning *Kartläggning av det statligt finansierade företagsfrämjandet*.

komplicerade och tenderar att premiera projektvana och större stödmottagare. Det förekommer även regionala skillnader i tolkning av regelverk.

De flesta av de företagsfrämjande aktiviteterna, på såväl intäkts- som utgiftssidan av den statliga budgeten, är vertikala och därmed riktade mot exempelvis specifika branscher eller geografiska områden. Överlapp kan generellt uppstå när det finns både horisontella och vertikala aktiviteter med liknande syften som företag kan ta del av. På intäktssidan kan detta uppstå då företag inom vissa branscher och geografiska områden kan ta del av såväl generella som bransch- och områdesspecifika skattenedsättningar. Vissa branscher kan också ta del av både vertikala skatteutgifter och riktade aktiviteter på statsbudgetens utgiftssida. Det finns även aktiviteter med överlappande syften på utgiftssidan där flera aktörer har uppdrag och medel för liknande syften, som kan riktas mot samma grupp av företag, som inom export- och investeringsfrämjandet.

Internationella exempel visar på liknande utmaningar gällande komplexitet och vi har noterat en trend mot ökad samordning och samarbete samt åtgärder för att skapa tillgång till centraliserad information och fler utvärderingar. I Danmark och Norge används exempelvis digitala "en väg in"-lösningar för att förbättra tillgängligheten och transparensen genom en översyn av vilka aktiviteter som finns tillgängliga. Det finns även sammanställningar över genomförda utbetalningar till företag, exempelvis i Spanien och Storbritannien.

1.2.2 122 miljarder i statligt företagsfrämjande 2025

I den andra delredovisningen beräknades det statligt finansierade företagsfrämjandet uppgå till drygt 122 miljarder kronor år 2025. Beräkningarna har gjorts utifrån en försiktighetsprincip som endast inkluderar skatteutgifter och beräknade sakanslag. Om även de oberäknade anslagen och myndigheternas förvaltningskostnader inkluderas är det företagsfrämjande beloppet på utgiftssidan betydligt högre.

Av det som kunnat beräknas återfinns den största delen på statsbudgetens intäktssida; 48 företagsfrämjande skatteutgifter som summerar till drygt 109 miljarder. Samtliga 116 skatteutgifter 2025 summerar till drygt 530 miljarder – 40 procent av antalet skatteutgifter och 20 procent av beloppet är alltså att betrakta som företagsfrämjande.

På utgiftssidan uppgår det beräknade beloppet till drygt 13 miljarder kronor, fördelat på 37 sakanslag. Dessa återfinns inom kategorierna infrastruktur, jordbruk, näringslivsutveckling samt utbildning och forskning. Ytterligare 18 sakanslag innehåller medel som får användas till företagsfrämjande aktiviteter men där har det inte varit möjligt att beräkna hur stor andel av anslagen som är företagsfrämjande. Efter att ha exkluderat uppenbart icke företagsfrämjande aktiviteter inom dessa anslag summerar dessa anslag till knappt 100 miljarder. Som jämförelse uppgår den totala budgeten i Budgetpropositionen 2025 till 1 442 miljarder kronor fördelat på nästan 500 anslag.

Figur 1. Beräknade företagsfrämjande skatteutgifter och sakanslag 2025

Företagsfrämjande uppgifter, i myndighetsinstruktion, regleringsbrev eller via särskilt regeringsbeslut, har identifierats inom 66 av Sveriges över 300 myndigheter.⁸ 27 av dessa hanterar medel via de sakanslag som har inkluderats i vår kartläggning. Det ska dock poängteras att antalet enskilda aktörer i realiteten är fler. Länsstyrelser och universitet räknas i kartläggningen som en myndighet vardera men omfattar medel till 21 länsstyrelser och 17 universitet. Vidare räknas Tillväxtverket som en aktör, men delar av deras anslag handläggs av 21 regioner. Även Kammarkollegiet räknas som en aktör men utbetalar medel till exempelvis sju statliga bolag och stiftelser samt till regionerna för förvaltningskostnader. Kostnaden för hanteringen av företagsfrämjande medel och genomförandet av företagsfrämjande aktiviteter har inte kunnat beräknas, men det kan konstateras att förvaltningsanslagen för de 27 myndigheter som hanterar sakanslag uppgår till drygt 34 miljarder.

Företagsfrämjande skatteutgifter och sakanslag återfinns inom sju departement (Finans-, Utrikes-, Utbildnings-, Arbetsmarknads-, Kultur-, Landsbygds- och infra- samt Klimat- och näringslivsdepartementet) och 13 olika utgiftsområden.⁹

⁸ I Statskontorets uppgift om antal myndigheter den 1/1 2024 (367 st.) räknas länsstyrelser och universitet enskilt och utgör därför över 50 av det totala antalet. Affärsverk, statliga bolag och stiftelser inkluderas och benämns fortsättningsvis som myndigheter.

⁹ Regeringskansliet består av tio departement och Statsrådsberedningen. Statsbudgeten omfattar totalt 27 utgiftsområden.

Tabell 1. Antal skatteutgifter, beräknade sakanslag och oberäknade sakanslag per utgiftsområde

Utgiftsområde	Antal skatteutgifter	Antal beräknade sakanslag	Antal oberäknade sakanslag	Antal myndigheter som hanterar sakanslag
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning		1		1
5 Internationell samverkan		1		1
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	7			
15 Studiestöd			1	1
16 Utbildning och universitetsforskning		4	3	6
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid		1		1
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	1			
19 Regional utveckling	4	2		2
20 Klimat, miljö och natur			1	1
21 Energi			2	2
22 Kommunikationer	6	3	5	5
23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	5	11	2	7
24 Näringsliv	25	14	4	6
Totalt	48	37	18	33 varav 27 unika

Not: Ett antal myndigheter hanterar anslag inom flera olika utgiftsområden.

1.3 Åtgärdsförslag från tidigare delredovisningar

De förslag som lämnats i tidigare delredovisningar är fortsatt gällande och lämnas därför på nytt. Dessa anges kort nedan, för mer information hänvisas till delredovisningarna.

- Bifoga en förteckning över pågående närliggande eller delvis överlappande uppdrag och granskningar till nya uppdrag och utredningar. I förteckningen bör det även ingå en beskrivning av vilka förslag som nyligen lämnats inom området.
- Genomför en kartläggning av stödförordningar, föreslå revideringar och se över möjligheten att förbättra förutsättningarna att löpande revidera stödförordningarna.
- Identifiera eventuella närliggande eller överlappande företagsfrämjande åtgärder inom samma eller andra utgiftsområden inför att budgetförslag lämnas.
- Skapa gemensamma riktlinjer för effektutvärderingar och ställ krav på genomförandeaktörer gällande lagring av och tillgång till data och programdokumentation.
- Utveckla verksamt.se så att företag får en samlad bild över aktuella helt eller delvis offentligt finansierade erbjudanden, rådgivare, stöd och genomförandeaktörer. I förlängningen kan tjänsten också utvecklas för att proaktivt matcha företagen med rätt genomförandeaktör.

2. Fördjupning gällande överlapp inom export- och investeringsfrämjandet

2.1 Genomförandeaktörerna och deras uppdrag

Nedan redogörs för de 18 genomförandeaktörer som har identifierats, deras uppdrag samt vilka målgrupper de vänder sig till. Det rör sig om totalt tolv myndigheter, fyra statliga bolag samt regionerna (totalt 21 till antalet men räknas här som en aktör). Vidare ingår också Business Sweden, en organisation som ägs till hälften av svenska staten och till hälften av det privata näringslivet.

Genomförandeaktörernas uppdrag har sorterats i fem olika kategorier. I *Direkt finansiering* ingår delar av den statliga garanti- och utlåningsverksamheten. Med *Förutsättningsskapande* avses tjänster som nätverk och rådgivning samt olika former av projektfinsiering. I *Sverigefrämjande* ingår aktiviteter för att stärka landets varumärke för bland annat investeringar. Med *FoI-samarbeten* menas den verksamhet som syftar till internationella samarbeten inom forskning, innovation och teknikutveckling, vilket i sin tur kan leda till tillgång till fler utländska marknader eller investeringar i Sverige. Slutligen speglar kategorin *Regelverk* åtgärder som underlättar för export eller investeringar såsom undanröjande av handelshinder. Vilken typ av uppdrag som genomförandeaktörerna har sammanfattas nedan.

Tabell 2. Genomförandeaktörer inom export- och investeringsfrämjandet kategoriserade utifrån vilken typ av uppdrag de har

Direkt finansiering*	Förutsättningskapande	Sverigefrämjande	FoI-samarbeten	Regelverk
Exportkreditnämnden (EKN) Svensk Exportkredit (SEK)	Almi AB Business Sweden Regionerna Tillväxtverket	Svenska institutet Utlandsmyndigheterna Visit Sweden	Energi-myndigheten Research Institutes of Sweden (RISE) Universitet Vinnova	Jordbruksverket Kommerskollegium Livsmedelsverket Patent- och registreringsverket (PRV) Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll (Swedac)

* Även Almi AB har direkt finansiering men beskrivs nedan i kategorin förutsättningskapande.

Direkt finansiering

Direkt finansiering gentemot företag sker via garantier och lån. Det statligt ägda bolaget Svensk Exportkredit (SEK) erbjuder lån till svenska exportföretag och riktar sig mot företag som omsätter mer än 500 miljoner kronor. SEK får inget löpande anslag utan bedriver sin verksamhet med eget kapital, men har ett anslag för hantering av den statsstödda exportkreditgivningen.¹⁰ Inte heller Exportkreditnämnden (EKN), som är en myndighet, får löpande anslag för sin verksamhet utan driver den utifrån eget kapital. EKN:s uppdrag är att minska den finansiella risken genom att ställa ut statliga garantier som försäkrar företag och banker mot risken att inte få betalt i exportaffärer, vilket finansieras inom olika garantiramar. EKN vänder sig till små och medelstora företag men

¹⁰ Anslag 2.7 inom utgiftsområde 24.

delar av verksamheten riktas även mot större företag med en omsättning på över fem miljarder kronor. Både SEK och EKN medverkar i olika projekt men utan att få medel, de deltar istället med egen tid och personal. Även Almi AB har direkt finansiering till företag, de erbjuder dock även rådgivning och har en bredare verksamhet gentemot företag, varpå de har sorterats under kategorin *Förutsättningsskapande*.

Förutsättningsskapande

Med förutsättningsskapande verksamhet avses både finansiering och kunskapspridning samt rådgivning.

Almi AB är ett statligt bolag som erbjuder såväl rådgivning som exportlån avgränsat till målgruppen små och medelstora företag (enligt EU-kommissionens definition bolag med färre än 250 anställda och antingen ≤EUR 50 miljoner i årlig omsättning eller ≤EUR 43 miljoner i balansomslutning). Almi AB har ett årligt anslag för verksamheten men själva lånefinansieringen sker inom eget kapital. De finansierar delar av sin egen export- och investeringsfrämjande verksamhet genom ett antal olika projekt med finansiering från EU och andra statliga genomförandeaktörer. Bolaget ska stärka det svenska näringslivets utveckling genom rådgivning och finansiering, men export nämns inte explicit i ägaravisning och bolagsordning.¹¹ Däremot får stöd lämnas för att täcka kapitalbehov i samband med företags exportsatsningar.¹² Inom Almi-koncernen finns regionala bolag, som till 51 procent ägs av moderbolaget Almi AB och resterande 49 procent av regionerna. Det är dessa som ska bedriva verksamhet utifrån den statliga förordningen om regionala utvecklingsbolag i form av rådgivning och finansiering.¹³

Tillväxtverket är en myndighet som finansieras via statliga anslag. De innehar rollen som finansiär då de bland annat kan bevilja projektmedel från Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF) och från anslag 1:1 *Regionala utvecklingsåtgärder* under utgiftsområde 19 Regional utveckling.¹⁴ De finansierar även Enterprise Europe Network (se avsnitt 2.2 nedan). Tillväxtverket har uppdrag inom ramen för såväl den förra som den uppdaterade Livsmedelsstrategin.¹⁵ Tillväxtverket ska bland annat utlysa medel för regionala kraftsamlingar för exportfrämjande som kan sökas av länsstyrelser och regioner. Medlen ligger för Tillväxtverkets disposition i Jordbruksverkets regleringsbrev.¹⁶ Vidare har Tillväxtverket också en roll inom export- och investeringsfrämjandet som kunskapsmyndighet och tar fram och publicerar statistik och kunskapsunderlag.

¹¹ Fi2023/01644. *Ägaravisning för Almi AB*; Almi. (2022). *Bolagsordning*. Bolagsordning för Almi. Antagen 29 april 2022.

¹² SFS 2012:872. *Förordning (2012:872) om statlig finansiering genom regionala utvecklingsbolag*.

¹³ Antalet regionala bolag har de senaste åren minskat från 16 för att sänka kostnaderna för administration, styrelser etcetera, och kommer under 2026 att bli totalt 8.

¹⁴ Målet för den regionala utvecklingspolitiken är utvecklingskraft med stärkt lokal och regional konkurrenskraft för en hållbar utveckling i alla delar av landet (Prop. 2019/20:1 utg.omr. 19, bet. 2019/20:NU2, rskr. 2019/20:113).

¹⁵ LI2025/00650. *Uppdrag till Tillväxtverket att genomföra åtgärder under perioden 2025–2030 inom ramen för Livsmedelsstrategin 2.0 och ändring av uppdraget att genomföra åtgärder under 2020–2025 inom ramen för livsmedelsstrategin*.

¹⁶ Utgiftsområde 23, anslag 1.15, ap. 5.

Tillväxtverket har över tid haft olika regeringsuppdrag kopplat till området, såsom att verka för regional exportsamverkan och export av svensk miljöteknik.¹⁷

Regionerna har inte ett särskilt statligt uppdrag att arbeta med export- och investeringsfrämjande. Däremot kan de ansöka om medel från Tillväxtverket för arbetet med Livsmedelsstrategin där exportfrämjande ingår. Regionerna kan också fungera som en finansiär eftersom de handlägger och beviljar medfinansiering till olika projekt från anslag 1:1, utgiftsområde 19.¹⁸ Regionernas egen verksamhet finansieras dels med statliga medel för de uppdrag de har enligt lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar, dels via egna regionala skatteintäkter. Regionerna är också delägare i Almis regionala dotterbolag (Almi Företagartpartner) och kan dessutom själva driva export- eller investeringsfrämjande projekt med finansiering från Tillväxtverket, ERUF eller de statliga 1:1-medel de själva beslutar om. Såväl ERUF som de statliga 1:1-medlen har små och medelstora företag som primär målgrupp.

Sveriges export- och investeringsråd Business Sweden, en organisation som till hälften ägs av staten och hälften av det svenska näringslivet, erbjuder stöd och rådgivning för svenska företag att växa globalt och för internationella företag att investera i Sverige.¹⁹ Business Sweden vänder sig till alla företag, utan begränsning av företagsstorlek eller omsättning. Business Sweden verksamhet finansieras genom det statliga uppdraget avseende export- och investeringsfrämjande verksamhet samt biståndsverksamhet, intäkter från företags- och organisationskunder i den marknadsprissatta konsultverksamheten, företagsintäkter från statligt delfinansierade tjänster i exportfrämjandet, övrig finansiering från särskilda uppdrag samt det årliga bidraget från Svenskt Näringsliv.²⁰

Sverigefrämjande

De genomförandeaktörer som arbetar Sverigefrämjande har uppdrag som sammantaget ska stödja export- och investeringsfrämjandet.²¹ Utlandsmyndigheterna gör det genom att främja Sveriges näringsliv och utrikeshandel, skapa intresse för svensk export, attrahera utländska investeringar samt bistå organisationer med uppgift att främja turism till Sverige.²² Det statliga bolaget Visit Swedens uppdrag är att marknadsföra Sverige som turistland och genomföra satsningar på marknader där det finns tillväxtpotential för turism i Sverige.²³ Svenska institutet ska å sin sida främja svenska intressen inter-

¹⁷ Tillväxtverket. (u.å.). *Swedish Cleantech – en plattform som lyfte svensk miljöteknik*. Tillgänglig: <https://tillvaxtverket.se/tillvaxtverket/omtillvaxtverket/varauppdrag/allauppdrag/okakommersialiseringochelexportavsvenskamiljoteknik.6959.html> [Senast besökt: 2025-11-13]; Tillväxtverket. (u.å.). Regional exportsamverkan. Tillgänglig: <https://tillvaxtverket.se/tillvaxtverket/omtillvaxtverket/varauppdrag/allauppdrag/regionalexportsamverkan.2328.html> [Senast besökt: 2025-11-13].

¹⁸ *Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030* (skr. 2020/21:133) är vägledande för de regionala utvecklingsstrategier som regionerna ansvarar för och styrande för vad anslag 1:1 *Regionala utvecklingsåtgärder* inom utgiftsområde 19 Regional utveckling får användas till. Inom ett av de strategiska områdena finns prioriteringen Internationalisering, investeringsfrämjande och ökad export.

¹⁹ UD2024/17863. *Riktlinjer för verksamhetsåret 2025 för Sveriges export- och investeringsråd avseende investeringsfrämjande verksamhet samt biståndsverksamhet*.

²⁰ Anslag 2.3 och 2.4 inom utgiftsområde 24 Näringsliv samt anslag 1.1 utgiftsområde 7 Internationellt bistånd.

²¹ Prop. 2025/26:1. *Budgetpropositionen för 2026*. Se utgiftsområde 5.

²² SFS 2014:15. *Förordning (2014:15) med instruktion för utrikesrepresentationen*.

²³ Regeringen. (2023). *Ågaravisning för V.S Visit Sweden AB*. Antagen 25 april 2023.

nationellt och öka omvärldens intresse för Sverige och därigenom stärka genomslaget för svenska intressen.²⁴ Samtliga finansieras via anslag och har ingen begränsning gällande vilken storlek på företag de riktar sig mot utan verkar generellt. Visit Sweden får också medel via andra genomförandeaktörer för specifika delar av sin verksamhet.

Fol-samarbeten

Myndigheterna Vinnova och Energimyndigheten tillsammans med universitet och det statliga bolaget Research Institutes of Sweden (RISE) arbetar inom olika områden med internationalisering och forsknings- och innovationssamarbeten i olika länder, som i RISE fall kopplat till testbäddar. Syftet är att öka tillgången till internationella marknader eller öka intresset för Sverige som ett land att verka i. Verksamheten finansieras genom anslag men även via medel från EU eller andra statliga genomförandeaktörer. Målgrupperna kan variera för de olika projekten, vissa riktar sig mot små och medelstora företag medan andra även inkluderar större företag.

Regelverk

De myndigheter som arbetar med exportfrämjande inom ett avgränsat område kopplat till regelverk – som att öka möjligheten för export inom en viss sektor, undanröja generella handelshinder eller skapa enhetlig märkning – finansieras alla direkt via anslag. Livsmedelsverket och Jordbruksverket verkar inom Livsmedelsstrategin med målgruppen företag inom livsmedelskedjan och får också särskilda medel för det arbetet. Patent- och registreringsverket (PRV) arbetar med skydd av immateriella tillgångar och underlättar vid patentansökningar, Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll (Swedac) har uppdrag gällande kvalitet och standarder och Kommerskollegium ska bland annat identifiera och undanröja handelshinder. Alla dessa verkar generellt för samtliga företag, oavsett storlek eller omsättning.

2.2 Övriga aktörer och konstellationer

Det finns också andra aktörer och konstellationer inom området såsom Enterprise Europe Network som finansieras från Tillväxtverket och EU-kommissionen (Single Market Programme). Det är ett rådgivande nätverk bestående av olika myndigheter, universitet och bolag, som hjälper små och medelstora företag med internationella kontakter och samarbetspartners.²⁵ De ingår ofta som part i olika projekt kopplat till regional export-samverkan (RES).

Team Sweden är namnet på ett samarbete mellan ett 40-tal myndigheter, verk och bolag som syftar till att hjälpa och underlätta för internationalisering av svenska bolag samt främja export genom bland annat rådgivning, finansiering, marknadsföring och generell Sverigefrämjande verksamhet. Team Sweden bildades 2015 och Business Sweden ansvarar för varumärket och webbplatsen på uppdrag av Utrikesdepartementet. Inom

²⁴ SFS 2015:152. *Förordning (2015:152) med instruktion för Svenska institutet.*

²⁵ Medverkande är Tillväxtverket, Almi AB (Jönköping, Kronoberg, Mitt, Mälardalen, Skåne), Business Region Göteborg AB, Dalarna Science Park, Stockholms Handelskammare, LTU Business AB, RISE, Uminova Innovation AB.

Team Sweden samverkar aktörer i olika konstellationer utefter behov, där Business Sweden leder och medverkar i flera.²⁶

Slutligen verkar också Handelskamrarna inom området. Det är en näringslivsorganisation med fokus på export och internationell handel som finns i hela landet. Organisationen finansieras genom att medlemsföretagen betalar för medlemskap samt tjänster såsom rådgivning och utbildning. Handelskamrarna kan också ansöka om projektmedel och exempelvis driva exportprojekt med finansiering från regionerna och Tillväxtverket.

2.3 Finansiering mellan genomförandeaktörerna

I genomgången av hur export- och investeringsfrämjandet finansieras har vi konstaterat ett flöde av medel mellan de olika genomförandeaktörerna. Av 18 genomförandeaktörer bedriver hälften både egen verksamhet inom export- och investeringsfrämjandet och har medel som också kan användas av andra genomförandeaktörer (se vänstra spalten nedan). Detta i form av projektutlysningar eller som ersättning för köp av tjänst. Finansiering sker också via regeringsbeslut och medel i regleringsbrev.²⁷ De genomförandeaktörer som på olika sätt finansieras via andra för att bedriva export- och investeringsfrämjande verksamhet listas i den högra spalten.

Finansiering till andra genomförandeaktörer:

- Energimyndigheten
- Jordbruksverket
- Regioner
- RISE
- Svenska institutet
- Tillväxtverket
- Universitet
- Utlandsmyndigheter
- Vinnova

Finansiering från andra genomförandeaktörer:

- Almi AB
- Business Sweden
- Energimyndigheten
- Livsmedelsverket
- Regioner
- RISE
- Tillväxtverket
- Universitet*
- Visit Sweden

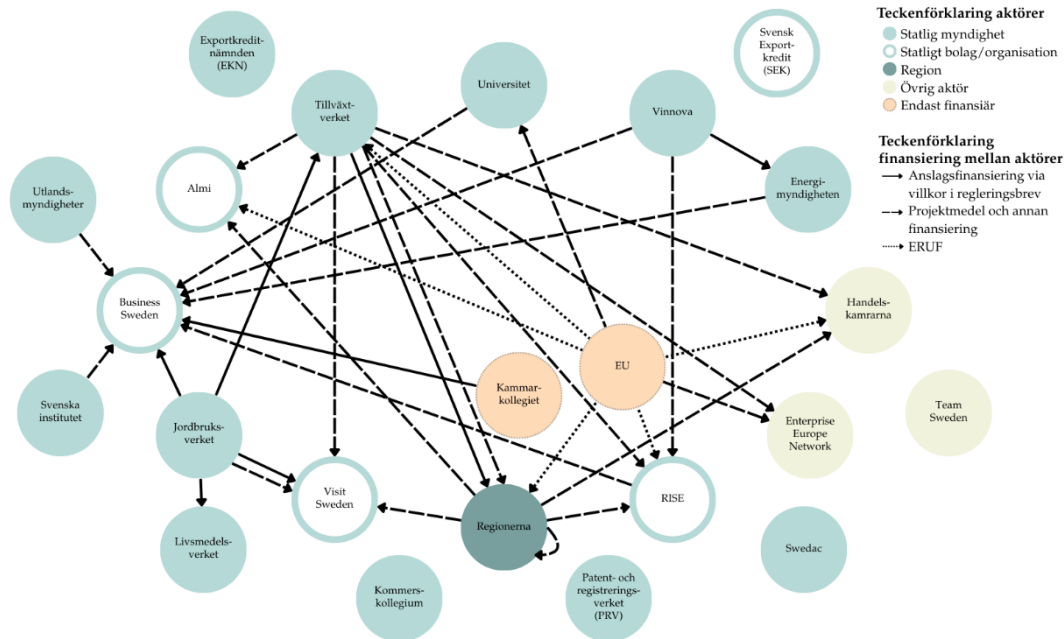
* Universiteten får endast medel från olika EU-program men inga andra genomförandeaktörer.

I figuren nedan redogörs för den finansiering som vi har identifierat sker mellan genomförandeaktörerna och i vilken form, det vill säga om det sker genom villkor i regleringsbrev för olika anslag, i form av projektmedel (medel som konkurrensutsätts via projektutlysningar) eller genom annan finansiering (exempelvis köp av tjänst). Grundfinansieringen för respektive aktör visas inte i denna bild utan endast hur medel fördelas mellan olika genomförandeaktörer.

²⁶ Arbetsförmedlingen, Almi AB, Boverket, Business Sweden, E-hälsomyndigheten, Exportkreditnämnden, Energimarknadsinspektionen, Energimyndigheten, Folkhälsomyndigheten, Formas, Forte, Havs- vattenmyndigheten, IVL Svenska Miljöinstitutet, Jordbruksverket, Kommerskollegium, Regeringskansliet, Lantmäteriet, Livsmedelsverket, Migrationsverket, Myndigheten för delaktighet, Naturvårdsverket, Patent- och registreringsverket, Regioner, RISE, Svensk Exportkredit, SGU, Sida, SKR, Socialstyrelsen, Svenska kraftnät, Svenska institutet, Swecare, Swedac, Swedfund, Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket, Tillväxtanalys, Tillväxtverket, Trafikverket, Universitet, Utlandsmyndigheterna, Vinnova, Visit Sweden.

²⁷ Det vill säga både när en myndighet disponerar medel i en anslagspost i en annan myndighets regleringsbrev och när det är angivet i villkor att medel ska betalas ut till andra aktörer.

Figur 2. Finansieringsflöden mellan genomförandeaktörer inom export- och investeringsfrämjandet

Not: Medel för åtgärder inom Livsmedelsstrategin lämnas via anslag 1:15 inom utgiftsområde 23 i Jordbruksverkets regleringsbrev. Observera att de medel som Business Sweden får från detta anslag disponeras av Kammarkollegiet som är den myndighet som i sin tur betalar ut dem till Business Sweden – i figuren ovan är det steget utelämnat. Se avsnitt 2.4 för ytterligare information om Business Sweden. RISE får finansiering från ett projekt som Vinnova driver tillsammans med Tillväxtverket och Energi-myndigheten – i figuren ovan illustreras den finansieringen enbart från Vinnova som sköter den faktiska utbetalningen. Figuren återfinns i större format i bilaga 1.

Tillväxtverket och regionerna är de som främst finansierar andra genomförandeaktörers verksamheter genom att besluta om medel till olika projekt. Business Sweden är den aktör som i störst utsträckning är mottagare av offentliga medel från andra genomförandeaktörer – detta beskrivs närmare i avsnitt 2.4.

I arbetet med att kartlägga projektmedlen har vi kunnat konstatera att flera av aktörerna samarbetar inom olika projekt. Många av projekten är samfinansierade mellan ERUF och Tillväxtverket eller regionerna.²⁸ Finansiering från EU omfattar utöver ERUF även medel från Single Market Programme.

2.4 Fördjupning gällande Business Sweden

Som framgick i figur 2 är Business Sweden den aktör inom export- och investeringsfrämjandet som i störst utsträckning finansieras via andra genomförandeaktörer. Business Sweden ägs till hälften av staten och hälften av det svenska näringslivet, och erbjuder stöd och rådgivning för svenska företag att växa globalt och internationella företag att investera i Sverige.²⁹ Business Sweden är Sveriges export- och investeringsråd och deras uppdrag är att stärka svenska företags export och expansion i utlandet, attrahera och underlätta utländska direktinvesteringar i Sverige i samverkan med många

²⁸ Noteras bör att projektmedlen innefattar dels projekt som löper 2025, dels sådana som de statliga bolagen redovisat i sina årsredovisningar för 2024. Anslagsmedel via regleringsbrev gällande endast 2025.

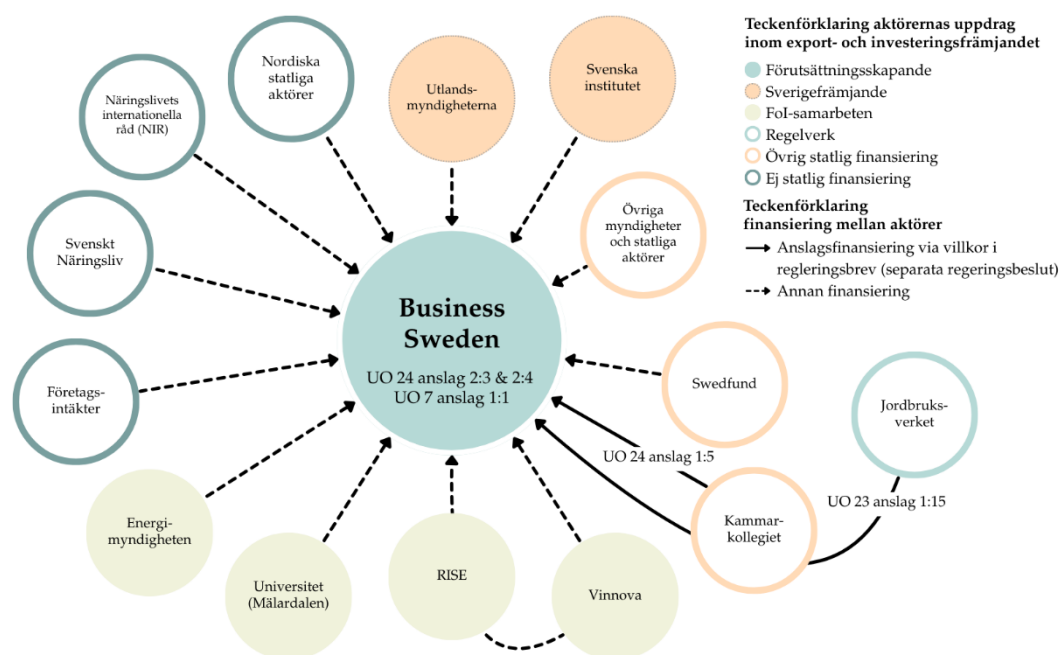
²⁹ UD2024/17863. Riktlinjer för verksamhetsåret 2025 för Sveriges export- och investeringsråd avseende investeringsfrämjande verksamhet samt biståndsverksamhet.

olika aktörer, vilket förklarar förekomsten av de olika formerna av offentlig finansiering. Vi kan dock konstatera att det är en komplex statlig finansiering då den omfattar både årliga anslag, medel via särskilda regeringsbeslut (det vill säga även från andra anslag än grundfinansieringen) samt medel i form av köp av tjänst och projektutlysningar.

2.4.1 Finansiering

I figuren nedan visas den totala finansieringen av Business Sweden 2024.³⁰ Figuren visar samtliga aktörer som Business Sweden fick medel från, däremot inkluderas inga belopp då syftet endast är att visa på *hur* organisationen finansieras. Noteras kan dock att majoriteten av den statliga grundfinansieringen kommer från utgiftsområde 24 Näringsliv, anslag 2:3 *Exportfrämjande verksamhet* och 2:4 *Investeringsfrämjande* samt från utgiftsområde 7 Internationellt bistånd, anslag 1:1 *Biståndsverksamhet*.

Figur 3. Finansiering av Business Swedens verksamhet 2024

Not: Medel för åtgärder inom Livsmedelsstrategin lämnas via anslag 1:15 inom utgiftsområde 23 i Jordbruksverkets regleringsbrev. Observera att de medel som Business Sweden får från detta anslag disponeras av Kammarkollegiet som är den myndighet som i sin tur betalar ut dem till Business Sweden. Figuren återfinns i större format i bilaga 1.

Vissa särskilda regeringsuppdrag, utöver grundfinansieringen, finansieras också från anslag 2:3 som exempelvis förstärkt investeringsfrämjande inom batterivärdekedjan.³¹ Detta är således separata regeringsbeslut men redovisas i bilden samlat med grundfinansieringen.

Vidare har Business Sweden en årlig finansiering från Svenskt Näringsliv samt olika former av företagsintäkter. Business Sweden får också medel för särskilda regeringsuppdrag som finansieras från andra anslag. För 2024 avsåg dessa regeringsbeslut

³⁰ Business Sweden. (2025). *Redovisning av statens uppdrag till Business Sweden Verksamhetsåret 2024*. Bilaga 1A och 3; Business Sweden. (2025). *Årsredovisning och hållbarhetsrapport 2024*. Not 3.

³¹ UD2024/15291 *Uppdrag att förstärka investeringsfrämjandet inom batterivärdekedjan*.

exempelvis medel som utbetalades via Kammarkollegiet för att förstärka koordinering av insatser för etableringar i fordonsindustrins gröna omställning,³² och för att attrahera och behålla högkvalificerad arbetskraft.³³ Vidare utbetalade också Kammarkollegiet medel inom ramen för ett regeringsuppdrag om Livsmedelsstrategin, dessa är avsatta i Jordbruksverkets regleringsbrev och avser åtgärder för att stärka svensk livsmedelsexport.³⁴

Business Sweden fick under 2024 också finansiering från fyra andra genomförandeaktörer (Energimyndigheten, Vinnova, RISE och Mälardalens universitet), varav samtliga arbetar med FoI-samarbeten. Vidare fick de medel för Sverigefrämjande från Svenska institutet och utlandsmyndigheterna och även från Swedfund inom ramen för åtgärder inom internationellt bistånd. Organisationen fick också medel från "övriga myndigheter och statliga aktörer" – vilka som ingår i den gruppen framgår inte i Business Swedens redovisning.

Ytterligare finansiering kommer från andra nordiska statliga aktörer såsom Business Finland och Innovation Norge för insatser kopplade till Världsutställningen i Osaka (Expo 2025). Vissa medel tilldelas även från Näringslivets Internationella råd för lokalhyra och IT-support.

2.4.2 Regional närvaro

Business Sweden har ett tydligt export- och investeringsfrämjande uppdrag och ska verka nationellt samt upprätthålla institutionell närvaro på för svenska företag intressanta marknader. Det totala antalet anställda inom Business Sweden var 513 personer år 2024. Av dessa var 136 personer anställda i Sverige på tio kontor, vilket innebär att vissa av de regionala exportrådgivarna täcker fler än ett län.³⁵ Baserat på genomgången av projekt kan vi dock notera att Almi AB verkar ha en högre regional närvaro inom export- och investeringsfrämjandet än Business Sweden samt att Almi medverkar i flera olika exportprojekt finansierat av medel inom utgiftsområde 19 Regional utveckling. Almi AB ska stärka det svenska näringslivets utveckling genom rådgivning och finansiering, men export nämns inte explicit i ägaranvisningar och bolagsordning. Däremot arbetar bolaget med både rådgivning och exportlån.³⁶ Anledningen till att Almi deltar i fler projekt regionalt kan bero på en i grunden hög regional närvaro med kontor och personal i alla län. Antalet anställda i Sverige var också fler än inom Business Sweden; inkluderas moderbolaget så uppgick antalet anställda vid Almi till 552 personer under 2024.³⁷

³² KN2023/03276. Uppdrag att förstärka koordinering av insatser för stora etableringar i fordonsindustrins gröna omställning.

³³ KN2024/00521. Uppdrag om att stärka samordning kopplat till Sveriges möjligheter att attrahera och behålla högkvalificerad internationell kompetens och annan utländsk arbetskraft som är viktig för Sveriges konkurrenskraft.

³⁴ LI2025/00651. Uppdrag till Sveriges export- och investeringsråd att genomföra åtgärder under perioden 2025–2030 inom ramen för Livsmedelsstrategin 2.0 och ändring av uppdraget att genomföra åtgärder under 2020–2025 inom ramen för livsmedelsstrategin. Utgiftsområde 23, anslag 1.15, anslagspost 6.

³⁵ Business Sweden. (2025). Årsredovisning och hållbarhetsrapport 2024.

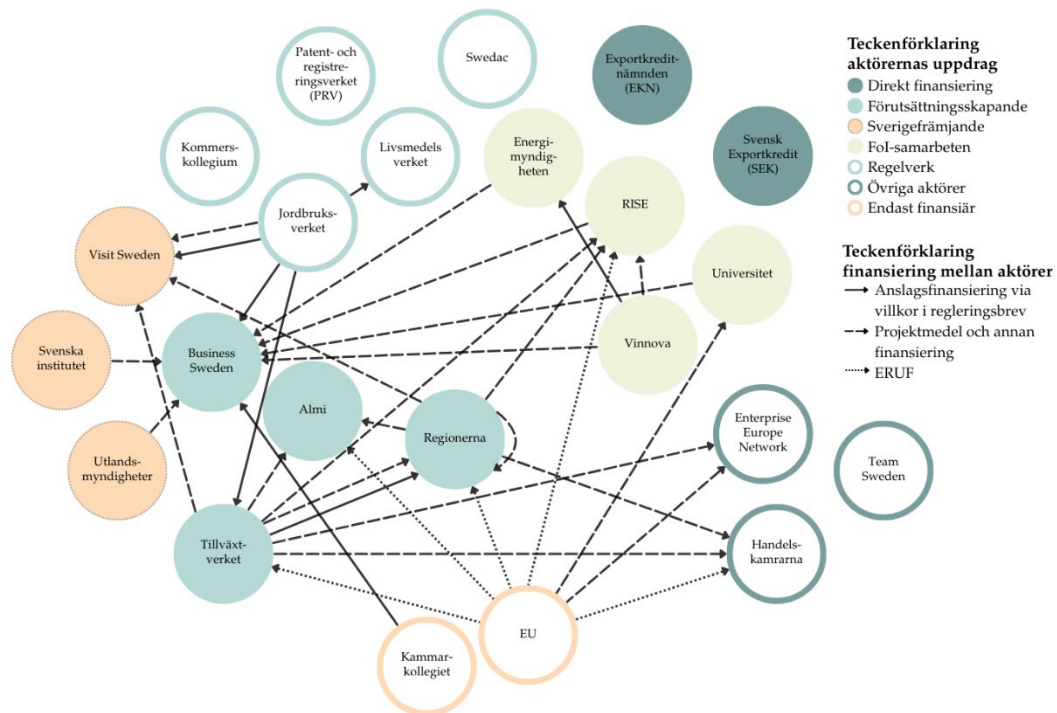
³⁶ Fi2023/01644. Ägaranvisning för Almi AB; Almi. (2022). Bolagsordning. Bolagsordning för Almi. Antagen 29 april 2022.

³⁷ Almi. (2025). Års- och hållbarhetsredovisning 2024; Business Sweden. (2025). Årsredovisning och hållbarhetsrapport 2024.

2.5 Avslutande reflektioner

Som vi visat i tidigare avsnitt är ett stort antal genomförandeaktörer involverade i export- och investeringsfrämjandet. I figuren nedan framgår hur dessa har grupperats utifrån uppdrag liksom hur medel fördelas mellan dem.

Figur 4. Uppdrag och finansieringsflöden mellan genomförandeaktörer inom export- och investeringsfrämjandet

Not: Medel för åtgärder inom Livsmedelsstrategin lämnas via anslag 1:15 inom utgiftsområde 23 i Jordbruksverkets regleringsbrev. Observera att de medel som Business Sweden får från detta anslag disponeras av Kammarkollegiet som är den myndighet som i sin tur betalar ut dem till Business Sweden – i figuren ovan är det steget utelämnat men framgår i avsnitt 2.4.

RISE får finansiering från ett projekt som Vinnova driver tillsammans med Tillväxtverket och Energimyndigheten – i figuren ovan illustreras den finansieringen enbart från Vinnova som sköter den faktiska utbetalningen. Figuren återfinns i större format i bilaga 1.

De genomförandeaktörer vars verksamhet är kopplad till regelverk har avgränsade uppgifter och själva export- och investeringsfrämjandet är inte heller deras huvudsakliga uppdrag. De flesta inom denna kategori, undantaget Jordbruksverket och Livsmedelsverket, varken tar emot medel av eller finansierar andra genomförandeaktörer. Någon anledning att närmare undersöka dessa ur överlappsperspektiv har inte identifierats. Samma sak gäller de genomförandeaktörer som verkar inom FoI-samarbeten; det är en begränsad del av aktörernas totala verksamhet och det finns en tydlighet i vem som gör vad. Noteras bör dock att samtliga finansierar andra genomförandeaktörers verksamhet och att RISE även tar emot medel från andra i form av projektmedel.

Tre genomförandeaktörer har i uppdrag att främja export eller investeringar genom att arbeta med marknadsföring och bilden av Sverige; utlandsmyndigheterna, Svenska institutet och Visit Sweden. Verksamheten är snarlik och bedrivs i olika organisationsformer – två myndigheter och ett statligt bolag – där alla får medel från andra genomförandeaktörer. I Budgetpropositionen 2026 finns redan ett pågående förslag gällande att

pröva överlapp och möjliga synergier, samt hur Svenska institutets verksamhet kan inordnas i Visit Sweden.³⁸

Finansieringen av verksamheterna sker på olika sätt – via anslag och köp av tjänst men även via projekt. Det stora flödet av projektmedel medför också kostnader för såväl handläggningen av medel som för att skriva fram ansökningar. De olika finansieringsformerna försvårar överblicken och möjligheten att få en samlad bild av omfattningen av den statliga finansieringen för export- och investeringsfrämjandet. Vi kan dock inom ramen för vårt uppdrag inte lämna förslag på en annan utformning eftersom frågorna är för komplexa och alltför omfattande. Detta eftersom den statliga finansieringen bland annat är beroende av att EU-medel tilldelas i projektform, vilket kräver en nationell medfinansiering. Även statsstödsregelverket påverkar möjligheten för staten att finansiera de statliga bolagen. Det kan därför vara svårt att göra förändringar av den statliga finansieringen men vi ser ändå att det bör utredas vidare för att, i den mån det är möjligt, förbättra möjligheten till överblick och minska administrationskostnader.

Det finns också en geografisk variation gällande projekten där liknande projekt kan ha olika projektägare, exempelvis Almi AB, Handelskamrarna eller en region, beroende på var projektet bedrivs. Vad detta beror på har vi inte kunnat utläsa från de underlag vi har tagit del av. Vi vill utifrån fördjupningen också lyfta regionernas roll i export- och investeringsfrämjandet. Regionerna har inget direkt lagstadgat uppdrag gällande export- och investeringsfrämjande verksamhet. Däremot ska de bedriva insatser för att skapa en hållbar regional tillväxt och utveckling vilket kan inkludera export- och investeringsfrämjande verksamhet. Regionerna ska också besluta om vissa statliga medel och kan bedriva egna projekt. Vidare är de delägare i Almis regionala dotterbolag och kan i den ägardialogen initiera projekt inom export- och investeringsfrämjandet. Möjligheterna att bedriva export- och investeringsfrämjande verksamhet skiljer sig åt mellan regionerna, utifrån exempelvis skilda ekonomiska förutsättningar. Detta belystes redan 2019 i en utredning som också lämnade förslag kring regionernas roll.³⁹ Vi vill lyfta frågan om att utreda regionernas roll inom export- och investeringsfrämjandet igen då de olika förutsättningarna kvarstår.⁴⁰

Vi vill vidare belysa EKN och SEK som båda har export- och investeringsfrämjande som grunduppdrag och verksamhet som syftar till samma sak; att främja verksamhet gällande svensk export och import. De har tydligt avgränsade uppdrag där EKN hanterar garantier och SEK lån. Båda medverkar i projekt men utan att få ersättning och de finansierar inte heller andra genomförandeaktörers verksamhet. Det bedrivs dock i olika organisationsformer; EKN är en myndighet medan SEK är ett statligt ägt bolag. I andra länder såsom Danmark och Norge är dessa två verksamheter sammanslagna i en och samma enhet, något som skett under de senaste fem åren i syfte att underlätta för

³⁸ Prop. 2025/26:1. *Budgetpropositionen för 2026*. Utgiftsområde 5 och 24.

³⁹ SOU 2019:21. *Effektivt investeringsfrämjande för hela Sverige*.

⁴⁰ Noteras ska att det pågår en utredning avseende regional utvecklingspolitik och landsbygdspolitik, *Utredningen för Sveriges sammanhållna utveckling*, där frågan eventuellt ingår. Dir. 2024:69. *Den framtida regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken*.

företag.⁴¹ För att skapa en bättre överblick och effektivisera företagsfrämjandet skulle det kunna undersökas om det finns behov av liknande åtgärder även i Sverige.

En viss överlappande verksamhet mellan Almi och Business Sweden har identifierats. Business Swedens uppdrag är uttalat export- och investeringsfrämjande, de verkar nationellt och hanterar ingen finansiering gentemot företag. Almis verksamhet är inte tydligt styrd mot export- och investeringsfrämjande men de tillhandahåller exportlån och rådgivning. De verkar också ha en högre regional närvaro än Business Sweden. Almi AB är ett statligt ägt bolag organiserat under Finansdepartementet och på grund av bolagets samhällsuppdrag även Klimat- och näringslivsdepartementet. Business Sweden är en delvis statligt ägd organisation som organiseras under Utrikesdepartementet.

Gällande Business Sweden kan vi även, utöver eventuella överlapp gentemot Almi, konstatera en komplex finansiering. Business Sweden har tidigare utretts specifikt och då angavs att styrningen i flera avseenden var bristfällig eftersom ägarna inte i tillräcklig utsträckning bedömdes ha hanterat de konkurrensfördelar och oklarheter som följer av Business Swedens verksamhetsform.⁴² Regeringen gjorde därefter vissa justeringar i riktlinjerna för åren 2024 och 2025, exempelvis avseende fokus på små- och medelstora företag, vilka Business Sweden ska samarbeta med samt att de har i uppdrag att samordna aktörer inom Team Sweden och tydligare redovisa åtgärder som går mot biståndsmålen.⁴³ Det kvarstår dock frågor som uppdraget i förhållande till Almi samt ändamålsenligheten i den komplexa finansieringsstrukturen.

⁴¹ The Export and Investment Fund of Denmark (EIFO). (u.å.). *Making the world Denmark's business*. Tillgänglig: <https://www.eifo.dk/en/> [Senast besökt: 2025-12-02]; Norska regeringen. (u.å.). *Export Finance Norway (Eksfin)*. Tillgänglig: <https://www.regjeringen.no/en/dep/nfd/organisation/etater-og-virksomheter-under-narings-og-fiskeridepartementet/Subordinate-agencies-and-institutions/export-finance-norway-eksfin/id2865019/> [Senast besökt: 2025-12-02].

Även i Finland finns det en samordning av exportfrågorna (Team Finland. (u.å.). *Om Team Finland*. Tillgänglig: <https://www.team-finland.fi/sv/om-team-finland> [Senast besökt: 2025-12-02]).

⁴² RiR 2023:27. *Business Sweden – styrningen av Sveriges export- och investeringsråd*.

⁴³ UD2024/02547. *Riktlinjer för budgetåret 2024 för Sveriges export- och investeringsråd avseende export- och investeringsfrämjande verksamhet samt biståndsverksamhet*; UD2024/17863. *Riktlinjer för budgetåret 2025 för Sveriges export- och investeringsråd avseende export- och investeringsfrämjande verksamhet samt biståndsverksamhet*.

3. Utgångspunkter och ramverk

Vårt uppdrag är att lämna förslag på hur det statliga företagsfrämjandet sammantaget kan utformas så effektivt och ändamålsenligt som möjligt. Vi har därför utgått från kraven om att statlig verksamhet ska präglas av hög effektivitet och en god hushållning med statens resurser.⁴⁴ Vi har även tagit hänsyn till regeringens förvaltningspolitiska inriktning gällande en samverkande och effektiv statsförvaltning, det näringspolitiska målet och delmålen om stärkta förutsättningar för innovation och förnyelse, stärkt entreprenörskap och goda ramvillkor samt regeringens skrivelse 2021/22:3 gällande mål för förenklingspolitiken.⁴⁵

Den kartläggning som tagits fram inom detta regeringsuppdrag har varit ett viktigt första steg mot att få en överblick över det statligt finansierade företagsfrämjandet och för att identifiera eventuella omotiverade överlapp. Samtidigt ger en kartläggning inte information om huruvida systemet är effektivt eller hur det bäst kan utformas. För att avgöra vilken typ av satsningar som är mest effektiva behövs kunskap om hur de fungerar och vilka effekter de har. Att skapa förutsättningar för denna typ av utvärderingar ökar möjligheten att ompröva politiska beslut och inriktningar så att de på sikt kan utformas på ett mer träffsäkert och effektivt sätt. Vi har inte gjort egna utvärderingar av de företagsfrämjande aktiviteter som inkluderas i kartläggningen. Vi tar inte heller ställning till den totala summan som avsätts för företagsfrämjandet eller hur fördelningen ser ut mellan skatteutgifter och aktiviteter via statsbudgetens utgiftssida. Vi har däremot använt förslag från tidigare utvärderingar och utredningar, i de fall vi har ansett att de är relevanta för företagsfrämjandet som helhet.

Åtgärdsförslagen är framtagna i förhållande till tidigare delredovisningar som sammanfattas i avsnitt 1.2 samt den fördjupning som presenteras i kapitel 2. I följande kapitel beskrivs andra viktiga utgångspunkter som ger ett ramverk för de förslag som lämnas. I avsnitt 3.1 beskrivs den definition vi valt att använda för det statliga företagsfrämjandet, därefter följer i avsnitt 3.2 en beskrivning av de avgränsningar som gjorts utifrån vald definition samt utifrån andra redan pågående utredningar. Vidare följer ett resonemang om statens roll i företagsfrämjandet utifrån nationalekonomisk välfärdsteori i avsnitt 3.3. Kapitlet avslutas med en beskrivning av Sveriges näringslivsstruktur och upplevda tillväxthinder hos svenska företag i avsnitt 3.4.

3.1 Definition

Målet med regeringsuppdraget är att se över hur statligt företagsfrämjande kan bli så effektivt och ändamålsenligt som möjligt. För att avgränsa åtgärdsförslagen till att enbart inkludera statligt finansierat företagsfrämjande, har definitionen från de två tidigare del-

⁴⁴ Krav på effektivitet framgår bland annat i budgetlagen (2011:203), förvaltningslagen (2017:900) och myndighetsförordningen (2007:515).

⁴⁵ Regeringen. (u.å.). *Mål för statlig förvaltning*. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/statlig-forvaltning/mal-for-statlig-forvaltning/> [Senast besökt: 2025-11-18]; Regeringen. (u.å.). *Mål för näringspolitik*. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/naringspolitik/mal-for-naringspolitik/> [Senast besökt 2025-11-18]; Skr. 2021/22:3. *En förenklingspolitik för stärkt konkurrenskraft, tillväxt och innovationsförmåga*.

Tillväxtverket lämnade på regeringens uppdrag förslag på nytt mål i Ä 2024-3548. Regeringen avser att återkomma i BP27.

redovisningarna använts. Den baseras på en OECD-definition och utgår från det primära syftet med en aktivitet.

Definition av statligt finansierat företagsfrämjande

"Statligt företagsfrämjande är statligt finansierade aktiviteter som i första hand syftar till att främja investeringar, förbättra konkurrenskraften eller stödja företagens ekonomiska utveckling."

Begreppet "finansierade aktiviteter" är ett generiskt begrepp som omfattar alla former av statliga åtgärder som bidrag och stöd, lån, skattereduktioner, marknadsföring, rådgivning, riskkapital och utbildning. Även förutsättningsskapande åtgärder såsom regelförenklingar inkluderas. Begreppet är framtaget i projektet Tillgängliggöra data, som även går under namnet *Gemensamma dataprojektet*, där Vinnova, Forte, Formas, Vetenskapsrådet och Energimyndigheten samarbetar.⁴⁶

Vi har valt att använda samma begrepp som i *Gemensamma dataprojektet*, men avgränsar urvalet till finansierade aktiviteter som i första hand syftar till att främja investeringar, förbättra konkurrenskraften eller stödja företagens ekonomiska utveckling. Det är därmed syftet med den finansierade aktiviteten som avgör huruvida den ingår i företagsfrämjandet, oavsett vilken form av aktivitet som avses. Begreppet omfattar alla typer av statliga åtgärder, både ekonomiska och administrativa, och bidrar till att etablera en enhetlig terminologi. För att göra texten mer läsbar används ibland *åtgärder* eller bara *aktiviteter*, vi tillämpar även begreppet *statlig finansiering* som samlingsbegrepp.

3.2 Avgränsningar

Valet av definition påverkar den beräknade omfattningen av företagsfrämjandet och en annan definition hade troligtvis gett ett annat resultat. Exempelvis utgår vald definition från det primära syftet med en aktivitet, vilket innebär att medel som går till företag med ett annat primärt syfte exkluderas. Ett utförligare resonemang om definitionen samt en längre beskrivning av de avgränsningar som följer av denna finns i kartläggningen.⁴⁷ Vidare har vi i arbetet med åtgärdsförslagen avgränsat även andra delar, främst utifrån att det redan finns pågående utredningar inom dessa områden vilket beskrivs nedan.

Fusk och felaktiga utbetalningar – I den första delredovisningen identifierades en problematik kopplat till fusk och andra felaktigheter gällande utbetalningar av offentliga medel. Med så stora belopp i omlopp och så många aktörer involverade finns en stor risk för fusk samt att företag tar del av medel de inte har rätt till – medvetet eller ofrivilligt på grund av svårnavigerade regelverk. Det pågår flera arbeten för att komma till rätta med detta. Bland annat har en ny sekretessbrytande bestämmelse införts⁴⁸ och det finns förslag om att ansluta kommunala utbetalningar till Utbetalnings-

⁴⁶ *Tillgängliggöra data* (2023/04428). Syftet med projektet är att skapa en gemensam datamodell och standarder för att tillgängliggöra data om projekt, ansökningar och utlysningar för allmänheten. Även i det nya *Uppdrag om gemensam datainsamling och datadelning av statlig finansiering till företag och företagsfrämjande aktörer* (KN2024/01748) där Digitaliseringsmyndigheten, SCB, Tillväxtverket och Vinnova ingår, finns ambitionen att, om möjligt, använda begreppet.

⁴⁷ Tillväxtanalys. (2025). *Kartläggning av det statligt finansierade företagsfrämjandet*. Delredovisning av regeringsuppdrag KN2024/01306. PM 2025:05.

⁴⁸ Prop. 2024/25:180. *Ökat informationsutbyte mellan myndigheter – en ny sekretessbrytande bestämmelse*.

myndigheten.⁴⁹ Det har även lyfts att de myndigheter som förvaltar och betalar ut EU-medel bör anslutas till Utbetalningsmyndigheten på sikt.⁵⁰ En utredning ska senast i juni 2027 föreslå vilka statliga utbetalningar till företag och civilsamhällesorganisationer som bör anslutas till Utbetalningsmyndigheten samt vid behov även föreslå andra lämpliga åtgärder för att stärka arbetet med att säkerställa korrekta statliga utbetalningar till företag och civilsamhället.⁵¹ Då flera åtgärder pågår lämnas inga åtgärdsförslag gällande fusk och felaktiga utbetalningar.

Innovation kopplat till startups och scaleups – Vinnova har i uppdrag att i samråd med Tillväxtverket, Energimyndigheten, Almi AB, Tillväxtanalys och Business Sweden etablera och koordinera en struktur för bättre samordning av det offentliga stödet till startups och scaleups.⁵² Uppdraget delredovisades i augusti 2025 och då lämnades ett antal förslag till regeringen, bland annat att se över behovet av en nationell samordnare på Regeringskansliet, driva på för ändrade statsstödsregler gentemot EU samt utveckla villkoren för statligt inkubationsstöd.⁵³ Eftersom uppdraget fortlöper och ska slutredovisas i augusti 2027 lämnas inga åtgärdsförslag inom detta område.

Jordbruk – Inom jordbruk, livsmedel och landsbygdsutveckling pågår det i nuläget en mängd olika utredningar och flera förslag bereds också inom Regeringskansliet.⁵⁴ Vi har därför beslutat att inte lämna ytterligare åtgärdsförslag. Däremot kan konstateras att det finns många aktörer och ett antal olika stödformer inom detta område vilket bidrar till komplexitet och risk för överlapp. Det finns också ett antal utredningar som föreslår sammanslagningar för effektivisering. Ett exempel är *Utredningen om förenkling och finansiering av kontrollorganisationen i livsmedelskedjan* där ansvaret för den offentliga kontrollen i livsmedelskedjan föreslås centraliseras till Livsmedelsverket och Jordbruksverket, vilket skulle minska antalet aktörer från 270 till två.⁵⁵ Även inom *En ny organisation för förvaltning av EU-medel* föreslås koncentration av uppgifter kopplat till jordbruksfonderna inom länsstyrelserna.⁵⁶

Klimatklivet och Industriklivet – Utifrån vår definition exkluderas Klimat- och Industriklivet, som har sänkta koldioxidutsläpp som primärt syfte. Därmed lämnas heller inga åtgärdsförslag, trots att det är betydande summor som riktas mot företag. Produktivitetskommissionen har lämnat förslag kopplat till befintliga stödssystem och strukturer inom klimat- och industripolitiken. De föreslår bland annat att Industriklivet bör avskaffas alternativt göras om.⁵⁷ I den analys som Naturvårdsverket och Energimyndigheten gjort gällande potentiella överlapp mellan Klimatklivet och Industriklivet

⁴⁹ SOU 2025:20. *Kommunal anslutning till Utbetalningsmyndigheten.*

⁵⁰ SOU 2024:22. *En ny organisation för förvaltning av EU-medel.*

⁵¹ Dir. 2025:60 *Anslutning av fler statliga utbetalningar till Utbetalningsmyndighetens verksamhet.* Fi 2025:06.

⁵² KN2023/00177, KN2024/01060. *Uppdrag att samordna och effektivisera det offentliga stödet till unga innovativa företag.*

⁵³ Vinnova. (2025). *Uppdrag att samordna och effektivisera det offentliga stödet till startups och scaleups.* Dnr. 2024-01590.

⁵⁴ Exempelvis Statskontorets granskning av Livsmedelsverket 2025:12, SOU 2025:93 om skogspolitiken, Jordbruksverkets analys av behov av nytt finansieringsinstrument i Utvärderingsrapport 2025:9 samt regleringsbrevsuppdrag (LI2025/01194 och LI2025/01366) avseende ökad livsmedelsproduktion i norra Sverige.

⁵⁵ SOU 2025:64. *En ny kontrollorganisation i livsmedelskedjan – för ökad effektivitet, likvärdighet och konkurrenskraft.*

⁵⁶ SOU 2024:22. *En ny organisation för förvaltning av EU-medel.*

⁵⁷ SOU 2025:96. *Fler möjligheter till ökat välbefinnande.*

lämnas inga förslag på förändringar, däremot görs bedömningen att gränsdragningen mellan stöden kan förtydligas genom vissa kommunikationsinsatser.⁵⁸

Krisstöd – I kartläggningen ingår en separat del som beskriver olika former av krisstöd. Där noteras också att det finns ett antal utvärderingar och erfarenheter avseende krisstöd att ta del av inför eventuella kommande kriser. Därför berörs inte frågan närmare i denna slutredovisning.

Kultur – Utifrån vald definition ingår inte de företagsstöd som återfinns inom kulturområdet, eftersom de syftar till att uppnå de kulturpolitiska målen. Undantaget är stödet produktionsincitament på 87 miljoner kronor som hanteras av Tillväxtverket vilket har bedömts vara företagsfrämjande och inkluderats i kartläggningen för 2025. I delbetänkandet *Publiken i fokus – reformer för ett starkare filmland* föreslås dock att dessa medel flyttas till Svenska Filminstitutet och därmed lämnar vi inga förslag inom detta område.⁵⁹

Statliga bolag – I kartläggningen inkluderas en beskrivning av de statliga bolag som bedömts vara företagsfrämjande. Styrningen av bolagen hanteras huvudsakligen på Finansdepartementet och följer OECD:s riktlinjer för bolagsstyrning. Det fattades också beslut om en ny ägarpolicy 2025. Några specifika förslag kommer inte lämnas avseende statliga bolag generellt, däremot kan enskilda bolag beröras av slutsatser och åtgärdsförslag.

Statlig garanti- och utlåningsverksamhet – I kartläggningen redogjordes för den statliga garanti- och utlåningsverksamheten som Riksgälden och Exportkreditnämnden bedriver. Några problemställningar och åtgärdsförslag inom detta område har inte identifierats. Däremot berörs frågan om export- och investeringsfrämjande under avsnitt 6.9.

3.3 Motiv för offentliga åtaganden

De åtgärdsförslag som lämnas i denna rapport utgår från dagens rådande läge och vi föreslår inga förändringar avseende resurser eller fördelning mellan skattesidan och utgiftssidan. Vid framtagande av åtgärdsförslagen behövs dock en teoretisk utgångspunkt gällande motiv för offentliga åtaganden och vad staten bör göra, baserat på en översiktlig genomgång av nationalekonomisk välfärdsteori. Avsnittet innehåller även en redogörelse av argument för och emot statlig intervention.

3.3.1 Nationalekonomisk välfärdsteori

Nationalekonomisk välfärdsteori erbjuder en teoretisk grund för att analysera när statliga åtgärder kan vara motiverade. Teorin befinner sig i mittfåran mellan libertarianismens och socialismens ytterligheter, där det råder relativ enighet om att marknader ofta är effektiva för produktion av varor och tjänster, men att en aktiv stat kan behövas. Detta gäller dels eftersom vissa varor och tjänster inte kan produceras effektivt på en marknad, dels eftersom en fri marknad kan leda till betydande skillnader i resursfördelning, vilka statliga interventioner som beskattning och omfördelning av resurser mellan individer kan behöva motverka. Det råder också relativt sett konsensus om att marknadssystemet inte fungerar lika effektivt när det gäller produktion och distribution av alla varor och

⁵⁸ Naturvårdsverket. (2025). *Gränsdragning mellan Klimatklivet och Industriklivet*. Skrivelse 2025-12-15.

⁵⁹ SOU 2025:24. *Publiken i fokus – reformer för ett starkare filmland*. Medlen finns på anslagspost 18 under anslag 1.2 *Bidrag till allmän kulturoverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete*, utgiftsområde 17.

tjänster. Typexemplet är så kallade kollektiva nyttigheter som till exempel ett lands försvar eller att oreglerade marknader kan ge upphov till negativa externa effekter som till exempel miljöförstöring.⁶⁰

Även om det i teorin finns en mittfåra gällande synen på statens roll bör det betonas att det inte finns någon objektiv sanning kring hur omfattande det offentliga åtagandet ska vara för att fungera optimalt, vilka åtgärder som är mest effektiva i varje given situation eller hur olika åtgärder ska kombineras för att uppnå maximal effekt. Politiska beslut fattas också utifrån andra grunder, som när marknadsliberala länder bedriver en aktiv näringspolitik för att säkra strategiska resurser eller inhemsk arbetskraft. Det finns således politiska beslut som inte enkelt kan härröras från en särskild teori. För vårt uppdrag innebär dock ovanstående resonemang att uppdragets analysansats placeras i en teoretisk mittfåra, där samsynen kring det offentliga roll är större.

3.3.2 Argument för och emot statlig intervention

Enligt nationalekonomisk välfärdsteori leder konkurrensutsatta marknader till effektiva utfall (s.k. Paretoeffektivitet), det vill säga en resursanvändning där ingen kan få det bättre utan att någon annan får det sämre, förutsatt att vissa villkor är uppfyllda. Dessa inkluderar bland annat att det råder perfekt konkurrens, att varor och tjänster inte är kollektiva nyttigheter, att produktion och konsumtion inte ger upphov till externa effekter samt att aktörer har fullständig och symmetrisk information. När något av dessa villkor inte är uppfyllt kan det uppstå marknadsmisslyckanden, det vill säga situationer där marknaden inte på egen hand lyckas skapa en samhällsekonomiskt effektiv resursfördelning.⁶¹

Argument *för* statliga interventioner grundar sig ofta i behovet av att korrigera för marknadsmisslyckanden. I praktiken är det dock svårt att uppskatta omfattningen av dessa misslyckanden, vilket försvårar både bedömningen av behovet av interventioner samt utvärderingen av dess effekter.

Ett exempel på marknadsmisslyckande som kan motivera intervention är om det förekommer positiva externa effekter, det vill säga när ett företags verksamhet gynnar andra utan att företaget själv kan ta betalt för hela den nytta som skapas. Eftersom företaget inte tillgodosgör sig hela värdet av effekten, kommer det att producera mindre av varan eller tjänsten än vad som vore samhällsekonomiskt optimalt.⁶² Ett vanligt exempel på en positiv extern effekt är investeringar i forskning och innovation, där ny kunskap och teknologi ofta blir tillgänglig även för sådana som inte själva finansierat forskningen. Förekomsten av positiva externa effekter kan därför motivera statlig intervention, exempelvis i form av medel eller särskilda skatteincitament riktat till forskning och utveckling, för att öka den totala samhällsnyttan.

Ett annat exempel är förekomsten av asymmetrisk information, det vill säga att företaget vet mer om sin verksamhet än finansiären, vilket gör risken vid en låneansökan svår att bedöma. Det kan leda till att lån uteblir alternativt blir mindre eller dyrare än vad som är

⁶⁰ För mer utförligt resonemang hänvisas till SOU 2025:13 i kapitlet om motiv för offentliga åtaganden.

⁶¹ Mas-Colell, A., M. D. Whinston och J. R. Green. (1995). *Microeconomic Theory*. New York: Oxford University Press. Kapitel 10-14; Varian, H. R. (1992). *Microeconomic Analysis* (3rd edition). New York: W.W. Norton & Company. Kapitel 23-25; SOU 2025:13. *En effektivare organisering av mindre myndigheter*.

⁶² Tillväxtanalys. (2015). *Tillväxt genom stöd*. Tillväxtfakta 2015.

samhällsekoniskt optimalt.⁶³ Det kan därför vara motiverat att staten intervenerar med finansiering. Finansieringsbristen är inte sällan större för nya och innovativa företag, där osäkerheten är stor.⁶⁴

Statlig intervention kan även motiveras utifrån fördelningspolitik, där åtgärder vidtas för att omfördela olika former av resurser i syfte att uppnå en mer rättvis fördelning i samhället. Ytterligare motiv är direktionalitet, vilket innebär att staten sätter en riktning för samhällsutvecklingen.⁶⁵

Även om en åtgärd inte anses vara motiverad utifrån ovan nämnda argument, kan det ändå finnas omvärldsfaktorer som talar för att göra någon form av intervention. Det skulle exempelvis kunna motiveras utifrån konkurrensskäl eller behovet av strategiska satsningar med hänsyn till det geopolitiska läget eller klimatförändringar.

Även skatter är en del av statlig intervention och kan användas företagsfrämjande. Som argument för lägre skatter framförs ofta att införandet av en ny skatt, eller en höjning av en befintlig skatt, leder till snedvridnings- och undanträngningseffekter. Dessa ger upphov till dödviktsförluster (eng. *deadweight loss*) där den totala välfärden minskar. Enligt samma resonemang sker det motsatta vid en skattesänkning: dödviktsförlusterna minskar och den totala samhällsnyttan ökar.

I valet mellan olika styrmedel för att främja företagande är detta ett argument för att använda skattesänkningar, antingen generellt för alla (det vill säga horisontellt) eller genom att införa särskilda undantag från skattenormen, så kallade skatteutgifter. Horisontella styrmedel riskerar dock att bli relativt kostsamma. I diskussionen ovan har vi inte heller beaktat förekomsten av negativa externa effekter eller hur skatteintäkterna används. Alla dessa omständigheter bör idealiskt sett vägas in innan man väljer mellan olika stödåtgärder.

Argument *emot* statliga interventioner rör ofta vertikala, det vill säga riktade, aktiviteter. Kritiken grundar sig bland annat i att staten anses ha begränsad kunskap om vilka företag, teknologier eller industrier som kommer att lyckas, och därmed om var den bör intervensera. Det ifrågasätts således om staten är bättre än marknaden på att välja vinnare.⁶⁶ Därmed finns det en risk att offentliga medel satsas på projekt som inte blir framgångsrika, eller riktas mot aktörer som inte bör prioriteras, vilket kan snedvrída konkurrensen.

Andra argument *emot* statliga interventioner belyser oönskade potentiella bieffekter av sådana åtgärder. Bland annat lyfts hur statliga interventioner kan leda till ineffektiv resursanvändning. Det kan handla om att företag fokuserar mindre på sin kärnverksamhet och mer på att kvalificera sig för olika stöd eller påverka politiker. Det finns

⁶³ Tillväxtanalys. (2015). *Tillväxt genom stöd*. Tillväxtfakta 2015.

⁶⁴ Almi. (2024). *Ekonomiska tillväxteffekter av Almis ägarkapital och lån*, s. 9. Tillgänglig: <https://www.almi.se/globalassets/kunskap-och-inspiration/undersokningar-och-rapporter/rapport---tillvaxteffekt/nationalekonomiskrapport/> [Senast besökt: 2025-09-30.]

⁶⁵ Sandström, C. (2024). *Att utvärdera nyttor och ignorera problem: En analys av näringspolitiska utvärderingar*. Örebro: Entreprenörskapsforum.

⁶⁶ Hansson, Å. (2021). Industrial Tax Subsidies: Effectiveness and Magnitude. I Andersson, M., E. Deiaci & J.E. Eklund (red.). *Swedish Perspectives on Industrial Policy: The Washington Consensus and Beyond*. Swedish Economic Forum Report 2021; Tillväxtanalys. (2015). *Tillväxt genom stöd*. Tillväxtfakta 2015.

också en risk att finansiering går till de som är bäst på att ansöka eller påverka, snarare än till de företag som skulle ha störst nytta av det.⁶⁷ Ytterligare en risk är att de åtgärder som vidtas för att korrigera exempelvis marknadsmisslyckanden i stället resulterar i det som kallas reglerings- eller politikmisslyckanden. Med det avses situationer där statliga eller offentliga åtgärder misslyckas med att åtgärda problemet, skapar nya eller till och med förvärrar problemet de var tänkta att lösa.⁶⁸

Ett annat argument mot statliga interventioner rör snedvridning av konkurrens och pekar på att statliga interventioner kan påverka företags konkurrenskraft. Om åtgärden leder till att ett initialt mindre produktivt företag får en konkurrensfördel, finns en risk att mer produktiva företag trängs ut från marknaden.⁶⁹

Utöver dessa argument lyfts ofta ytterligare utmaningar med statliga interventioner. Ett sådant exempel är de administrativa kostnaderna, som omfattar både den tid företag lägger på att ansöka om och redovisa stöd, samt kostnaderna för genomförande-aktörernas handläggning. En annan utmaning är så kallade undanträngningseffekter, det vill säga att företag som får medel för exempelvis en investering skulle ha genomfört investeringen oavsett tillskott eller inte.⁷⁰ Ytterligare en utmaning är att politiker kan agera utifrån egenintressen eller särintressen och lobbyism, vilket riskerar att leda till suboptimala beslut och åtgärder.⁷¹

3.4 Näringslivsstruktur och hinder för tillväxt

För att det statliga företagsfrämjandet ska bli så effektivt och ändamålsenligt som möjligt behövs kännedom om hur näringslivsstrukturen ser ut, vilket därför beskrivs i detta avsnitt. Avsnittet innehåller även en redogörelse över upplevda tillväxthinder hos svenska företag.

3.4.1 Sveriges näringslivsstruktur

Näringslivet är dynamiskt och det totala antalet företag varierar i takt med att nya företag startas och befintliga bolag likvideras, fusioneras, avregistreras eller går i konkurs. Under åren 2011–2023 startades i genomsnitt cirka 54 000 nya företag per år i Sverige. Antalet nedlagda företag var cirka 44 000 per år under samma period.⁷² Antalet varierar mellan åren, se figur nedan.

⁶⁷ Hansson, Å. (2021). Industrial Tax Subsidies: Effectiveness and Magnitude. I Andersson, M., E. Deiacio & J.E. Eklund (red.). *Swedish Perspectives on Industrial Policy: The Washington Consensus and Beyond*. Swedish Economic Forum Report 2021; Tillväxtanalys. (2015). *Tillväxt genom stöd*. Tillväxtfakta 2015.

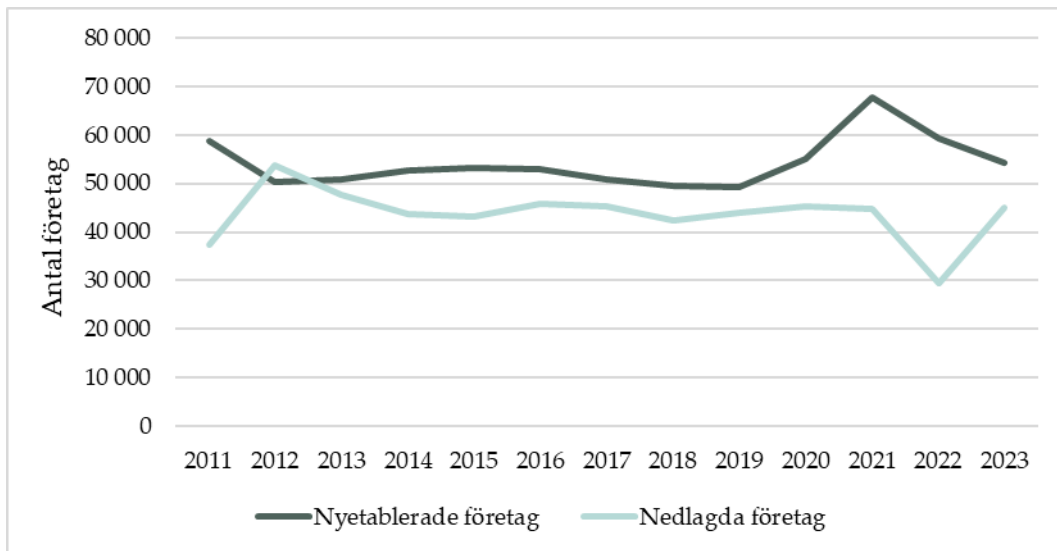
⁶⁸ SOU 2024:29. *Goda möjligheter till ökat välstånd*.

⁶⁹ Tillväxtanalys. (2015). *Tillväxt genom stöd*. Tillväxtfakta 2015.

⁷⁰ Sandström, C. (2024). *Att utvärdera nyttor och ignorera problem: En analys av näringspolitiska utvärderingar*. Örebro: Entreprenörskapsforum.

⁷¹ OECD. (2021). *Lobbying in the 21st Century: Transparency, Integrity and Access*. Tillgänglig: https://www.oecd.org/en/publications/lobbying-in-the-21st-century_c6d8eff8-en.html [Senast besökt: 2025-03-30].

⁷² Eurostat. (2025). *Business demography by size class and NACE Rev. 2 activity (2004-2020)*. Tillgänglig: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/bookmark/45eb934e-3849-4b5c-8775-5eb1653c6076?lang=en&createdAt=2025-09-17T12:52:08Z> [Senast besökt: 2025-09-17]; Eurostat. (2025). *Business demography by size class and NACE Rev. 2 activity*. <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/bookmark/b2edc190-bab8-46a8-818e-df484c2c8ddd?lang=en&createdAt=2025-09-17T13:27:00Z> [Senast besökt: 2025-09-17].

Figur 5. Antal nyetablerade och nedlagda företag i Sverige 2011–2023⁷³

Not: Uppgifter för nedlagda företag är preliminära för referensåret 2023.

Källa: Eurostat

Sverige beskrivs ha ett gott företagsklimat och rankades på en tionde plats av Världsbanksgruppen 2019 gällande möjligheten att starta och driva företag.⁷⁴ Enligt statistik från SCB fanns det år 2023 över en miljon företag i Sverige och totalt var cirka tre miljoner personer anställda inom det privata näringslivet.⁷⁵ Det kan jämföras med offentlig sektor med cirka 1,5 miljon anställda samma år.⁷⁶ Drygt 8 100 bolag var utlandsägda och sysselsatte knappt 750 000 personer vilket motsvarar cirka 25 procent av samtliga anställda i svenskt näringsliv.⁷⁷

⁷³ Tidseriebrott förekommer mellan referensåren 2020 och 2021 och mellan referensåren 2021 och 2022. Från och med 2021 produceras statistiken enligt en ny förordning vilket bland annat innebär att fler näringsgrenar omfattas jämfört med tidigare. Från och med referensåret 2022 började SCB använda företagsenhet istället för juridisk enhet vid rapportering av antal företag – en företagsenhet kan innehålla flera juridiska enheter. För att få jämförbar statistik för hela tidsperioden omfattas här näringsgrensavdelningarna B till och med N – för åren 2011–2020 har detaljgrupp 642 exkluderats, och för åren 2021–2023 har huvudgrupp 64 exkluderats.

⁷⁴ Världsbanksgruppen. (u.å.) *Ease of Doing Business rankings*. Tillgänglig: <https://archive.doingbusiness.org/en/rankings> [Senast besökt: 2025-11-11].

⁷⁵ SCB. (2025). *Företagens ekonomi (FEK)*. Tillgänglig: <https://www.scb.se/nv0109> [Senast besökt: 2025-07-15]. Siffror för 2024 publiceras i maj 2026.

⁷⁶ SCB. (2025). *Yrken i Sverige*. Tillgänglig: <https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/utbildning-jobb-och-pengar/yrken-i-sverige/> [Senast besökt: 2025-09-26].

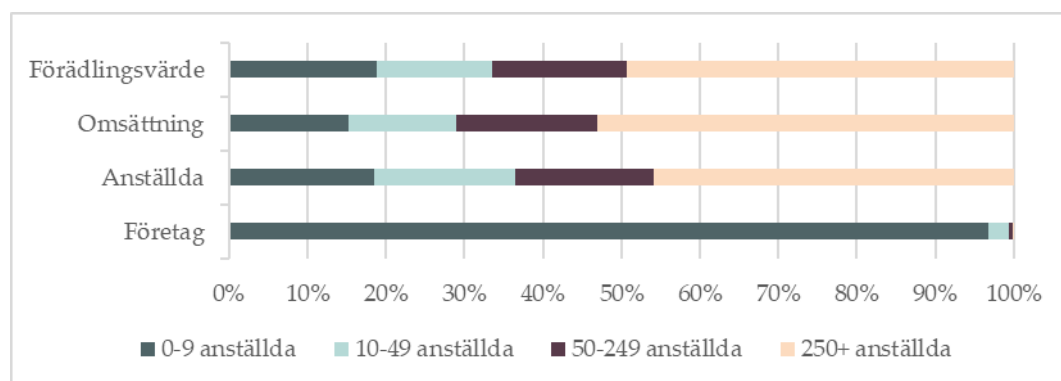
⁷⁷ Tillväxtanalys. (2025). *Utländska företag 2023*. Statistik 2025:02.

Definitioner och förklaringar

- **Näringslivet (antal företag):** Företag som driver näringsverksamhet i Sverige oberoende av juridisk form.⁷⁸ Företag med finansiell verksamhet, bostadsrättsföreningar samt verksamhet inom offentlig förvaltning ingår inte.
- **Antal anställda:** Medelantal anställda, årsarbetskrafter (två halvtidsanställda räknas som en heltidsanställd).
- **Omsättning (nettoomsättning):** Intäkter från företagens huvudsakliga rörelse för sålda varor och utförda tjänster.
- **Förädlingsvärde:** Förädlingsvärdet kan också kallas bidraget till Sveriges BNP och avser den faktiska produktionen minus kostnader för köpta varor och tjänster, dock ej löner, sociala avgifter och kostnader för handelsvaror.

99,9 procent av det totala antalet företag i Sverige 2023 klassades som små och medelstora företag (0–249 anställda). De stora företagen med 250 eller fler anställda utgjorde därmed endast en promille av det totala näringslivet sett till antalet företag, men stod för 53 procent av näringslivets totala omsättning och sysselsatte nästan 46 procent av antalet anställda. Dessa företag stod också för hälften av näringslivets bidrag till Sveriges BNP. I jämförelse utgjorde mikroföretagen (0–9 anställda) knappt 97 procent av det totala antalet företag men stod för cirka 15 procent av omsättningen och 19 procent av förädlingsvärdet. En femtedel av alla anställda i privat sektor jobbar i mikroföretag.⁷⁹ Fördelningen för samtliga storleksklasser (efter antalet anställda i företaget) framgår i figuren nedan.

Figur 6. Andel av det totala förädlingsvärdet, total nettoomsättning, totala antalet anställda och totala antalet företag i näringslivet 2023 per storleksklass (efter antalet anställda i företaget)

Källa: SCB

Sett till branschfördelningen i det svenska näringslivet finns det flest antal företag inom *jordbruk, skogsbruk och fiske* följt av *juridik, ekonomi, vetenskap och teknik. Tillverkning* respektive *handel* är däremot de branscher som sysselsätter flest personer. Det är även dessa två branscher som tillsammans står för mer än hälften av näringslivets totala omsättning och knappt 40 procent av förädlingsvärdet.⁸⁰

⁷⁸ Bolag som verkar under marknadsmässiga villkor inkluderas, inklusive offentligt ägda bolag.

⁷⁹ SCB. (2025). *Företagens ekonomi (FEK)*. Tillgänglig: <https://www.scb.se/nv0109> [Senast besökt: 2025-07-15].

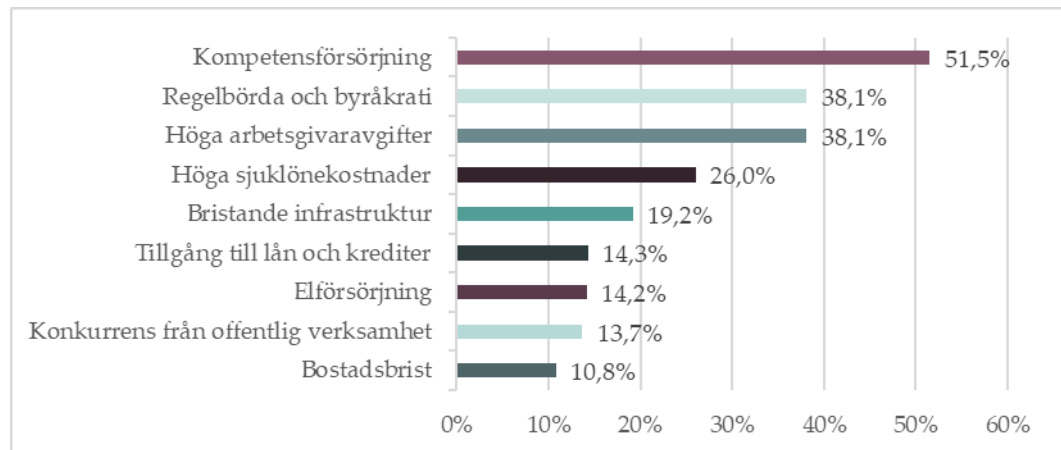
⁸⁰ Ibid.

Majoriteten av Sveriges företagare är män. År 2022 var 30 procent av Sveriges då dryga 500 000 företagare kvinnor. Tre näringsgrenar var kvinnodominerade – *personliga och kulturella tjänster, vård och omsorg* samt *utbildningsväsendet* – övriga elva var mansdominerade. Lägst andel kvinnliga företagare finns inom *byggindustri* (fem procent) respektive *transportföretag* (sju procent).⁸¹

3.4.2 Upplevda tillväxthinder hos svenska företag

I rapporten *Företagens regionala utveckling 2025* har Svenskt Näringsliv kartlagt tillväxtambitioner och upplevda tillväxthinder hos svenska företag.⁸² Tillväxtambitioner hos svenska företag är höga – åtta av tio tillfrågade företag anger att de vill växa genom att öka antalet anställda inom de kommande fem åren. Samtidigt ser företagen flera hinder för att denna tillväxt ska kunna ske. Över hälften av företagen anger svårigheter att rekrytera personal med relevant kompetens (kompetensförsörjning) som ett betydande tillväxthinder. En knapp tredjedel anger att höga arbetsgivaravgifter samt regelbörda och byråkrati är betydande tillväxthinder medan vart fjärde företag anger höga sjuklönekostnader. Var femte företag uppger även bristande infrastruktur som ett betydande hinder.

Figur 7. Andelen företagare som upplever betydande tillväxthinder – tillväxthinder graderas utifrån skala 1–7, där betydande hinder utgörs av graderingen 6–7

Källa: Svenskt Näringsliv

Det finns en viss variation bland upplevda tillväxthinder mellan stora och små företag. Exempelvis visar rapporten att stora företag i lägre utsträckning än mindre företag upplever att höga arbetsgivaravgifter och sjuklönekostnader utgör ett betydande hinder.

⁸¹ SCB. (2024). Befolkningens arbetsmarknadsstatus (BAS), publicerad i *På tal om kvinnor och män: Lathund om jämställdhet 2024*. Tillgänglig: <http://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning-och-levnadsforhallanden/jamstallldhet/jamstallldhetsstatistik/produktrelaterat/rapporter/lathund2024/#Foretagand-e-7.7> [Senast besökt: 2025-07-15].

⁸² Informationen om tillväxthindren i rapporten grundar sig på Företagarpanelen, en webbenkät genomförd av Svenskt Näringsliv. Enkäten skickades till 13 000 av organisationens medlemmar och uppnådde en svarsfrekvens på 38 procent. Rapporten omfattar totalt nio hinder, där graden av upplevt hinder mäts på en sjugradig skala. Resultaten bygger på andelen företag som anger att de upplever ett medelhögt till högt hinder. Hur de svarande företagen är fördelade utifrån storleksklass eller huruvida resultaten viktats utifrån gällande näringslivsstruktur framgår inte av rapporten.

Istället anges bristande infrastruktur och elförsörjning som det tredje respektive fjärde största tillväxthindret efter kompetensförsörjning samt regelbörda och byråkrati.⁸³

Kompetensförsörjning samt lagar och myndighetsregler lyfts också som de största tillväxthindren bland små och medelstora företag i en rapport från Tillväxtanalys från 2024.⁸⁴ Näringslivets Regelnämnd har under flera år undersökt hur svenska företagare ser på olika statliga regelverk, och enligt en företagsundersökning som genomfördes under våren 2025 anser 28 procent av företagen att det har blivit krångligare att följa de statliga reglerna jämfört med hur det var för ett år sedan. Endast fyra procent anser att det har blivit enklare.

Upphandlingsregler är det regelområde som flest företag redovisar som ett stort eller mycket stort tillväxthinder (54 procent), följt av miljöregler inklusive avfallsregler, arbetsrätt, övriga arbetsmarknadsregler samt skatte- och momsregler (44 procent vardera). Knappt hälften av företagen anger att företagets expansion har hindrats eller försvårats på grund av reglers utformning och tillämpning.⁸⁵

⁸³ Svenskt Näringsliv. (2025). *Företagens regionala utveckling 2025*.

⁸⁴ Tillväxtanalys. (2024). *Upplevda tillväxthinder och faktisk tillväxt bland små och medelstora företag*. Rapport 2024:06. Uppgifterna om tillväxthinder hämtas från Företagens villkor och verklighet, en enkätundersökning som genomförts av Tillväxtverket. De upplevda hindren bedöms på en tregradig skala, från "inget hinder" till "stort hinder", där resultaten bygger på andelen företag som uppger att de möter stora hinder.

⁸⁵ Näringslivets regelnämnd. (2025). *Regelbarometern: NNRS regelrapport år 2025 med svenska företagare*. Undersökningen besvarades av 710 företagare.

4. Omvärldsfaktorer

Sverige, som en liten och öppen ekonomi, påverkas i hög grad av utvecklingen i omvärlden. Den internationella kontexten har stor betydelse för såväl näringslivets ramvillkor som utformningen av företagsfrämjande aktiviteter. Ett exempel på detta är skattenivåer där tidigare genomförda sänkningar av bolagsskatten bland annat har motiverats med att skattenivån behöver vara internationellt konkurrenskraftig (mer information om skattesystemet finns i avsnitt 5.2). Ett annat exempel är stödet till produktion av audiovisuella verk, vars införande har motiverats av att liknande stöd redan erbjuds i andra länder.⁸⁶

I detta kapitel lyfter vi ett antal viktiga omvärldsfaktorer som direkt eller indirekt påverkar hur det statliga företagsfrämjandet utformas; i avsnitt 4.1 lyfts handelspolitik och global konkurrens, i avsnitt 4.2 Sveriges medlemskap i EU och i avsnitt 4.3 det geopolitiska läget.

4.1 Internationell handel och global konkurrens

Beroendet av andra länder blir särskilt tydligt avseende internationell handel. Generellt sett är mindre länder mer exportberoende än stora länder. I genomsnitt exporterade Sverige 30,5 procent av förädlingsvärdet 2015, vilket var högre än genomsnittet för sin storleksklass.⁸⁷ Vidare motsvarar värdet på svensk export omkring hälften av bruttonationalprodukten (BNP) vilket är en klart högre nivå än OECD-genomsnittet – i jämförelse med större ekonomier som USA och Japan är Sverige betydligt mer exportberoende.⁸⁸ Sveriges näringsliv är även beroende av import, exempelvis utifrån industrins behov av importerade insatsvaror.

EU:s gemensamma inre marknad med fri rörlighet för personer, varor, tjänster och kapital fungerar som en kompensation för den begränsade svenska hemmamarknaden. Sveriges handelspolitik gentemot omvärlden formas inom EU och avtal om handel med länder utanför unionen förhandlas därmed inte av enskilda länder. Sverige är dessutom knutet till multilaterala överenskommelser inom ramen för Världshandelsorganisationen, WTO. Den gemensamma handelspolitiken inom EU påverkas på samma sätt som andra EU-frågor av medlemsländerna genom samarbeten i EU-kommissionen, möten i ministerrådet och olika kommittéer.⁸⁹ Det är i detta arbete som Sverige har möjlighet att påverka handelspolitiken.

Sverige och EU utmanas av en avtagande produktivitetsutveckling och en allt hårdare global konkurrens. Protektionistiska tendenser såsom fokus på tullar, har vuxit sig starkare vilket kan vara särskilt skadligt för en liten och öppen ekonomi som den svenska. Det har exempelvis inom ramen för vårt uppdrag lyfts fram att Sverige behöver stärka sin konkurrenskraft såväl inom EU som globalt för att inte riskera att tappa framtida investeringar eller att befintliga företag flyttar sin verksamhet till länder med

⁸⁶ Ku2022/00908. *Stöd till produktion av audiovisuella verk*. Promemoria.

⁸⁷ Tillväxtanalys. (2019). *Sveriges exportberoende – sårbarhet för fluktuationer i internationell efterfrågan*. PM 2019:04.

⁸⁸ Ekonomifakta. (2025). *Exportandelar – internationellt*. Tillgänglig: https://www.ekonomifakta.se/sakomraden/makroekonomi/handel/exportandelar-internationellt_1209003.html [Senast besökt: 2025-11-11].

⁸⁹ Kommerskollegium. (2024). *Handelspolitik*. <https://www.kommerskollegium.se/utrikeshandel-och-statistik/internationell-handel-och-handelspolitik/> [Senast besökt: 2025-09-24].

mer gynnsamma regelverk. Europeiska centralbankens tidigare chef Mario Draghi lämnade 2024 en omtalad konkurrensrapport till EU-kommissionen. Samtidigt som Sverige lyfts fram som ett positivt exempel på ett land med djupa kapitalmarknader och hög privat investeringsvilja, identifierar rapporten flera områden där EU kan stärka sin konkurrenskraft. Däribland framhålls behovet av ökade satsningar på innovation, bland annat mot bakgrund av att EU halkat efter USA och Kina.⁹⁰

4.2 Sveriges medlemskap i EU

Sveriges EU-medlemskap påverkar förutsättningarna för företag inom en mängd olika områden, såväl handelspolitiskt som inom klimat, jordbruk och försvarsområdet. Samtidigt som den inre marknaden möjliggör fri rörlighet för varor, tjänster, kapital och personer, vilket underlättar handel och affärsverksamhet, finns det också vissa utmaningar.

I Draghi-rapporten påpekas att regelbördan för företag inom EU är hög och fortsatt ökande, trots att EU-kommissionen försökt minska den administrativa belastningen. Företag tvingas anpassa sig till regelverk som förändras över tid. Den administrativa bördan faller dessutom oproportionerligt tungt på små och medelstora företag i jämförelse med större företag.⁹¹ Ett exempel på regelverk som upplevs som betungande är dataskyddsförordningen (GDPR), som medför administrativa kostnader för företagen. Kommerskollegium konstaterar också att GDPR har medfört negativa effekter på EU:s konkurrenskraft genom dess negativa effekter på internationell handel och produktivitet.⁹²

För att hantera den ökade regelbördan har EU-kommissionen lämnat det så kallade Omnibuspaketet, det vill säga förslag på ändringar i syfte att förenkla, modernisera och digitalisera en rad regelverk. Fler förslag kan tillkomma och dessa förhandlas och beslutas löpande. Regeringen uttrycker ett tydligt stöd för ambitionen att minska företagens regelbörda och att EU-lagstiftningen ska vara mer ändamålsenlig. Regeringen har även lämnat in 63 egna förslag på regelförenklingar till EU-kommissionen inom miljö, klimat, energi, digitalisering och arbetsmarknad.⁹³ En utmaning med många regelförändringar är att förenkling kräver goda konsekvensanalyser och användning av data (såväl ex ante som ex post) för att utvärdera om förenklingarna levererar som avsett – något man ofta saknar i lagstiftningsprocesser. Noteras ska också att beslut inom EU inte bara påverkar företag direkt utan även indirekt genom exempelvis inverkan på ramvillkor såsom regler kopplat till vatten och avfall som kommunerna ansvarar för. När kommuner får ändrade villkor kan det i sin tur påverka regelbördan eller kostnader för företag.

⁹⁰ Draghi, M. (2024). *The Future of European Competitiveness: Part A – A Competitiveness Strategy for Europe*.

European Commission; Draghi, M. (2024). *The Future of European Competitiveness: Part B–In-depth analysis and recommendations*. European Commission.

⁹¹ Draghi, M. (2024). *The Future of European Competitiveness: Part A – A Competitiveness Strategy for Europe*. European Commission.

⁹² Kommerskollegium. (2025). *The GDPR and International Trade: Evidence and implications for EU policy*.

⁹³ Regeringen. (2025). *Simplification proposals: A list of simplification proposals for EU legislation from the Swedish government*. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/contentassets/04cfa7f8cfe844d0bd855f232cbf9ebb/forenklingsatgarder/> [Senast besökt: 2025-11-11].

4.3 Geopolitik och försvar

Det geopolitiska läget är ytterligare en faktor som påverkar statens prioriteringar, vilket bland annat återspeglas i försvarssatsningarna i Budgetpropositionen 2026. Satsningarna innebär ökade anslag till försvaret, satsningar på innovation samt en förstärkning av försvarsindustrin, med målet att stärka Sveriges säkerhet och försvarsförmåga.⁹⁴ Detta klassificeras inte som företagsfrämjande enligt vår definition, eftersom det primära syftet är säkerhet och försvarsförmåga och inte att *främja investeringar, stärka konkurrenskraften eller stödja företagens ekonomiska utveckling*. Däremot innebär satsningarna ändå fördelar för svenska företag inom försvarssektorn. Det svenska Nato-inträdet bör också nämnas då det kan medföra behov av utbyggnad och förstärkning av transportinfrastrukturen för att säkerställa interoperabilitet, något som i förlängningen även kan gynna näringslivet i stort.

Regeringen har aviserat att försvarssatsningarna kommer att öka ytterligare i kommande budgetpropositioner, med målet att Sverige till år 2030 ska nå Natos utgiftsmål om 3,5 procent av BNP.⁹⁵ Även EU betonar vikten av ökade satsningar på försvarsindustrin och har därför tagit fram en vitbok som vägleder utformningen av strategin för att stärka EU:s försvarsindustri.⁹⁶ Ett ökat fokus på försvarssatsningar påverkar även utformningen av de EU-medel som Sverige kan ta del av. EU-kommissionen föreslog exempelvis i april 2025 ändringar redan under innevarande programperiod 2021-2027, gällande Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF) med mål för ökad produktionskapacitet inom byggande för infrastruktur med civil samt militär användning.⁹⁷

Inför den kommande programperioden ligger ursprungssyftet med sammanhållningspolitiken fast, det vill säga att ERUF och Sammanhållningsfonden ska bidra till att minska skillnaderna mellan de olika regionernas utvecklingsnivåer och eftersläpningen i de minst gynnade regionerna samt främja europeiskt territoriellt samarbete. Regeringen stödjer detta men framhåller också att statusen för de glesbefolkade regionerna är en viktig prioritet och är därför kritisk till att den särskilda budgetposten för de glesbefolkade regionerna inte återfinns i EU-kommissionens förslag. Regeringens utgångspunkt är vidare att insatserna bör inriktas mot konkurrenskraft, innovation samt grön och digital omställning för att bidra till ökad tillväxt och sysselsättning och minskade regionala skillnader i EU. Noteras ska dock att regeringen också välkomnar att insatserna enligt ramförordningen i högre utsträckning ska riktas mot utbyggnaden av gränsöverskridande militär mobilitet, kritisk infrastruktur och beredskap.⁹⁸

Om sammanhållningspolitiken i större utsträckning även ska omfatta säkerhet, motståndskraft och beredskap vill vi också lyfta frågan om utformning av statlig medfinansiering, exempelvis via de medel som regionerna tilldelas från anslag 1:1 *Regionala utvecklingsåtgärder* inom utgiftsområde 19 Regional utveckling, samt hur dessa ska

⁹⁴ Regeringen. (2025). *Regeringen lägger fram försvarssatsningar för ett starkare Sverige*. Publicerad 15 september 2025. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2025/09/regeringen-lagger-fram-forsvarssatsningar-for-ett-starkare-sverige/> [Senast besökt: 2025-09-24].

⁹⁵ Ibid.

⁹⁶ Regeringen. (2025). *Vitbok om europeisk försvarsberedskap 2030*. Faktapromemoria nr. 34. Publicerad 23 april 2025.

⁹⁷ Regeringen. (2025). *En moderniserad sammanhållningspolitik*. Faktapromemoria nr. 38. Publicerad 8 maj 2025.

⁹⁸ Regeringen. (2025). *Förordning avseende Europeiska regionala utvecklingsfonden (inklusive Interreg) och Sammanhållningsfonden*. Faktapromemoria nr. 11. Publicerad 10 september 2025.

fördelas. Anslaget omfattar totalt över 2 miljarder kronor varav drygt 1,5 miljarder inkluderats som företagsfrämjande i vår kartläggning. Denna del berör 21 regioner och Tillväxtverket och kan användas till direkta utbetalningar till företag. De utgör också en betydande del av de 13 miljarder kronor som vi beräknat som företagsfrämjande anslag i vår kartläggning.⁹⁹ Det är därmed viktigt att de fördelas så ändamålsenligt som möjligt. I direktiven till *Utredningen för Sveriges sammanhållna utveckling* gällande regional utvecklingspolitik och landsbygds politik framgår att utredaren bland annat ska analysera om fördelningen av 1:1-medlen är ändamålsenlig och vid behov lämna förslag på kriterier och principer för en ändamålsenlig fördelning.¹⁰⁰ En del av principerna för fördelningen av 1:1-anslaget är medfinansiering av regionalfondsprogram. Utifrån att EU-budgeten fortfarande förhandlas ser vi att det kan bli svårt att ta fram eventuella principer och kriterier för nationell medfinansiering, i förhållande till en förändrad sammanhållningspolitik, till dess att utredningen ska lämna sin slutredovisning senast den 1 juni 2026. Vi vill därför understryka vikten av det ges möjlighet för utredningen att lämna ett sådant förslag.

⁹⁹ Totalt omfattar kartläggningen 122 mdkr varav 109 mdkr utgörs av skatteutgifter.

¹⁰⁰ Dir. 2024:69. *Den framtida regionala utvecklingspolitiken och landsbygds politiken.*

5. Ramvillkor

I detta kapitel redogörs för ett antal ramvillkor som är viktiga för Sveriges näringsliv och för utformningen av det statliga företagsfrämjandet. Flera av de faktorer som lyfts nedan korrelerar med och påverkar varandra, liksom med de omvärldsfaktorer som lyfts i kapitel 4. Några åtgärdsförslag lämnas inte inom dessa områden eftersom frågorna antingen bedömts vara alltför komplexa för att hanteras inom uppdragets tidsram, eller för att vi bedömt att de faller utanför uppdragets avgränsning.

Kapitlet inleds med ett resonemang kring EU:s statsstödsregelverk i avsnitt 5.1. Därefter följer ett resonemang kring skattesystemets utformning i avsnitt 5.2, kompetensförsörjning i avsnitt 5.3 och infrastruktur i avsnitt 5.4. Kapitlet avslutas med en samlad reflektion över hur ramvillkoren relaterar till utformandet av mer direkta företagsfrämjande aktiviteter, se avsnitt 5.5.

5.1 Statsstöd

Förbudet mot statsstöd, det vill säga när en aktör stödjer ett företag med offentliga medel på ett sätt som ger företaget en fördel gentemot sina konkurrenter och påverkar handeln mellan EU:s medlemsstater, har funnits med sedan EU-samarbetets början. Begreppet omfattar både direkta former av stöd, så som bidrag och subventioner, och indirekta former av stöd som innebär att företag undantas från kostnader och avgifter. Det kan till exempel avse riktade skattesänkningar, lån och garantier till förmånliga villkor, eller försäljningar av offentliga fastigheter till priser under deras marknadsvärde.

För att upprätthålla en fri konkurrens på EU:s inre marknad är statsstöd generellt förbjudet. Det finns dock flera undantag, till exempel statsstöd för att hjälpa en medlemsstat att hämta sig från en allvarlig ekonomisk kris, för att jämna ut sociala och ekonomiska skillnader mellan regioner, och för att genomföra projekt som är av ett gemensamt europeiskt intresse. Det finns även statsstöd som är godkända enligt den allmänna gruppundantagsförordningen och andra stöd som är tillåtna eftersom de inte uppfyller alla kriterier för statsstöd.¹⁰¹

I arbetet med den första delredovisningen lyftes statsstöd som ett problemområde av flera av de intervjuade, då specifikt kopplat till EU-medel. Statsstödsreglerna beskrevs som krångliga att förstå och följa, samt att kunskapen om och tillämpningen av regelverket varierar mellan olika finansiärer, vilket innebär att det görs olika tolkningar av vilka stöd som kan beviljas. Ett exempel som gavs var när medel söktes från två regioner och en förvaltande myndighet, varpå de tre finansiärerna alla gjorde olika bedömningar om vad som var möjligt att bifalla och inte.

En liknande bild framkommer i en rapport från Statskontoret där det konstateras att kunskapen om statsstöd inom den offentliga förvaltningen generellt sett är låg samt att små stödgivare ofta saknar grundläggande kunskaper om statsstöd. Det gör de offentliga aktörernas arbete sårbart, eftersom de riskerar att bryta mot reglerna utan att veta om det. Rapporten visar även att aktörer inom hela den offentliga förvaltningen har ett stort

¹⁰¹ Det främsta exemplet är stöd av mindre betydelse (de minimis-stöd) som enligt EU är för små för att påverka konkurrensen mellan företag eller handeln mellan medlemsstaterna.

behov av vägledning i statsstödsfrågor. Då myndigheterna inte har tillgång till sådan samlad vägledning i dag är risken hög att regelverket tolkas olika av olika aktörer.¹⁰²

Arbete pågår för att komma till rätta med delar av det som beskrivs ovan. Bland annat har regeringen föreslagit att Konkurrensverket ska bli den samlade myndighetsfunktionen för statens arbete med statsstöd såsom hantering av register och rapportering av beviljat stöd.¹⁰³ Om detta genomförs får myndigheten ett helhetsansvar för arbetet med vägledning av stödgivare vilket då skulle kunna höja kunskapsnivån hos samtliga stödgivare vilket kan minska problematiken med att olika genomförandeaktörer gör olika bedömningar.

I arbetet med att formulera de åtgärdsförslag som lämnas i denna rapport har statsstödsproblematiken återigen lyfts, av såväl genomförandeaktörer som företagorganisationer och enskilda företagsrepresentanter. Flera genomförandeaktörer har påtalat ett behov av att se över såväl statsstödsregelverket som nationella stödförordningar. I intervjuer och seminarium har det vid upprepade tillfällen framhållits att Sveriges tolkning av statsstödsregelverket tenderar att skilja sig från andra länder inom EU, där Sveriges tolkning anses vara mer restriktiv. Uppfattningen är att Sverige inte heller är proaktiva i att få till stånd förändringar av regelverket eller se över nationella förordningar. Någon fördjupad analys av dessa uppfattningar har inte utförts.

Utöver förslaget om Konkurrensverket som beskrivs ovan pågår även andra uppdrag och initiativ inom området, som exempelvis regionernas arbete för att få till stånd förändringar av de stödförordningar som styr regionernas användning av anslag 1:1 *Regionala utvecklingsåtgärder* inom utgiftsområde 19. Även Vinnova lyfter frågan om statsstöd inom regeringsuppdraget om offentligt stöd till unga innovativa företag och föreslår en anpassning av artikel 22 samt en utveckling av villkoren för statligt inkubationsstöd.¹⁰⁴ På grund av dessa pågående utredningar men också till följd av frågans komplexitet som gjort att den varit svår att utreda inom tidsramen för detta uppdrag kommer vi inte att lämna några egna åtgärdsförslag. Vi har däremot valt att lyfta in ett resonemang kring statsstöd utifrån att statsstödsregelverket har stor inverkan på företagens förutsättningar, och behöver beaktas vid utformningen av olika företagsfrämjande aktiviteter.

5.2 Skattesystemet

Sveriges skattesystem genomgick en stor reform i början av 1990-talet. Det övergripande målet för skattereformen var att åstadkomma en samhällsekonomiskt effektiv beskattning samtidigt som fördelningspolitiska mål uppfylldes.¹⁰⁵ I utredningsdirektiven för översynen angavs att syftet bland annat var att åstadkomma ett mer enkelt och rättvist skattesystem, att minska komplexiteten i befintliga skatteregler och att åstadkomma ett

¹⁰² Statskontoret. (2024). *Bättre stöd för statsstöd – förslag till en samlad myndighetsfunktion för statens arbete med vägledning, rapportering, kvalitetssäkring och registerföring av statsstöd*. Rapport 2024:6.

¹⁰³ KN2025/00943. *En samlad myndighetsfunktion för ökad effektivitet och minskad sårbarhet i statens arbete med statsstöd*. Något beslut har inte fattats i januari 2026.

¹⁰⁴ KN2023/00177, KN2024/01060. *Uppdrag att samordna och effektivisera det offentliga stödet till unga innovativa företag*; Vinnova. (2025). *Uppdrag att samordna och effektivisera det offentliga stödet till startups och scaleups*. Dnr. 2024-01590.

¹⁰⁵ Prop. 1989/90:110. *Proposition om reformerad inkomst- och företagsbeskattning*.

regelsystem som kan bli bestående under lång tid.¹⁰⁶ Sedan dess har dock flera förändringar genomförts, många enskilt utan att fullt ut beakta den enskilda skattens roll i relation till skattesystemet som helhet. Motiven till förändringarna har varierat. Vissa avvikelser har exempelvis motiverats utifrån omvärldsfaktorer, eller att en justering på skattensida har varit att föredra över mer direkta aktiviteter via statsbudgetens utgiftssida. Oavsett motiv har dock resultatet blivit ett mer komplext och oöverskådligt system. Flera skatteexperter förespråkar därför en ny större reform av hela det svenska skattesystemet.¹⁰⁷ Frågan har även lyfts av några av de politiska partierna.¹⁰⁸

En grundläggande princip i det svenska skattesystemet är att alla inkomster – från arbete, kapital och företagande – i princip ska beskattas på ett likvärdigt sätt inom varje skattslag. En likvärdig beskattning inom varje skattslag är därmed utgångspunkten i skattesystemet. Avvikelser i form av skattenedsättningar, avdrag och reduktioner i förhållande till en definierad norm inom skattelaget benämns skatteutgifter. Samtliga skatteutgifter sammanställs årligen av Regeringskansliet i en redovisning¹⁰⁹ som har två huvudsakliga syften. Det ena är att belysa graden av enhetlighet i skattesystemet; genom att minska enhetligheten och öka komplexiteten i skattesystemet kan skatteutgifter sägas gå emot principen om att skattereglerna ska vara generella och tydliga. Det andra och mest centrala syftet är att synliggöra de stöd till företag och hushåll som finns på statsbudgetens intäktsida. Skatteutgifter kan ses som de effekter särregleringar i skattelagstiftningen har på statens totala skatteintäkter. En skattenedsättning som exempelvis riktas mot företag inom en viss bransch innebär att berörda företag betalar mindre skatt än företag inom andra branscher. Den minskade skattebördan kan därför betraktas som ett stöd till berörda företag som finansieras genom en minskning av de totala skatteintäkterna och likställas med exempelvis investeringsstöd eller andra typer av direkta stöd som återfinns på statsbudgetens utgiftssida.¹¹⁰

I *Entreprenörskap i det tjugoförsta århundradet* anges att skatteklimatet sannolikt är det viktigaste ramvillkor som omgärdar entreprenörskap och att skattesystemets betydelse för entreprenörskap och näringslivsklimat knappast kan överskattas. I betänkandet benämns bolagsskatt tillsammans med kapital- och utdelningsskatter som entreprenörsskatter. Det är dessa skatter vars nivåer och regleringar bedöms ha störst inverkan på entreprenörskap. Betänkandet lyfter även vikten av ett internationellt konkurrenskraftigt skattesystem.¹¹¹ Det bör dock betonas att det är svårt att jämföra skattenivåer mellan länder, eftersom skattesystemets utformning ser olika ut och skatteuttaget ofta sker på

¹⁰⁶ SOU 1989:33. *Reformerad inkomstbeskattning*; SOU 1989:34. *Reformerad företagsbeskattning*.

¹⁰⁷ Framförs exempelvis av Eklund, K., L. Calmfors och Å. Hansson i kapitel 1–3 i Bergstrand, M. (red.), *Experternas guide till skattelagen - tolv röster om behovet av en skattereform*.

¹⁰⁸ Socialdemokraterna. (2024). *Skatter*. Tillgänglig: <https://www.socialdemokraterna.se/var-politik/a-till-o/skatter> [Senast besökt: 2025-11-19]; Liberalerna. (u.å.). *Skatter*. Tillgänglig: <https://www.liberalerna.se/politik/skatter> [Senast besökt: 2025-11-19]. Har också lyfts i en enkät av Svenska Dagbladet, Svenska Dagbladet. (2025). *Majoritet säger ja till bred skattereform*. Tillgänglig: <https://www.svd.se/a/dR65kO/riksdagsmajoritet-sager-ja-till-bred-skattereform> [Senast besökt: 2025-09-23].

¹⁰⁹ Budgetlagen (2011:203) föreskriver att regeringen varje år ska lämna en redovisning av skatteutgifter till riksdagen (10 kap. 4 §). En första redovisning av skatteutgifterna lämnades i 1996 års ekonomiska vårproposition och därefter redovisades skatteutgifterna årligen i en bilaga till den ekonomiska vårpropositionen fram till och med år 2007. Från och med 2008 redovisas skatteutgifterna i en skrivelse till riksdagen.

¹¹⁰ Skr. 2024/25:98. *Redovisning av skatteutgifter 2025*.

¹¹¹ SOU 2016:72. *Entreprenörskap i det tjugoförsta århundradet*.

olika administrativa nivåer – exempelvis regionalt eller lokalt. Även jämförelser av skatteutgifter i termer av antal eller belopp kan vara missvisande, då dessa utgör avvikelser från en norm som i sig varierar mellan länder. En skattesats som är lägre än jämförelsenormen kan till exempel vara hög i ett internationellt perspektiv. Det innebär att en skatteutgift inte definitionsmässigt kan ses som ett stöd eller en subvention vid internationella jämförelser.

I vår kartläggning inkluderas de skatteutgifter som bedömts vara företagsfrämjande. Många av de viktigaste företagsskatterna är dock normskatter, inte skatteutgifter, och tas därför heller inte upp i kartläggningen. Det finns även andra regleringar inom skatteområdet som företagen själva anger som viktiga parametrar för tillväxt, exempelvis arbetsgivaravgifter, som inte heller ingår i vår kartläggning.¹¹² De företagsfrämjande skatteutgifterna är i många fall beroende av andra skattenivåer, och behovet av vissa skatteutgifter skulle potentiellt kunna försvinna om nivån på en normskatt skulle justeras.¹¹³ Skattesystemets utformning och hur olika skatter och skattenivåer tillsammans påverkar företagande, entreprenörskap och produktivitet är i sig en större fråga än vad som omfattas av vårt regeringsuppdrag.

Det finns en rad omvärldsfaktorer som påverkar skattesystemets utformning och skattesystemets utformning påverkar i sig andra ramvillkor som är viktiga ur ett företagsfrämjande perspektiv. Vi kan konstatera att det på grund av skattesystemets komplexitet är svårt att uttala sig om och lämna förslag inom skatteområdet, särskilt gällande enskilda skatteutgifter. De förslag som ändå lämnas kopplat till företagsfrämjande skatter, och som presenteras i avsnitt 6.8, grundar sig i tidigare genomförda utvärderingar och utredningar. De tar avstamp i de skattepolitiska riktlinjernas skrivningar om att skatteregler som utgångspunkt bör vara generella med breda skattebaser och låga skattesatser samt att skatteutgifter regelbundet bör omprövas.¹¹⁴

5.3 Kompetensförsörjning

Svårigheter att rekrytera personal med relevant kompetens är enligt svenska företag det största tillväxthindret¹¹⁵ och i *Entreprenörskap i det tjugoförsta århundradet* konstateras att kompetensförsörjning är en avgörande faktor för innovation och tillväxt i näringslivet.¹¹⁶ Även Produktivitetskommissionen lyfter kompetensförsörjning och utbildning som en avgörande fråga för Sveriges framtida produktivitetstillväxt och lämnar flertalet förslag gällande såväl åtgärder mot kompetensbrist som arbetslöshet. Kompetensbristen avser både yrkesutbildad och högkvalificerad arbetskraft.¹¹⁷

Individens möjligheter att utbilda sig för att möta förändrade kompetensbehov är en del i samhällets omställningsförmåga. Tillväxtanalys har i en tidigare rapport undersökt hur styrmedel för kompetensomställning kan underlätta kompetensförsörjningen till

¹¹² Mer information om upplevda tillväxthinder hos svenska företag finns i avsnitt 3.4.2.

¹¹³ Se exempelvis Waldenströms resonemang om att en slopad statlig inkomstskatt skulle ta bort behovet av skattelättnader för utländska nyckelpersoner (expertskatt) samt flera av de skattutgifter som härrör till fåmansföretag (3:12-reglerna) i Waldenström, D. (2025). *Slopa statliga inkomstskatten!*. I Bergstrand, M. (red.), *Experternas guide till skattegalaxen - tolv röster om behovet av en skattereform* (119–136). Stockholm: Eddy.se ab.

¹¹⁴ Prop. 2023/24:100. *2024 års ekonomiska vårproposition*, s. 84–86.

¹¹⁵ Mer information om upplevda tillväxthinder hos svenska företag finns i avsnitt 3.4.2.

¹¹⁶ SOU 2016:72. *Entreprenörskap i det tjugoförsta århundradet*.

¹¹⁷ SOU 2024:29. *Goda möjligheter till ökat välbefinnande*; SOU 2025:96. *Fler möjligheter till ökat välbefinnande*.

näringslivet. Bland annat visar analyser att yrkeshögskolan är en framgångsrik och samhällsekonomiskt lönsam utbildningsform som motiverar fortsatta investeringar. Andra slutsatser som dras är att företagens informationsbehov behöver beaktas i politikutformningen och att staten bör fokusera på att motverka informationsbrister, exempelvis för att skapa bättre kännedom om utbildningsmöjligheter och utbildningsutbud.¹¹⁸

För att stärka Sveriges internationella konkurrenskraft samt för att attrahera utländska investeringar behövs fler personer med kunskaper inom naturvetenskap, teknologi, ingenjörsvetenskap och matematik. I regeringens STEM-strategi¹¹⁹ anges att en god tillgång till arbetskraft med rätt kompetens är en förutsättning för att svensk industri ska fortsätta att expandera och leda den globala omställningen.¹²⁰ Den delegation som tillsattes när strategin presenterades ska verka för att stärka samordningen och samverkan mellan offentliga aktörer och näringslivet så att fler vill och kan ta del av en STEM-utbildning. Särskilt fokus ska ligga på att öka flickors och kvinnors intresse för naturvetenskap och teknik. Delegationen ska slutredovisa sitt uppdrag i december 2027.¹²¹

Bristen på ingenjörer specifikt har även lyfts i en rapport av Tillväxtanalys gällande hur regionala skillnader i relativlöner påverkar civilingenjörers yrkesval. Analysens resultat pekar på att en mer konkurrenskraftig lönebildning för ingenjörsyrken kan vara ett viktigt verktyg för att öka yrkets attraktivitet och öka tillgången på ingenjörskompetens. Detta kan därmed användas som ett medel för att motverka ingenjörbristen.¹²²

Med en svag ökning av befolkning i arbetsför ålder samt en kompetensbrist inom vissa branscher, finns även ett behov av internationell kompetens. Sverige är en del av en europeisk och global arbetsmarknad där många länder söker efter samma kompetens, och där konkurrensen om kompetensen ökat mellan företag, universitet och länder.¹²³ För att möta kompetensbehoven är det därför av vikt att arbeta för att både behålla den kompetens som finns och att attrahera kvalificerad arbetskraft från andra länder.

Utredningen om en behovsprövad arbetskraftsinvandring hade som övergripande målsättning att främja invandring av högkvalificerad arbetskraft, men också att skärpa villkoren för arbetskraftsinvandring. I utredningens betänkande, som presenterades i mitten av februari 2024, föreslogs därför bland annat ett lönekrav motsvarande 100 procent av Sveriges medianlön som villkor för arbetstillstånd i syfte att minska arbetskraftsinvandringen.¹²⁴ Utredningens förslag kritiserades av bland andra Almega, Företagarna, Svenskt Näringsliv, Visita och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) utifrån de kompetensförsörjningsbehov som finns inom flera sektorer och där tillgången till

¹¹⁸ Tillväxtanalys. (2022). *Beredskap för förändrade kompetensbehov – möjligheter och hinder för kompetensomställning*. Rapport 2022:01.

¹¹⁹ Science, Technology, Engineering and Mathematics – STEM.

¹²⁰ Regeringen. (2025). *En STEM-strategi för Sverige*. Publicerad 24 februari 2025.

¹²¹ Dir. 2025:11. *STEM-delegationen*.

¹²² Tillväxtanalys. (2025). *Kan högre löner motverka ingenjörbristen? En empirisk analys av hur regionala skillnader i relativlöner påverkar civilingenjörers yrkesval*. Rapport 2025:06.

¹²³ Tillväxtanalys. (2017). *The global mobility of skilled workers - lessons for Sweden*. PM 2017:14.

¹²⁴ SOU 2024:15. *Nya regler för arbetskraftsinvandring m.m.*

utländsk arbetskraft är av stor vikt.¹²⁵ Regeringen gör bedömningen att det i huvudsak bör vara lågavlönade yrken utan särskilda krav på utbildning som berörs av förslagen och att kompetensförsörjningen inom dessa yrken i de flesta fall på sikt bör kunna tillgodoses genom arbetskraft i Sverige. Förslaget har sedan justerats till 90 procent av medianlönen.¹²⁶ På regeringens uppdrag har Migrationsverket och Arbetsförmedlingen tagit fram en lista över de yrken som skulle kunna undantas sådana lönekrav på grund av att behovet av arbetskraft inte kan tillgodoses inom Sverige och där lägsta lönen understiger medianlön. Listan innehåller 152 yrken.¹²⁷ Något beslut om lönekrav har i januari 2026 inte fattats.

I slutet av februari 2024 beslutade regeringen att ge Tillväxtverket tillsammans med nio andra myndigheter och Business Sweden i uppdrag att identifiera och adressera problem kopplade till att attrahera, etablera och behålla högkvalificerad internationell kompetens och annan utländsk arbetskraft som är viktig för Sveriges konkurrenskraft samt att stärka samordningen av statliga myndigheters processer och arbete på detta område. Uppdraget, som fått namnet Work in Sweden, ska slutredovisas i mars 2027.¹²⁸

I arbetet med detta regeringsuppdrag har näringslivets kompetensförsörjning lyfts i flera sammanhang. Det har även framkommit förslag på lösningar – allt från höjda ersättningar för resekostnader i samband med anställningsintervjuer i andra regioner, till sänkta arbetsgivaravgifter och förändrad ansvarsfördelning av sjuklönekostnader. Som framgår ovan pågår det flera utredningar och initiativ som adresserar kompetensförsörjningsproblematiken inom såväl offentlig som privat sektor från olika perspektiv. Många av de åtgärder som föreslås och diskuteras ligger utanför vad vi bedömt omfattas av vårt regeringsuppdrag och vi lämnar därför inga konkreta åtgärdsförslag. Vi har däremot valt att lyfta upp kompetensförsörjning som ett av de viktigaste ramvillkoren för ett fungerande näringsliv och något som behöver beaktas för att mer direkta företagsfrämjande aktiviteter ska få avsedd effekt.

5.4 Infrastruktur

I regeringens industristrategi konstateras att en väl fungerande transportinfrastruktur stärker Sveriges samlade produktivitet och konkurrenskraft samt att tillgången till digital infrastruktur och konnektivitet är av stor betydelse för svensk industri. Vidare behöver alla fossilfria energislag bidra för att kunna möta industrins ökade efterfrågan på el.¹²⁹ Samtidigt är bristande infrastruktur och elförsörjning ett betydande tillväxthinder för många företag, i synnerhet för större företag.¹³⁰

¹²⁵ Remissvaren finns tillgängliga på regeringens hemsida:

<https://www.regeringen.se/remisser/2024/02/remittering-av-betankandet-nya-regler-for-arbetskraftsinvandring-m.m.-sou-202415>.

¹²⁶ Prop. 2025/26:87. *Nya regler för arbetskraftsinvandring*.

¹²⁷ Migrationsverket. (2025). *Lista över yrken som kan undantas från ett lönekrav som villkor för arbetstillstånd*. Dnr: 1.1.1.1-2025-2095. Standard för svensk yrkesklassificering omfattar totalt 429 yrken.

¹²⁸ KN2024/00521. *Uppdrag om att stärka samordning kopplat till Sveriges möjligheter att attrahera och behålla högkvalificerad internationell kompetens och annan utländsk arbetskraft som är viktig för Sveriges konkurrenskraft*.

¹²⁹ Regeringen. (2025). *Sveriges industristrategi: för en teknikledande och konkurrenskraftig industri i en ny omvärld*. Publicerad 12 juni 2025.

¹³⁰ Mer information om upplevda tillväxthinder hos svenska företag finns i avsnitt 3.4.2.

Infrastruktur har genomgående i arbetet med detta regeringsuppdrag lyfts fram som en grundläggande förutsättning och ett viktigt ramvillkor. Ett antal aktiviteter inom infrastrukturområdet inkluderades också i vår kartläggning av det statliga företagsfrämjandet, men det är inte rimligt att bedöma allt som företagsfrämjande. Detta givet att de transportpolitiska målen är tudelade och syftar till en hållbar transportförsörjning för medborgare och näringsliv i hela landet. Eftersom det pågår arbete inom området samt att frågorna är alltför omfattande för att hantera inom tidsramen för detta uppdrag, kommer vi inte heller att lämna några konkreta förslag. Däremot väljer vi att lyfta vissa aspekter utifrån hur viktig en väl fungerande infrastruktur, såväl digital som gällande transporter och energi, är för Sveriges näringsliv.

5.4.1 Transportinfrastruktur

Generellt finansieras infrastruktursatsningar via anslag i statens budget, men även i viss utsträckning via den statliga garanti- och utlåningsverksamheten. Det sker också medfinansiering till statlig infrastruktur via exempelvis kommuner, regioner och EU. Hur infrastrukturen ska utvecklas och underhållas framgår av den tolvåriga nationella plan som Trafikverket tar fram utifrån infrastrukturpropositionen. Planen revideras en gång per mandatperiod och utgår bland annat från de transportpolitiska målen. Inom den nationella planen finns även den så kallade näringslivspotten som hanteras av Trafikverket. Medlen i potten är avsedda för åtgärder som stärker näringslivets och järnvägens konkurrenskraft. Åtgärderna identifieras av Trafikverket i samverkan med näringslivets företrädare. För planperioden 2026–2037 föreslås potten omfatta 1,2 miljarder kronor.¹³¹

Samtidigt som transportinfrastruktur är ett viktigt ramvillkor pekas underhåll av infrastruktur ut som ett område där ramvillkoren är särskilt svaga.¹³² Produktivitetskommissionen framhåller vikten av att underhåll av specifikt väg och järnväg prioriteras, detta med hänvisning till Trafikverkets bedömningar att ökade medel till väg och järnväg är samhällsekonomiskt effektivt.¹³³ Det har även framhållits att det förekommer brister i Trafikverkets upphandlingar av järnvägsunderhåll, och Riksrevisionen konstaterar att Trafikverkets upphandlingar av drift och underhåll av järnvägar blir dyrare efter att avtal har tecknats.¹³⁴

Utifrån den problematik som finns kring finansiering av infrastruktur pågår det diskussioner om möjligheten till alternativa modeller för finansiering. Detta kan ske genom offentlig–privat samverkan (OPS), en lösning som bedöms kunna medföra effektivitetsvinster.¹³⁵ Även Trafikverket pekar på möjligheter till effektivitetsvinster genom att låta privata aktörer ta ett större ansvar för genomförande, drift och underhåll av infrastrukturen, och identifierar i sitt förslag till nationell plan nio objekt där det skulle kunna vara aktuellt med renodlade OPS-lösningar eller andra alternativa genomförande-

¹³¹ I2022/01294 m.fl. *Fastställelse av nationell trafikslagsövergripande plan för transportinfrastrukturen för perioden 2022–2033*; Trafikverket. (2025). *Förslag till nationell plan för transportinfrastrukturen 2026–2037*.

¹³² SOU 2016:72. *Entreprenörskap i det tjugoförsta århundradet*.

¹³³ SOU 2024:29. *Goda möjligheter till ökat välbefinnande*.

¹³⁴ RiR 2020:17. *Drift och underhåll av järnvägar - omfattande kostnadsavvikelser*.

¹³⁵ SOU 2017:13. *Finansiering av infrastruktur med privat kapital?*

former.¹³⁶ I den utredning om alternativa former för organisering och genomförande av statlig transportinfrastruktur som slutrapporterades i december 2025 föreslås att ett statligt ägt bolag skapas med uppgiften att planera, genomföra och förvalta utvalda objekt. Utredningen gör bedömningen att ett sådant bolag kan bidra till institutionell konkurrens vilket i sin tur skapar effektivitetsvinster, samt att bolaget kan förbättra förutsättningarna för genomförandet av OPS.¹³⁷

I arbetet med detta regeringsuppdrag har vi identifierat ytterligare ett antal utmaningar relaterat till transportinfrastruktur, och då särskilt gällande godstrafik och transporter på sjö och järnväg. Kostnaden för att transportera gods skiljer sig åt mellan olika trafikslag vilket påverkar hur företag väljer sina transportlösningar. Grundtanken med den avgiftsmodell som Transportstyrelsen använder är att den ska ge likartade förutsättningar för samtliga trafikslag.¹³⁸ Samtidigt har banavgifterna de senaste åren höjts vilket enligt regeringen har försämrat konkurrensituationen för godstransporter på järnväg och Trafikverket har därför utrett frågan.¹³⁹ En liknande diskussion förs gällande Sjöfartsverkets avgifter som också höjts. Trafikverket anser att fortsatta höjningar försämrar möjligheterna att genom ökad sjöfart avlasta väg- och järnvägsnätet.¹⁴⁰

Inom transportsektorn finns det, utöver Trafikverket, ytterligare ett antal statliga aktörer, såsom Sjöfartsverket, Svenska Skeppshypotekskassan och Green Cargo. Deras verksamhetsformer skiljer sig åt och omfattar bland annat förvaltningsmyndigheter, statliga affärsverk och aktiebolag. Detta innebär i sin tur att även finansieringskällorna varierar, liksom andelen statlig finansiering via anslag. Därmed skiljer sig förutsättningarna mellan aktörerna, vilket också avspeglas i kostnaden för de olika trafikslagen. Sjöfartsverket lyfter exempelvis i sin treårsplan att myndighetens finansiering inte är förenlig med verksamhetens omfattning.¹⁴¹ Det finns också flera tidigare utredningar och rapporter som har uppmärksammat behovet av att se över transportinfrastrukturens organisation och verksamhetsformer.¹⁴²

5.4.2 Digital infrastruktur

Sveriges digitaliseringsstrategi¹⁴³ betonar vikten av att den digitala omställningen inom näringslivet fortsätter att stärkas, i syfte att öka företagets innovationsförmåga, säkerhet, konkurrenskraft och hållbarhet. Med samhällets ökade digitalisering blir tillgången till välfungerande bredbandsinfrastruktur en central förutsättning för att utveckla och använda digital teknik. Även om de flesta hushåll och företag har tillgång till fiber i

¹³⁶ Trafikverket. (2025). *Förslag till nationell plan för transportinfrastrukturen 2026–2037*.

¹³⁷ SOU 2025:120. *Effektivare organisering och genomförande av statlig väg och järnväg*.

¹³⁸ Transportstyrelsen (2024). *Om Transportstyrelsens avgifter*. Tillgänglig: <https://www.transportstyrelsen.se/sv/om-oss/avgifter/om-transportstyrelsens-avgifter/> [Senast besökt: 2025-12-04].

¹³⁹ LI2024/00576, LI2024/01377. *Uppdrag att se över hur de banaavgifter som tas ut på det statliga järnvägsnätet*.

¹⁴⁰ Trafikverket. (2025). *Svar på remiss gällande Sjöfartsverkets förslag till ändringar i föreskrifter om lots- och farledsavgifter*.

¹⁴¹ Sjöfartsverket. (2025). *Anslagsframställan och treårsplan 2026–2028*.

¹⁴² Se exempelvis Statskontoret. (2023). *Sjöfartsverkets verksamhets- och finansieringsform*. Rapport 2023:3; RiR 2019:36. *Svenska Skeppshypotekskassan*.

¹⁴³ Sveriges digitaliseringsstrategi anger inriktningen för regeringens digitaliseringspolitik. Det övergripande målet i strategin är att "Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter".

byggnaden de befinner sig i eller i dess närhet kvarstår geografiska skillnader, där täckningen är lägre i glesbefolkade områden.¹⁴⁴

För att öka tillgången till fasta bredbandsnät med hög prestanda tilldelar Post- och telestyrelsen (PTS) stöd till utbyggnadsprojekt i områden där marknads aktörer inte bedöms kunna investera på kommersiella grunder.¹⁴⁵ I denna process har de regionala bredbandskoordinatorerna en viktig roll, bland annat genom att kartlägga behov och samordna regionala prioriteringar. Regeringen beslutade 2015 att avsätta medel för bredbandskoordinatorer i alla län fram till 2020, vilket utbetalades till regionerna efter rekvisering. Därefter har regionerna, fram till 2025, erbjudits fortsatt finansiering, men med successivt minskade belopp.¹⁴⁶ Behovet av regionala bredbandskoordinatorer kvarstår men kommer således inte längre att finansieras av statliga medel.

Utöver det nationella stödet för bredbandsutbyggnad som PTS hanterar, finns även EU-finansiering via Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF) under programperioden 2021–2027. Dessa medel administreras av Tillväxtverket.¹⁴⁷ Även regionernas statliga utvecklingsmedel under utgiftsområde 19 (anslag 1:1) kan användas som medfinansiering i ERUF-projekt, vilket handläggs av regionerna. Det innebär att finansiering för bredbandsutbyggnad hanteras av både PTS, Tillväxtverket och regioner. Alla dessa behöver därmed handlägga och granska ansökningar för bredbandsutbyggnad men utifrån olika förordningar, beslutsprocesser, tidsplaner och ansökningssystem. PTS har i uppdrag att samordna frågor som rör stöd till bredbandsutbyggnad och ska samverka med andra myndigheter som beviljar sådana stöd för att undvika dubbelfinansiering.¹⁴⁸ Några förslag lämnas som sagt inte inom detta område men vi vill poängtera att det stora antalet aktörer inom företagsfrämjandet bidrar till dess komplexitet och svåröverskådlighet. Förslag avseende en koncentration av aktörer för tydligare ansvarsfördelning och effektivitet presenteras i avsnitt 6.1, 6.3 respektive 6.7.

5.4.3 Energiinfrastruktur

Energiförsörjningen är ytterligare en del av ramvillkoret infrastruktur som påverkar företags förutsättningar och kan betraktas som en strategisk lokaliseringsfaktor. Bristande kapacitet eller höga kostnader gör att företag kan välja andra länder för investeringar och energiinfrastruktur är därför att betrakta som en konkurrensfråga.

Energitillgång och elprisers påverkan på svenska företag har varit en del av debatten de senaste åren, exempelvis i diskussion om att elpriserna är högre i de södra än i de norra områdena, till följd av ett överskott på el i norr och ett underskott i syd. Detta är inte en isolerad svensk företeelse utan påverkas av EU:s regelverk. En ny modell för hur mycket el som kan skickas i det nordiska elnätet infördes exempelvis 2024 vilket påverkar elpriserna i Sverige. Sverige har påverkansmöjlighet över delar av området som påverkar

¹⁴⁴ Post- och telestyrelsen. (2025). *God bredbandstäckning i Sverige – utmaningar kvarstår i glesbygd*. Tillgänglig: <https://pts.se/nyheter-och-pessmeddelanden/god-bredbandstackning-i-sverige--utmaningar-kvarstar-i-glesbygd/> [Senast besökt: 2025-09-30].

¹⁴⁵ Regeringen. (2025). *Sveriges digitaliseringsstrategi 2025–2030*. Publicerad 28 maj 2025.

¹⁴⁶ Post- och telestyrelsen. (2025). *De regionala bredbandskoordinatorernas verksamhet 2024. En redovisning*.

¹⁴⁷ Regeringen. (2025). *Sveriges digitaliseringsstrategi 2025–2030*. Publicerad 28 maj 2025.

¹⁴⁸ Fi2025/01342 (delvis). *Regleringsbrev för budgetåret 2025 avseende Post – och telestyrelsen*.

företag, exempelvis indelningen av Sverige i fyra elområden.¹⁴⁹ Ur företagarperspektiv är långsiktighet och förutsägbarhet av vikt för att investeringar ska komma på plats. Kortare tillståndsprocesser är också behov som har lyfts i debatten.¹⁵⁰

Regeringens mål är att Sverige ska bli världens första fossilfria industrialiserade välfärdsnation vilket kräver ett robust elsystem som levererar el i rätt tid, på rätt plats. Det har också vidtagits åtgärder för att stärka möjligheten att ansluta fler företag till elsystemet och möjliggöra ett robust elsystem som kan leverera konkurrenskraftiga elpriser och nätavgifter.¹⁵¹

5.5 Avslutande reflektioner

Tillväxtanalys konstaterade i en rapport 2023 att staten har mycket goda möjligheter att påverka förutsättningar för tillväxt, innovation och entreprenörskap genom att kontinuerligt förbättra ramvillkoren för näringslivet. Det finns mycket som talar för att potentiella effekter av riktade företagsfrämjande aktiviteter delvis är avhängiga hur väl ramvillkoren är utformade.¹⁵² Vi har i detta kapitel belyst några av de frågor som har stor påverkan på Sveriges näringsliv och som direkt eller indirekt påverkar hur det statliga företagsfrämjandet utformas. Flera av de ämnen som lyfts relaterar med varandra och med de omvärldsfaktorer som beskrivits i kapitel 4. Förändringar inom ett område kan därmed få följdverkningar inom ett annat. Precis som omvärldsfaktorer kan påverka utformningen av skattesystemet kan förändringar i skattesystemet påverka kompetensförsörjningen. Var och hur infrastruktursatsningar görs påverkar näringslivets möjligheter att flytta gods, men det påverkar också hur människor kan röra sig; en väl utbyggd infrastruktur för persontrafik kan leda till arbetsmarknadsförstoringar som kan få såväl positiva som negativa effekter på kompetensförsörjningen i berörda regioner.

Det finns också andra aspekter som lyfts under uppdragets gång, såsom vikten av en välfungerande kapitalförsörjningsmarknad. Tillväxtanalys har tidigare beskrivit kapitalförsörjningens betydelse för företagande och entreprenörskap.¹⁵³ Riskkapital utgör ett centralt finansieringsverktyg för företag – särskilt innovativa företag – i tidiga utvecklingsfaser och expansionsfaser. En välfungerande kapitalförsörjning är därför av strategisk betydelse för det svenska näringslivets konkurrenskraft. Den svenska kapitalmarknaden lyfts i Draghi-rapporten som en framgångsfaktor i och med ett brett deltagande från både bolag, småsparare och riskkapitalister och olika sparformer såsom investeringssparkonton (ISK) och ett brett pensionssparande.¹⁵⁴

Andra synpunkter som framkommit rör entreprenörskap, attityder kring företagande och vilka företag som står i fokus när nya åtgärder eller regelverk införs. Exempelvis har

¹⁴⁹ Energimyndigheten (2025). *Om det svenska elsystemet*. Tillgänglig:

<https://www.energimyndigheten.se/energisystem-och-analys/nulaget-i-energisystemet/om-det-svenska-elsystemet/> [Senast besökt: 2025-09-26].

¹⁵⁰ Se exempelvis Svenskt Näringsliv eller Energiföretagen.

¹⁵¹ Busch, E. och R. Pourmokhtari. (2024). *Så stärker vi Sveriges energiförsörjning*. Dagens industri, 4 november 2024.

¹⁵² Tillväxtanalys. (2023). *Tillväxtpolitiska insatsers logik, effekt och utvärderingsbarhet*. Rapport 2023:14.

¹⁵³ Tillväxtanalys. (2017). *Perspektiv på kapitalförsörjning. En antologi om företagens finansiering och statens roll*. Tillväxtfakta 2016.

¹⁵⁴ Draghi, M. (2024). *The Future of European Competitiveness: Part B—In-depth analysis and recommendations*. European Commission.

företagarorganisationer vid intervjuer och seminarier, med hänvisning till Sveriges näringslivsstruktur, framfört att småföretagen bör utgöra referensram vid utformandet av generella regelverk. Samtidigt bör noteras att Sveriges näringsliv till 97 procent består av mikroföretag med färre än 10 anställda. Företag med över 250 anställda sysselsätter å andra sidan flest och bidrar mest till Sveriges BNP men utgör däremot antalsmässigt endast en promille av Sveriges näringsliv.¹⁵⁵ Det är en utmaning att utforma och anpassa generella åtgärder och regelverk så att de passar för och ger likvärdiga förutsättningar för såväl små lokala företag som stora bolag som agerar på en global marknad.

Ett av delmålen i regeringens näringspolitiska mål är stärkt entreprenörskap för ett dynamiskt och diversifierat näringsliv. Regeringens förenklingsarbete har som mål att minska företagets regelbörda och administrativa kostnader så att det blir enklare att driva företag.¹⁵⁶ Att det ska vara enkelt att starta och driva företag är något som har lyfts under arbetet med detta regeringsuppdrag, samt att satsningar även bör göras för att uppmuntra till företagande och entreprenörskap; att fler ska vilja och våga bli företagare. Ung Företagsamhet (UF) har samlat flera rapporter för att belysa vikten av att utbilda unga i entreprenörskap från tidig ålder.¹⁵⁷ Regeringen har också tillsatt en utredning för att se över skattereglerna för så kallade övningsföretag, som till exempel UF-företag, för att göra det enklare att driva företag inom framför allt tjänstesektorn. Syftet är att fler elever ska få möjlighet att pröva på entreprenörskap och företagande. Utredningen ska slutredovisas i november 2026.¹⁵⁸ Det kan också konstateras att begreppet "entreprenörskap" finns med i nuvarande läroplaner för grundskola och gymnasieskola. I betänkandet *Kunskap för alla – nya läroplaner med fokus på undervisning och lärande* föreslås dock att det ska tas bort ur de nya läroplanerna.¹⁵⁹

Som vi kunde konstatera i kapitel 4 finns det flera faktorer som påverkar företagsfrämjandet men som Sverige inte har möjlighet till direkt inflytande över, vilket kan motivera en statlig intervention för att bibehålla konkurrenskraften gentemot omvärlden. Samtidigt finns det många andra ramvillkor där omvärlden har betydelse, men där råddigheten är större. I dessa kapitel har vi försökt lyfta olika exempel på detta för att visa på vilken kontext det statliga företagsfrämjandet befinner sig inom.

¹⁵⁵ Information om Sveriges näringslivsstruktur finns i avsnitt 3.4.1.

¹⁵⁶ Skr 2021/22:3. *En förenklingspolitik för stärkt konkurrenskraft, tillväxt och innovationsförmåga.*

¹⁵⁷ Se Ung Företagsamhets hemsida, <https://ungforetagsamhet.se/vara-resultat>.

¹⁵⁸ Regeringen. (2025). *Ökade möjligheter att driva UF-företag*. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2025/12/okade-mojligheter-att-driva-uf-foretag/> [Senast besökt: 2025-12-11].

¹⁵⁹ SOU 2025:19. *Kunskap för alla – nya läroplaner med fokus på undervisning och lärande*. Förslaget om att stryka entreprenörskap ur läroplanerna har kritiserats av bland andra Ung Företagsamhet.

6. Åtgärdsförslag

Vårt uppdrag är att lämna förslag på hur det statliga företagsfrämjandet sammantaget kan utformas så effektivt och ändamålsenligt som möjligt och vi har därför utgått från kraven om att statlig verksamhet ska präglas av hög effektivitet och en god hushållning med statens resurser.¹⁶⁰ Vi har även tagit hänsyn till regeringens förvaltningspolitiska inriktning gällande en samverkande och effektiv statsförvaltning, de näringspolitiska målet och delmålen om stärkta förutsättningar för innovation och förnyelse, stärkt entreprenörskap och goda ramvillkor samt regeringens skrivelse 2021/22:3 gällande mål för förenklingspolitiken.¹⁶¹

Åtgärdsförslagen är framtagna i förhållande till tidigare lämnade delredovisningar samt den fördjupning som presenteras i kapitel 2, med utgångspunkt i statens roll i företagsfrämjandet utifrån nationalekonomisk välfärdsteori.¹⁶²

Förslagen är inte rangordnade eller viktade utan syftar till att sammantaget bidra till ett mer effektivt och ändamålsenligt företagsfrämjande.

De övergripande förslagen presenteras i en ruta med en beskrivning av problemet samt de mer detaljerade förslagen i punktform. Dessa kan läsas självständigt, en fördjupad bakgrundsbeskrivning och motivering anges i den efterföljande löptexten.

6.1 Vägledande principer för utformning av statligt företagsfrämjande

Statligt företagsfrämjande omfattar idag ett brett spektrum av statligt finansierade aktiviteter, så som bidrag, stöd, lån, skattereduktioner och rådgivning, som syftar till att främja investeringar, förbättra konkurrenskraft eller stödja företagens ekonomiska utveckling. Därtill ska det statliga företagsfrämjandet, liksom all statlig verksamhet, präglas av hög effektivitet och god hushållning med resurser. Utformningen av företagsfrämjandet bör vägledas av principer som hjälper till att hålla fokus på det övergripande syftet och minskar risken för godtyckliga beslut och brister i kvalitet. Vägledande principer kan dessutom skapa långsiktighet i aktiviteterna samt underlätta uppföljning och utvärdering. Mot denna bakgrund bör regeringen därför fastslå och i sin styrning tillse att:

- Det statliga företagsfrämjandet avgränsas genom att det utgår från en gemensam definition. Den definition som tagits fram inom detta regeringsuppdrag kan användas, men regeringen bör göra en bedömning gällande vad som ska definieras som statligt företagsfrämjande och inte.
- Strukturella och institutionella förutsättningar såsom regelverk, skattesystem, infrastruktur och kompetensförsörjning utgör de ramvillkor som är grunden för ett väl fungerande näringsliv. Åtgärder inom dessa områden är av särskild vikt,

¹⁶⁰ Krav på effektivitet framgår bland annat i budgetlagen (2011:203), förvaltningslagen (2017:900) och myndighetsförordningen (2007:515).

¹⁶¹ Skr. 2021/22:3. *En förenklingspolitik för stärkt konkurrenskraft, tillväxt och innovationsförmåga*. Tillväxtverket lämnade på regeringens uppdrag förslag på ett nytt mål i *Ett nytt mål för företagens regelkostnader: Tydligt, enkelt att mäta och följa upp över tid* (dnr. Å 2024–3548). Regeringen avser att återkomma i Budgetpropositionen 2027.

¹⁶² Se kapitel 3 för ytterligare resonemang kring förslagets utgångspunkter och ramverk.

även om det också kan finnas behov av riktade aktiviteter för att lösa specifika utmaningar.

- Finansierade aktiviteter ska ha ett avgränsat syfte och mål och vidtas när det föreligger ett marknadsmisslyckande, behov av politisk styrning (direktionalitet) eller när externa omvärldsfaktorer motiverar ett offentligt ingripande. Statligt finansierade aktiviteter ska som utgångspunkt ha en tidsram, programlogik och i möjligaste mån komplettera privata alternativ.
- Nya finansierade aktiviteter ska formuleras i förhållande till andra, befintliga aktiviteter för att säkerställa att de är väl avvägda och adderar ett mervärde genom att exempelvis komplettera, förstärka eller fylla en identifierad lucka.
- Företagsfrämjandet koncentreras till ett begränsat antal genomförandeaktörer och nya aktiviteter fördelas till den som är bäst lämpad utifrån resurser och kapacitet.
- Målen för förenklingspolitiken – minskad regelbörda och sänkta administrativa kostnader – ska genomsyra såväl styrning som genomförande. Finansierade aktiviteter ska därför utformas så att de är enkla att hantera för både företag och myndigheter samtidigt som risken för fusk och felaktiga utbetalningar minimeras.
- Företagsfrämjandet utformas så att aktiviteter löpande kan effektiviseras eller omprövas. Det kräver förutsättningar för uppföljningar och utvärderingar så att aktiviteter kan justeras och anpassas, och för effektutvärderingar som kan utgöra underlag för omprövning och omprioritering (se utförligare beskrivning i avsnitt 6.4).

Från tidigare delredovisningar framgår att det saknas en vedertagen definition och gemensam uppfattning av vad som avses med statligt finansierat företagsfrämjande. Företagsfrämjandet är organiskt framvuxet av olika aktiviteter som har varierat över tid och i omfattning. Det finns idag mål och strategier för respektive politikområde, men då företagsfrämjandet sträcker sig över flera olika politikområden saknas det ett övergripande ramverk och en samlad strategi kring vilka målsättningar som ska uppnås och hur företagsfrämjandet ska organiseras och styras. Noteras bör också att det oftare tillkommer än tas bort aktiviteter och att företagsfrämjandet upplevs som svåröverskådligt, fragmenterat samt komplext i sin utformning, bland annat till följd av många olika genomförandeaktörer.

Osäkerhet kring omvärldsfaktorer, stödmöjligheter och skattesystem kan leda till att företag skjuter upp investeringar och anställningar vilket i sin tur kan leda till minskad produktivitet och BNP-utveckling.¹⁶³ Att införa vägledande principer som riktlinjer för det statliga företagsfrämjandet kan bidra till en långsiktighet och därmed minska dessa osäkerheter.

Företagsfrämjandet är tvärsektoriellt och rör flera olika politikområden och genomförandeaktörer på samma sätt som landsbygdspolitiken och den regionala utvecklingspolitiken. Även inom detta område diskuteras behovet av vägledande principer såsom att en sammanhållen territoriell politik bör innehålla mål som är tillräckligt avgränsade för att ge en riktning åt politiken och för att kunna följa upp vidtagna åtgärder. Vidare krävs en tydlig ansvarsfördelning. På ett övergripande plan behövs det dessutom en

¹⁶³ Riksbanken. (2025). *Makroekonomiska effekter av ökad osäkerhet*. Ekonomisk kommentar nr. 5 2025.

styrning som ser till att de olika beståndsdelarna harmonierar med varandra och att den politik som bedrivs leder i önskvärd riktning.¹⁶⁴

Sammantaget kan användandet av vägledande principer bidra till ett mer effektivt resursutnyttjande genom att minska risken för dubbelarbete eller motstridiga åtgärder. Med principer som är konkreta och kända ökar förståelsen för varför vissa beslut fattas. De gemensamma principerna kan också ge en ram för företagsfrämjandet men med möjlighet till lokal eller regional anpassning.

Gemensam definition

För att kunna kartlägga och samlat följa upp företagsfrämjande aktiviteter behövs en definition som avgränsning. Den definition som använts inom detta regeringsuppdrag skulle kunna användas som utgångspunkt, men samtidigt bör det noteras att denna har vissa nackdelar. Sådant som inte är primärt motiverat som företagsfrämjande utgår – exempelvis Industri- och Klimatklivet som i andra sammanhang framhålls som uppenbara företagsstöd. Vissa av de inkluderade anslagen är omfattande och inte uteslutande företagsfrämjande, såsom medel till Vinnova, regionernas utvecklingsmedel eller delar av jordbruksstöden. Vissa av de anslag som inte har kunnat beräknas, exempelvis inom infrastruktur, är omfattande vilket får stor inverkan på resultatet om de inkluderas eller inte. Regeringen bör därför göra en bedömning av resultatet i vår kartläggning för att avgöra vad som bör definieras som statligt företagsfrämjande och inte. Ytterligare resonemang kring definition och avgränsningar finns i avsnitt 3.1, 3.2 samt i *Kartläggning av det statligt finansierade företagsfrämjandet*.¹⁶⁵

Goda ramvillkor är en grundförutsättning

Genom att kontinuerligt förbättra ramvillkoren för näringslivet har staten goda möjligheter att påverka förutsättningar för tillväxt, innovation och entreprenörskap. Långsiktiga ramvillkor, det vill säga strukturella förutsättningar, är därför av största betydelse inom företagsfrämjandet och åtgärder inom dessa områden bör därmed uppmärksammas. Mer information om ramvillkor finns i kapitel 5. Produktivitetskommissionen menar att utgångspunkten för svensk industripolitik bör vara att inte subventionera enskilda företag eller branscher, bland annat för att det finns en risk för regleringsmisslyckanden. Med det avses situationer där statliga eller offentliga åtgärder misslyckas med att åtgärda marknadsmisslyckanden, skapar nya eller till och med förvärrar problemet de var tänkta att lösa. Ramvillkor bör därför prioriteras före riktade åtgärder eftersom det inte går att säga hur framtiden kommer att se ut, vilken teknik som kommer att användas och hur branschsammanställning, arbetsmarknad och jobb kommer att påverkas.¹⁶⁶ Goda ramvillkor skapar också förutsättningar för att finansierade aktiviteter ska ha effekt.¹⁶⁷ Vår bedömning är att det utöver förbättrade ramvillkor även kan finnas behov av riktade aktiviteter.

¹⁶⁴ SOU 2025:85. *Ökad tydlighet, stärkt samverkan – förutsättningar för framtidens utvecklingspolitik*.

¹⁶⁵ Tillväxtanalys. (2025). *Kartläggning av det statligt finansierade företagsfrämjandet*. Delredovisning av regeringsuppdrag KN2024/01306. PM 2025:05.

¹⁶⁶ SOU 2025:96. *Fler möjligheter till ökat välbefinnande*.

¹⁶⁷ Tillväxtanalys. (2023). *Tillväxtpolitiska insatsers logik, effekt och utvärderingsbarhet*. Rapport 2023:14.

Företagsfrämjandet ska addera ett mervärde och ha avgränsade syften och mål

Företagsfrämjande aktiviteter kan behövas om det exempelvis föreligger ett marknadsmisslyckande, ett behov av politisk styrning (direktionalitet) eller när externa omvärldsfaktorer motiverar ett offentligt ingripande. De behöver utformas i förhållande till andra, befintliga aktiviteter för att säkerställa att de är väl avvägda och tillför ett mervärde såsom att vara kompletterande, fylla en lucka eller förstärka något. Det behöver också finnas ett avgränsat syfte och mål. Offentlig finansiering såsom riskkapital och lån bör endast riktas dit privat finansiering saknas. Detsamma gäller för aktiviteter såsom rådgivning och coaching, det vill säga det statliga företagsfrämjandet ska vara marknadskompletterande. För att utforma rätt typ av aktiviteter krävs en förståelse för den befintliga näringslivsstrukturen samt ramvillkor och omvärldsfaktorer (se avsnitt 3.4 samt kapitel 5 respektive 4 för ytterligare information). Mätbara mål gör det möjligt att styra, följa upp och utvärdera samt stärker legitimiteten och gör det lättare att kommunicera varför vissa åtgärder prioriteras. Breda aktiviteter men med tydliga målformuleringar bör prioriteras, vilket ger en ordning där politiken styr "vad" som ska uppnås men överlämnar "hur" till genomförandeaktörer. En sådan ordning ger bättre förutsättningar för en avvägning mellan en top down-politik och bottom up-behov. Olika gruppers förutsättningar och villkor behöver beaktas så att aktiviteterna når den målgrupp de är avsedda för, i synnerhet gäller detta mer generella aktiviteter som är avsedda för en bredare målgrupp.

Färre genomförandeaktörer

Vi har tidigare konstaterat att det statliga företagsfrämjandet involverar ett stort antal genomförandeaktörer, vilket bidrar till ett komplext och svåröverskådligt system. Färre genomförandeaktörer kan innebära bättre möjligheter till överblick, samordning och myndighetsstyrning och gör det även enklare för stödsökande att navigera. Förändringar i denna riktning har genomförts i Danmark, Finland och Norge de senaste åren för att bland annat underlätta för företag.¹⁶⁸ För att undvika fragmentering samt bidra till ökad effektivitet och tydligare ansvarsfördelning bör företagsfrämjandet därför koncentreras till ett begränsat antal genomförandeaktörer och nya aktiviteter tilldelas den som har bäst förutsättningar att genomföra dem. Liknande förslag har tidigare framförts och kan beaktas – som att främjandet bör organiseras utifrån behov inom framför allt nyetablering, tillväxt och tillämpad FoU och att ansvaret borde ligga hos ett fåtal aktörer med ett departement som huvudansvarig.¹⁶⁹ Det finns också förslag på att centrera forskningsfinansieringen till en eller flera renodlade forskningsmyndigheter och att skapa en regionalpolitisk myndighet för förvaltningen av strukturfonderna genom en sammanslagning av Svenska ESF-rådet och delar av Tillväxtverket.¹⁷⁰ Vidare har Energi-myndigheten föreslagit att huvuddelen av de statliga medlen för laddinfrastruktur som idag hanteras av fyra aktörer ska samlas hos Energimyndigheten för att bland annat

¹⁶⁸ The Export and Investment Fund of Denmark (EIFO). (u.å.). *Making the world Denmark's business*. Tillgänglig: <https://www.eifo.dk/en/> [Senast besökt: 2025-12-02]; Norska regeringen. (u.å.). *Export Finance Norway (Eksfin)*. Tillgänglig: <https://www.regjeringen.no/en/dep/nfd/organisation/etater-og-virksomheter-under-narings-og-fiskeridepartementet/Subordinate-agencies-and-institutions/export-finance-norway-eksfin/id2865019/> [Senast besökt: 2025-12-02].

Även i Finland finns det en samordning av exportfrågorna (Team Finland. (u.å.). *Om Team Finland*.

Tillgänglig: <https://www.team-finland.fi/sv/om-team-finland> [Senast besökt: 2025-12-02].

¹⁶⁹ SOU 2016:72. *Entreprenörskap i det tjugoförsta århundradet*.

¹⁷⁰ SOU 2025:96. *Fler möjligheter till ökat välbefinnande*.

skapa tydlighet för sökande och bättre möjlighet till helhetsansvar.¹⁷¹ Det finns således flera tidigare utredningar och förslag på området som kan beaktas om åtgärder vidtas. För mer information om sammanslagningar, se avsnitt 6.3 respektive 6.7.

Minskad regelbörda och administration

Regelbörda och byråkrati är ett av de största tillväxthindren bland svenska företag och en knapp tredjedel av företagen anser att det under det senaste året har blivit krångligare att följa de statliga reglerna.¹⁷² Förenklingsarbetet är därför viktigt och finansierade aktiviteter behöver därmed utformas så att de är enkla att ta del av och administrera, både för företag och genomförandeaktörer. Samtidigt måste tillräckliga kontrollmekanismer finnas för att motverka fusk och felaktiga utbetalningar. Det behöver även säkerställas att stödmottagare lämnar tillräcklig information för att möjliggöra uppföljning och effektutvärdering (se avsnitt 6.4 respektive 6.6 för mer information).

Möjlighet till omprövning av politiska beslut

Ytterligare en aspekt att ta hänsyn till vid utformandet av statligt företagsfrämjande är möjligheten till att ompröva politiska beslut, vilket exempelvis kräver kunskap om olika aktiviteter har effekt eller inte. Detta gäller för såväl direkta stöd och bidrag som för olika skatteutgifter. Dessa behöver därför utformas med förutsättningar för effektutvärderingar genom en programteori som visar hur planerade resurser och åtgärder leder till önskat resultat. Det är särskilt relevant att kunna genomföra effektutvärderingar och kostnadsnyttoanalyser, eftersom de bidrar med kunskap om effekt respektive samhällsekonomisk lönsamhet, när offentliga medel används.¹⁷³ Dessa analyser kan utgöra en betydelsefull del av regeringens beslutsunderlag. Det är även av vikt att de utvärderingar som genomförs används som underlag för att ompröva politiska beslut och avgöra om en aktivitet bör ut- eller avvecklas. Detta är en nyckelprincip för ett lärande system och vi vill därför poängtera vikten av att tidigare genomförda utvärderingar värderas och används.

I kartläggningen av det statligt finansierade företagsfrämjandet listades de utvärderingar respektive effektutvärderingar som har genomförts avseende de aktiviteter och genomförandeaktörer som enligt vald definition inkluderades i kartläggningen.¹⁷⁴ Endast svenska utvärderingar inkluderades. Vi kunde i kartläggningen konstatera att antalet genomförda utvärderingar och framför allt effektutvärderingar är relativt få. I bilaga 2 finns en uppdaterad sammanställning av de utvärderingar som vi har kategoriserat som effektutvärderingar – det vill säga utvärderingar där någon form av effekt har rapporterats, detta oavsett kvalitet eller utförare. Vi redogör också för de huvudsakliga resultaten samt eventuella rekommendationer. Effektutvärderingar från 2005 och framåt har inkluderats. Vi har inom ramen för vårt arbete inte haft någon möjlighet att bedöma

¹⁷¹ Energimyndigheten. (2025). *Effektiva stöd för laddinfrastruktur*. Slutrapport. ER 2025:36.

¹⁷² Mer information om upplevda tillväxthinder hos svenska företag finns i avsnitt 3.4.2.

¹⁷³ "Utvärderingar" används i rapporten som ett paraplybegrepp och inrymmer olika typer av utvärderingar, såväl hur program implementerats eller utförts som vilken effekt de ger. Med effektutvärderingar avses i denna rapport utvärderingar som estimerar en åtgärds effekt i förhållande till ett kontrafaktiskt scenario. Kostnadsnyttoanalyser används för att avgöra samhällsekonomisk lönsamhet. Då dessa är svåra att utföra används oftare effektutvärderingar, som även är en grundläggande komponent i kostnadsnyttoanalyser.

¹⁷⁴ Tillväxtanalys. (2025). *Kartläggning av det statligt finansierade företagsfrämjandet*. Delredovisning av regeringsuppdrag KN2024/01306. PM 2025:05.

kvaliteten på dessa effektutvärderingar, eller ta ställning till de rekommendationer som lämnats.

6.2 Samordning inom Regeringskansliet

Företagsfrämjandet består av separata aktiviteter och ansvarsområden som har vuxit fram över tid. Det är därför svåröverskådligt och fragmenterat samt komplext i sin utformning. Det finns många genomförandeaktörer med olika organisationsformer, styrmodeller och politiska uppdrag som sorterar under olika departement och även påverkas av beslut inom andra politikområden. Även styrningen skiljer sig åt – från ägaranvisningar och regelverk för statliga bolag, till instruktioner och årliga regleringsbrev för myndigheterna. De statliga medel som regionerna hanterar styrs av statliga förordningar men beslutas av förtroendevalda regionpolitiker. Givet detta finns det behov av en förbättrad samordning.

- Klimat- och näringslivsdepartementet bör ansvara för att, utifrån de vägledande principerna i avsnitt 6.1, samordna frågor rörande statligt företagsfrämjande i en interdepartemental arbetsgrupp (IDA-grupp) eller annan organisationsform. Den sammansättning som utses behöver ha mandat att samordna följande frågor:
 - Framtagande av förslag på nya företagsfrämjande aktiviteter.
 - Överblick av initiativ genom att upprätta en förteckning av pågående uppdrag och utredningar gällande statligt företagsfrämjande.
 - Kartläggning av stödförordningar för att säkerställa att de gemensamt är utformade så effektivt och ändamålsenligt som möjligt, även i förhållande till varandra.
 - Samlad och stärkt styrning av myndigheter och andra genomförandeaktörer (se förslag i avsnitt 6.3).
 - Uppföljning och rapportering av det statliga företagsfrämjandet (se förslag i avsnitt 6.5).

Delredovisningarna visar att det finns ett behov av en samlad styrning för hela företagsfrämjandet med en mer strategisk och sammanhållen policyutveckling. Genom att olika perspektiv från berörda departement integreras tidigt i processen kan regeringen på så sätt effektivisera samordningen av förslag och utredningar samt säkerställa att olika initiativ harmoniserar, vilket minskar risken för olika styrsignaler till olika genomförandeaktörer. En förbättrad myndighetsstyrning kring vilka som ska samverka kan i sin tur leda till en bättre samordningen mellan olika genomförandeaktörer.

Inrättande av en samordnande grupp

En samordning av frågorna bör etableras av Klimat- och näringslivsdepartementet, antingen i en ny interdepartemental grupp (IDA-grupp), utökning av en befintlig eller i annan organisationsform. Grunden är att det finns representanter från olika departement som samverkar kring en specifik fråga i syfte att säkerställa en samordnad hantering av komplexa frågor som berör flera politikområden. Gruppen bör sättas samman utifrån de vägledande principer som föreslås i avsnitt 6.1 och inkludera såväl skatteutgifter, anslag och statliga bolag som garantier och lån och deltagarna behöver ha mandat att kunna hantera frågorna.

Gruppens ansvarsområden

Gruppen bör ansvara för en genomgång av befintliga aktiviteter för att avgöra om syfte och mål med respektive aktivitet är klargjort, om den hanteras av rätt genomförandeaktör och om den ska kvarstå. Gruppen bör också samordna framtagande av nya aktiviteter och säkerställa att dessa utformas i förhållande till de vägledande principerna, där det ska ske en sammantagen avvägning mellan olika aktiviteter om nya ska införas. Detta för att minska risken för snedvridning av konkurrens och regleringsmisslyckanden samt omotiverade överlapp med befintliga aktiviteter. Det behöver också framgå vilka mål de går mot, hur de ska följas upp och hur de ska utformas för att minska risken för fusk och felaktigheter. Vidare behöver principen om få genomförandeaktörer följas, vilket innebär att gruppen har i ansvar att analysera vem som är bäst lämpad att hantera nya aktiviteter.

Vidare ansvarar gruppen för att upprätta en samlad förteckning över pågående närliggande eller delvis överlappande uppdrag och granskningar inom företagsfrämjandet. I förteckningen bör det även ingå en beskrivning av vilka förslag som nyligen lämnats inom området (se tidigare lämnat förslag i avsnitt 1.3). Förteckningen bör bifogas varje regeringsuppdrag (separata beslut eller i regleringsbrev) och utredningsdirektiv inom företagsfrämjandet.

Gruppen bör också ha ansvar för ett uppdrag kopplat till samordning av stöd- förordningar för att säkerställa att de gemensamt är utformade så effektivt och ändamålsenligt som möjligt, även i förhållande till varandra (se tidigare lämnat förslag i avsnitt 1.3). Slutligen bör gruppen ansvara för samordning gällande myndighetsstyrning (se förslag i avsnitt 6.3) och uppföljning av företagsfrämjandet (se förslag i avsnitt 6.5).

6.3 Samlad och stärkt styrning av genomförandeaktörer

Över 70 enskilda genomförandeaktörer har identifierats inom detta regeringsuppdrag. De utför en mängd olika typer av företagsfrämjande uppdrag; från att hantera medel för utbetalningar till olika former av förenklingsuppdrag. För att från regeringens håll få genomslag gällande förenklingsarbete och bättre villkor för företagen samt för bättre möjlighet till uppföljning och utvärdering bör åtgärder för en samlad styrning av myndigheter och andra genomförandeaktörer genomföras.

- Regeringen bör utifrån de vägledande principerna i avsnitt 6.1 avgöra vilka genomförandeaktörer som ska vara verksamma inom företagsfrämjandet och därmed ingå i den samlade styrningen. I detta arbete kan tidigare förslag på sammanslagningar beaktas.
- Regeringen bör tillsätta en utredning eller uppdra till Statskontoret eller annan lämplig aktör, att tydliggöra hur finansieringen av statligt företagsfrämjande ska ske. Detta utifrån en analys av vad som ska finansieras via förvaltningsanslag, sakanslag, avgifter, villkor i andra regleringsbrev eller projektfinansiering.
- Regeringen bör besluta att det ska ske en återrapportering av kostnaden för genomförandeaktörernas handläggning av företagsfrämjande medel. I ett första steg bör detta avgränsas till att avse handläggning av direkta utbetalningar.
- Regeringen bör i sin styrning skapa de förutsättningar som behövs för att möjliggöra utvärdering av företagsfrämjande aktiviteter där det anses motiverat,

exempelvis utifrån aktivitetens omfattning, kostnad eller andra principiella skäl (se förslag gällande utförandet i avsnitt 6.4).

- Regeringen bör klargöra vilka myndigheter och övriga genomförandeaktörer som i sin instruktion eller motsvarande styrning, ska ha förenklingsuppgifter. Syftet med förenklingsuppgifterna ska vara avgränsat och likartat formulerat och möjligt att följa upp.

Aktörer inom företagsfrämjandet

Som tidigare konstaterats finns det en mängd olika genomförandeaktörer och aktiviteter inom företagsfrämjandet. För att uppnå en mer effektiv och ändamålsenlig hantering behöver det klargöras vad som ska göras och av vem. Utifrån vår kartläggning bör därför regeringen avgöra vad som avses med företagsfrämjande och vilka aktörer som ska utföra företagsfrämjande aktiviteter. I detta arbete kan tidigare förslag beaktas. Det gäller exempelvis länsstyrelsernas uppgifter, Jordbruksverket, Tillväxtverket och Svenska ESF-rådet samt Visit Sweden och Svenska institutet där det redan lämnats förslag om sammanslagningar och/eller flytt av verksamhet (se avsnitt 3.2, 6.7 och 6.9). Ett annat exempel är forskningsfinansiering, vilket vi delvis bedömt som företagsfrämjande. Förslaget som lämnats kopplat till detta är att Formas, Forte, Vetenskapsrådet och Vinnova avvecklas och att två eller tre nya myndigheter inrättas.¹⁷⁵ Regeringen har angett att de ska återkomma i frågan men några förslag har ännu inte presenterats.¹⁷⁶

Finansiering av företagsfrämjandet

Utöver att avgöra vilka som ska ha företagsfrämjande uppgifter behöver även formerna för finansiering ses över. En försvårande faktor vid beräkning av omfattningen av företagsfrämjandet är att det finansieras från olika källor, såsom förvaltningsanslag, sakanslag, via avgifter, villkor i andras regleringsbrev samt projektmedel. Det är svårt att utläsa vad som finansieras från vilka anslag och det är också svårt att avgöra hur mycket medel som genomförandeaktörer får då de även tilldelas medel via andra. Utan tillgång till ekonomisystemet Hermes som Regeringskansliet använder, är det inte möjligt att utläsa alla anslag som aktörerna disponerar eller från vilka regleringsbrev som medel tilldelas. Detta går inte heller alltid att utläsa från myndigheternas och bolagens årsredovisningar. Utöver anslagstilldelning sker det även en omfördelning av offentliga medel mellan olika statliga aktörer. En rapportering kring vilka medel som respektive genomförandeaktör tilldelas underlättar för en skapa en överblick av totalbeloppet för statligt företagsfrämjande.

Frågor relaterat till formerna för finansiering har lyfts tidigare av exempelvis Riksrevisionen som anger att länsstyrelserna till stor del finansieras via kompletterande källor och mindre via förvaltningsanslag. I detta fall bedöms det försvåra möjligheten att bedriva ett långsiktigt arbete och för att komma till rätta med detta föreslås minskad bidragsfinansiering. Därutöver lämnas ett antal andra förslag kopplade till styrning, såsom att samla alla uppdrag i regleringsbreven för överblickbarhet och förbättrad samverkan.¹⁷⁷ Även Statskontoret har lyft olika former av finansiering och noterar att

¹⁷⁵ SOU 2023:59. *Ny myndighetsstruktur för finansiering och innovation.*

¹⁷⁶ Forsknings- och innovationspropositionen, Prop. 2024/25:60. *Forskning och innovation för framtid, nyfikenhet och nytta.*

¹⁷⁷ RiR 2019:2. *Vanans makt – regeringens styrning av länsstyrelserna.*

Naturvårdsverkets finansiering är ett hinder för långsiktigt och förutsägbart arbete. Även där är lösningen att en större del föreslås finansieras via förvaltningsanslag. Statskontoret bedömer också att Naturvårdsverkets instruktion är otillräcklig som styrinstrument och bör uppdateras genom att rensa, förbättra strukturen och portalparagrafen för att tydligare förklara syftet med verksamheten.¹⁷⁸ Vi delar uppfattningen om behovet av ett generellt klargörande gällande såväl finansiering som styrning. Regeringen bör därför vidta åtgärder för att tydliggöra hur finansieringen av företagsfrämjande ska hanteras i förhållande till förvaltningsanslag, sakanslag, avgifter, villkor i andra regleringsbrev samt projektfinansiering, antingen genom ett uppdrag till lämplig myndighet eller i en separat utredning.

Krav på återrapportering av kostnader för genomförande

Det behöver ställas krav på att återrapportera kostnaden för genomförandet av företagsfrämjande aktiviteter. Kostnaden för denna handläggning var inte möjlig att beräkna i vår kartläggning, däremot konstaterades att förvaltningsanslagen för de 27 myndigheter som disponerar sakanslag uppgick till drygt 34 miljarder kronor. Skrivningar om redovisning av kostnader finns exempelvis gällande Swedfund som i sin årsredovisning ska *”övergripande redovisa hur medlen har använts och vilka resultat som har uppnåtts. De administrativa kostnaderna för hanteringen av stödet ska också redovisas”*.¹⁷⁹ En liknande och enhetlig styrning om att rapportera kostnader bör införas även inom företagsfrämjandet. En sammanställning av detta kan göras i en årlig uppföljning (se avsnitt 6.5) om regeringen ger berörda myndigheter i uppdrag att ange det i exempelvis årsredovisningarna. Detta skulle dock kunna innebära en ökad administrativ börda och eventuell kostnad för berörda myndigheter. I ett första steg bör rapporteringen därför avgränsas till att endast avse kostnaden hos de myndigheter som hanterar anslag för direkta utbetalningar och avgränsat till kostnaden för denna hantering.

Styrning för bättre möjligheter till uppföljning och utvärdering

Regeringen bör systematiskt säkerställa möjligheten till uppföljning och utvärdering, bland annat genom att redan från början tydliggöra syfte och mål med aktiviteten samt genom uppdrag till genomförandeaktörer gällande utformning av aktiviteter och tillgång till gemensam infrastruktur och datadelning. Ett sådant uppdrag bör inkludera krav på genomarbetad programteori, utvärderingsplan samt relevant datainsamling. Det finns skrivningar i ett regeringsuppdrag till Vinnova som kan användas som utgångspunkt, även om de fortsatt behöver utvecklas för att säkerställa åtgärdens utvärderingsbarhet.¹⁸⁰ Se avsnitt 6.4 och 6.6 för ytterligare information.

Förenklingsuppdrag

I kartläggningen identifierades att flera myndigheter hade olika former av förenklingsuppdrag eller uppgifter i myndighetsinstruktion och/eller i regleringsbrev eller separata uppdrag. Dessa uppdrag är en del av Skrivelse 2021/22:3 om regeringens förenklings-

¹⁷⁸ Statskontoret. (2024). *Stärkta förutsättningar för Naturvårdsverket*. Rapport 2024:15.

¹⁷⁹ UD2024/17718 (delvis), UD2024/17879. *Regleringsbrev för budgetåret 2025 avseende anslag 1:1 Biståndsverksamhet*. Ap. 24, 25 och 27. Publicerad 2024-12-19.

¹⁸⁰ ”För att möjliggöra framtida extern utvärdering av uppdraget ska Vinnova skapa de förutsättningar som behövs för det genom att ta fram en plan för genomförande och insamlande av relevanta data. Planen och data ska dokumenteras och sparas.” (KN2025/00885. *Uppdrag till Vinnova att öka innovationskraft och innovationsförmåga längs hela batterivärdekedjan*.)

arbete som årligen följs upp i budgetpropositionerna under utgiftsområde 24. Målen innebär att regelbördan och de administrativa kostnaderna för svenska företag ska minska. Det är en del av regeringens politik och en viktig princip inom företagsfrämjandet. Antalet myndigheter med olika typer av förenklingsuppdrag är som kartläggningen visar omfattande. Det bör därför, utifrån de vägledande principer som föreslås i avsnitt 6.1, göras en samlad analys avseende om det är rätt myndigheter som har förenklingsuppdragen, om det bör vara fler eller färre samt hur styrningen ska utformas – och då företrädesvis genom myndighetsinstruktionen för att undvika separata beslut. Även de statliga företagsfrämjande bolagen bör inkluderas i analysen. I en rapport från Riksrevisionen¹⁸¹ om styrning och uppföljning av myndigheter konstateras att trots att de områden som förenklingspolitiken omfattar är konkreta, har den lämnat förhållandevis små avtryck i den årliga myndighetsdialogen med myndigheterna och även i regeringens rapporteringskrav, instruktioner och uppdrag. Här finns således en möjlighet för regeringen att utifrån redan fastslagna långsiktiga mål följa myndigheters arbete att förenkla för företag.

Även Produktivitetskommissionen lyfter liknande frågor och föreslår att det bör klargöras att myndigheter ska beakta företagets särskilda förutsättningar, att regeringen aktivt bör arbeta för att integrera detta perspektiv i sin styrning och att förtydliga detta i berörda myndigheters instruktioner.¹⁸²

Kopplat till förenklingsuppdrag och förhållandet gentemot företag lämnas även förslag kring samlad styrning av myndigheter i Accelerationskontorets verksamhetsbeskrivning för 2024. Bland annat föreslås att internt beslutade riktlinjer och föreskrifter som kan få stora konsekvenser för andra ska snabbremitteras externt för att på ett tidigt stadiet göra dessa både bättre och väl förankrade. Vidare föreslås att statliga myndigheter ges ett konsultativt uppdrag för att undvika att de kommer in flera år för sent i beslutsprocesserna och stoppar projekt.¹⁸³

Liknande tankar finns i Finland genom en uttalad serviceinställning som är organiserad i nätverket Team Finland bestående av departement, statligt finansierade myndigheter och statligt ägda bolag.¹⁸⁴ Nätverket ska driva på näringslivets utveckling för att stärka tillväxten och konkurrenskraften, öka exporten och attrahera utländska investeringar, riskkapital och turism.¹⁸⁵ Regeringskansliet sätter årliga uppföljnings- och prestationsmål och en ledningsgrupp övervakar måluppfyllelse gällande bland annat nöjdhet med tjänster och samarbete.¹⁸⁶

Flera svenska genomförandeaktörer använder idag olika typer av nöjd kund-index eller andra kundundersökningar. Även om dessa inte medger jämförelser mellan genomförandeaktörer kan de ändå användas för uppföljning avseende bemötande och service i

¹⁸¹ RiR 2025:9. *Avgiftsbelagda tjänster – risk för ineffektivitet när myndigheter bestämmer och disponerar avgifterna.*

¹⁸² SOU 2024:29. *Goda möjligheter till ökat välbefinnande.*

¹⁸³ Accelerationskontoret. (2024). *Årsredovisning – Accelerationskontoret för att underlätta industrins omställning*. KN 2024:05.

¹⁸⁴ Tema Finlands huvudaktörer: Ministry of Foreign Affairs, Business Finland, Finnvera, Närings-, trafik- och miljöcentralerna och Work in Finland, det fyra sistnämnda administreras av the Ministry of Economic Affairs and Employment (Representanter från Finnvera och Business Finland, intervju 4 december 2024).

¹⁸⁵ Työ- ja elinkeinoministeriö. (2021). *Business Finlandin arviointi – Innovaatioita, kasvua ja kansainvälistymistä*. Työ- ja elinkeinoministeriön, rapport 2021:46.

¹⁸⁶ Intervju med representanter från BF och Finnvera, 4 december 2024.

exempelvis myndighetsdialogerna mellan myndigheterna och Regeringskansliet. De genomförandeaktörer som ska ha förenklingsuppdrag men saknar denna form av uppföljning bör tilldelas ett sådant uppdrag. Sammanfattningsvis är det viktigt att det finns en tydlighet i vilka som har olika varianter av förenklingsuppdrag, varför, samt att uppdragen är likartat utformade och möjliga att följa upp.

6.4 Utvärderingar för omprövning och effektivisering

I vår tidigare kartläggning noterades att en stor del av de företagsfrämjande aktiviteterna inte har effektutvärderats. En orsak till detta är att förutsättningarna för effektutvärdering i många fall saknas. För att avgöra vilka typer av satsningar som är mest effektiva behövs kunskap om hur de fungerar och vilka effekter de har i relation till kostnader och samhällsnytta. Bristen på effektutvärderingar innebär därmed att regeringen saknar tillförlitliga underlag för omprövning och omprioritering. Fler effektutvärderingar av hur enskilda åtgärder fungerar ger bättre underlag för att förstå och belysa större systemfrågor. Att skapa förutsättningar för denna typ av utvärderingar ger därmed större möjligheter att ompröva politiska beslut och över tid utforma politiken på ett mer träffsäkert och effektivt sätt. Förutsättningarna för effektutvärderingar behöver därför stärkas och volymen öka. Detta gäller för såväl direkta stöd och bidrag som för olika skatteutgifter. Viktigt att notera är dock att det varken vore kostnads- eller resurseffektivt att utvärdera alla aktiviteter.

- Regeringen bör säkerställa att resurskrävande och principiellt betydelsefulla aktiviteter utvärderas med fokus på aktiviteternas effekter (se förslag på styrning i avsnitt 6.3). För särskilt resurskrävande aktiviteter som löper över lång tid bör regeringen säkerställa möjligheter till tidig omprövning.
- Regeringen bör stärka styrningen av genomförandeaktörer i syfte att förbättra förutsättningarna för effektutvärdering. Detta bland annat genom att ge i uppdrag att ta fram programteori, sätta mätbara primära och sekundära mål samt samla in och tillhandahålla data och dokumentation. Förutsättningarna för effektutvärderingar kan vidare förbättras genom en stärkt dialog mellan analysmyndigheter och genomförandeaktörer samt genom att genomförandeaktörerna drar nytta av och utvecklar den interna utvärderingskompetensen.
- Regeringen bör förtydliga att effektutvärderingar ska genomföras av en oberoende part såsom analysmyndigheterna. Konsulter som genomför effektutvärderingar på uppdrag av genomförandeaktörer är i detta fall inte att betrakta som en oberoende aktör.

Det statliga företagsfrämjandet omfattar stora belopp – som framgår i avsnitt 1.2.2 avsattes 2025, lågt räknat, drygt 122 miljarder kronor i statens budget för företagsfrämjande aktiviteter. En utgångspunkt i svensk statsförvaltning är att statlig verksamhet ska bedrivas med hög effektivitet och god hushållning med resurser.¹⁸⁷ Utvärderingar syftar till att ge underlag för justering, anpassning, omprövning och omprioritering och är därmed ett centralt verktyg för effektivisering.

¹⁸⁷ Budgetlagen (2011:203), förvaltningslagen (2017:900) och myndighetsförordningen (2007:515).

Säkerställande av fler utvärderingar

Olika utvärderingar har olika syften och målgrupper. Uppföljning och utvärdering av processer är ett stöd för genomförandeaktörers verksamhetsutveckling som kan bidra till såväl förbättrad implementering som andra justeringar av åtgärder och aktiviteter. Regeringen har behov av utvärderingar som belyser politiska åtgärders effekter, det vill säga om vidtagna åtgärder bidrar till att nå de avsedda målen och om samhällsnyttan överstiger kostnaderna. Uteblir effekterna eller om kostnaderna överstiger nyttan har regeringen möjlighet att ompröva och prioritera andra åtgärder. Effekttutvärderingar har alltså regeringen som primär målgrupp.¹⁸⁸ Det statliga företagsfrämjandet har inga eller begränsade möjligheter att bli effektivt om det inte löpande utvärderas och omprövas. Att utföra utvärderingar för detta syfte har därför formulerats som en vägledande princip i avsnitt 6.1.

Behovet av effekttutvärderingar gäller både finansiella aktiviteter, som bidrag och skatteinnehållningar, och icke-finansiella aktiviteter, som rådgivning. Det behöver dock göras en avvägning mellan kostnaden för utvärderingen och det tänkta värdet av att utföra den, då det varken är kostnads- eller resurseffektivt att utvärdera alla aktiviteter. Det finns också aktiviteter som redan omfattas av bestämmelser om utformning och utvärdering på EU-nivå, vilket kan vara värt att notera även om dessa ändå kan vara av värde att utvärdera. Prioriteringar kan förslagsvis göras utifrån hur resurskrävande aktiviteter är eller om de är principiellt betydelsefulla, såsom försöksverksamhet eller mindre aktiviteter som kan skalas upp. Vid aktiviteter som löper över lång tid och som årligen eller ackumulerat över hela perioden är resurskrävande, ser vi behov av underlag som möjliggör en tidig justering eller omprövning av aktiviteterna.¹⁸⁹

Stärkt styrning för bättre utvärderingsförutsättningar

Regeringen har tagit flera relevanta initiativ avseende förbättrade förutsättningar för utvärderingar. Exempelvis har flera myndigheter i uppdrag att utveckla en gemensam datainfrastruktur i syfte att skapa överblick och stärka möjligheten till utvärderingar (se avsnitt 6.6). Regeringen har även stärkt styrningen för att möjliggöra effekttutvärderingar och Tillväxtanalys fått utökad anslag för att öka volymen av effekttutvärderingar.

Åtgärder för förbättrade förutsättningar för utvärderingar har vidtagits även i andra länder, exempelvis på Irland som sedan 2014 systematiskt utvärderar skatteutgifter utifrån riktlinjer som Finansdepartementet tagit fram.¹⁹⁰ I Spanien infördes 2022 en lag i syfte att institutionalisera utvärdering av offentlig politik för att öka effektiviteten. I Kanada har en databas innehållande uppgifter om offentliga medel införts för att förbättra effekttutvärderingar av olika företagsfrämjande program. I Storbritannien har en myndighet i uppdrag att utvärdera hur olika subventioner påverkar konkurrens och

¹⁸⁸ Definition av en effekt enligt Ekonomistyrningsverkets rapport 2006:08: "en förändring som inträffat som en följd av en vidtagen åtgärd och som annars inte skulle ha inträffat". Används även av exempelvis Riksrevisionen (2020:30) som uttrycker att "ett grundläggande krav på en effekttutvärdering är att den måste beakta det utfall som annars inte skulle ha inträffat".

¹⁸⁹ För förslag på hur de långsiktiga innovationsprogrammen Strategiska innovationsprogram och Impact Innovation kan hanteras för att reducera riskerna att omfattande resurser binds upp över lång tid, se Tillväxtanalys (2025). *Transformativa innovationsprogram – diskussion om utvärdering för politikutveckling och omprövning*. Rapport 2025:10.

¹⁹⁰ Government of Ireland. (2024). *Tax Expenditure Evaluation – Updated Guidelines*. Department of Finance.

investeringar.¹⁹¹ I Storbritannien ska också samtliga planerade, pågående och avslutade utvärderingar från brittiska centrala myndigheter publiceras i en samlad portal.¹⁹²

Det finns dock fortsatta brister vad gäller kunskapsunderlag om det statliga företagsfrämjandets effekter. Utmaningarna med effektutvärdering inom det näringspolitiska området är välkända och har diskuterats i tidigare rapporter. Exempelvis påpekade Institutet för tillväxtpolitiska studier för mer än 15 år sedan att förutsättningarna som krävs för att studera effekter av politiska åtgärder ofta saknas.¹⁹³ Riksrevisionen framförde 2020 kritik kring tillförlitligheten i effektutvärderingar av näringspolitiken.¹⁹⁴ Tillväxtanalys har också framhållit att bristande dokumentation försvårar utvärdering och är ett hinder för politikens effektivitet och regeringens styrning.¹⁹⁵

Det finns dock goda möjligheter att förbättra förutsättningarna för effektutvärdering vilket redovisas i ett flertal rapporter från Tillväxtanalys. Det avser exempelvis mätbara primära och sekundära mål, tydlig programteori, tillgång till data och dokumentation, bland annat om ansöknings- och stödutdelningsprocesser, en mer utvärderingsmedveten implementering av nya aktiviteter samt en långsiktig och oberoende kunskapsuppbyggnad vad avser effekter och effektutvärdering. Förslagen medför ingen nämnbar påverkan på statens budget men har stor potential att utveckla och effektivisera företagsfrämjandet.¹⁹⁶ Vi ser därför ett behov av stärkt styrning exempelvis genom åiterrapporteringskrav avseende arbetet med förutsättningar för effektutvärdering.

Viktigt att notera är att det är genomförandeaktörer som har rådighet över effektutvärderingsförutsättningarna. De har, utöver uppföljning och processutvärdering, en avgörande roll att stärka förutsättningarna för effektutvärdering vid implementering av företagsfrämjande aktiviteter. I samband med att genomförandeaktörerna vidtar dessa åtgärder bör de samråda med de som ska utföra utvärderingen, såsom analysmyndigheterna.

¹⁹¹ Tillväxtanalys. (2025). *Ett effektivt och ändamålsenligt företagsfrämjande*. PM 2025:01.

¹⁹² UK Government: Evaluation Task Force, Cabinet Office & HM Treasury. (2024). *Guidance on using the Evaluation Registry*. Publicerad 28 februari 2024. Tillgänglig: <https://www.gov.uk/guidance/guidance-on-using-the-evaluation-registry> [Senast besökt: 2025-10-13].

¹⁹³ Institutet för tillväxtpolitiska studier. (2009). *Metoder för att utvärdera den regionala tillväxtpolitiken*. Dnr: 1-010-2008/0018.

¹⁹⁴ RiR 2020:30, *Effektutvärderingar av näringspolitiken – bristande tillförlitlighet*. RiR konstaterar betydande brister i de effektutvärderingar av näringspolitiken som genomförts av de myndigheter som ingår i granskningen.

¹⁹⁵ Tillväxtanalys. (2018). *Förslag till förbättrad utvärdering av näringspolitiska insatser*. PM 2018:13; Tillväxtanalys. (2023). *Förslag till förbättrade förutsättningar för en evidensbaserad näringspolitik*. Rapport 2023:08; Tillväxtanalys. (2021). *Programdokumentation för utvärdering*. Rapport 2021:01.

I den sistnämnda rapporten dras slutsatsen att dokumentationsläget gällande Vinnovas, Energimyndighetens och Tillväxtverkets programdokumentation riskerar att försvåra utvärdering av såväl enskilda insatser som den samlade näringspolitiken. Långsiktigt kan bristerna få negativa konsekvenser för politikens effektivitet och regeringens styrning.

¹⁹⁶ Se fler förslag i exempelvis Tillväxtanalys. (2018). *Förslag till förbättrad utvärdering av näringspolitiska insatser*. PM 2018:13; Tillväxtanalys. (2023). *Förslag till förbättrade förutsättningar för en evidensbaserad näringspolitik*. Rapport 2023:08; Tillväxtanalys (2023). *Tillväxtpolitiska insatserns logik, effekt och utvärderingsbarhet*. Rapport 2023:14; Tillväxtanalys (2025). *Transformativa innovationsprogram – diskussion om utvärdering för politikutveckling och omprövning*. Rapport 2025:10.

Rollfördelning och oberoende effektutvärdering

Flera utredningar framhåller att effektutvärderingar bör göras av en oberoende aktör för att upprätthålla objektivitet och att regeringen i sin styrning bör upprätthålla en tydlig rollfördelning mellan implementering och effektutvärdering. Kombinationen av att ha djupa sak- och metodkunskaper och samtidigt vara oberoende i förhållande till politikens genomförande gör analys- och utvärderingsmyndigheterna särskilt lämpade att ta fram underlag som regeringen behöver för att bedöma effekter av beslutade insatser.¹⁹⁷ I en granskning av Riksrevisionen dras slutsatsen att regeringen bör ge Tillväxtanalys i uppdrag att ta ett samlat ansvar för effektutvärdering av näringspolitiken. Därmed skulle genomförandeaktörerna kunna fokusera på andra typer av uppföljningar.¹⁹⁸

Tidigare studier visar även en problematik gällande att privata konsulter är den vanligaste utvärderaren av näringspolitik och att konsultutvärderingar skiljer sig från utvärderingar genomförda av oberoende aktörer, genom att vara mer positiva till de utvärderade insatserna. Detta kan bero på en incitamentsstruktur som innebär att myndigheter vill framstå positivt och att konsulterna är i ekonomiskt beroendeförhållande till uppdragsgivaren.¹⁹⁹ Även Tillväxtanalys gör bedömningen att effektutvärderingar genomförda av konsulter på uppdrag av genomförandeaktörer kan ifrågasättas vad gäller oberoende, eftersom konsulterna står i en ekonomisk beroendeställning i förhållande till de genomförande aktörerna. Detta gäller särskilt om samma konsulter över en längre tid får återkommande uppdrag.²⁰⁰

Mot bakgrund av detta rekommenderar vi att regeringen eftersträvar en tydlig rollfördelning mellan genomförandeaktörer och utförandet av effektutvärderingar. Genomförandeaktörer bör ha i uppdrag att skapa förutsättningar för effektutvärdering och en oberoende aktör, som Tillväxtanalys och övriga analysmyndigheter, bör ha i uppdrag att utvärdera aktiviteternas effekter.

6.5 Samlad rapportering av det statliga företagsfrämjandet

Redovisningen av statligt företagsfrämjande sker idag vid olika tillfällen och i olika format. För att få en överblick av regeringens förda politik inom företagsfrämjandet och kunna följa det över tid föreslås därför att regeringen beslutar om en avgränsning av företagsfrämjandet och utifrån denna tillser att det sker en samlad rapportering. Detta för att få en överblick över hela företagsfrämjandet och kunna följa det över tid. Regeringen bör därför uppdraga till en eller flera aktörer att kartlägga och sammanställa:

- Vilka åtgärder som vidtagits under föregående år gällande målen med regeringens genomförda förenklingsarbete enligt Skr. 2021/22:3.

¹⁹⁷ Prop. 2009/10:175. *Offentlig förvaltning för demokrati, delaktighet och tillväxt*, s. 112; SOU 2018:79. *Analys och utvärderingar för effektiv styrning*, s. 157–159; Tillväxtanalys. (2018). *Förslag till förbättrad utvärdering av näringspolitiska insatser*. PM 2018:13; SOU 2025:13. *En effektivare organisering av mindre myndigheter*.

¹⁹⁸ RiR 2020:30. *Effektutvärderingar av näringspolitiken – bristande tillförlitlighet*.

¹⁹⁹ Collin, E., C. Sandström & K. Wennberg. (2021). Utvärderingar av näringspolitik – en intressekonflikt mellan myndigheter, konsultföretag, politik och skattebetalare. *Ekonomisk debatt*, nr. 49 s. 30–41.

²⁰⁰ Tillväxtanalys (2025). *Transformativa innovationsprogram – diskussion om utvärdering för politikutveckling och omprövning*. Rapport 2025:10.

- Andra regleringar och initiativ som rör företag utöver sådant som faller inom förenklingsarbetet och som genomförts under föregående år.
- Samtliga pågående utredningar och uppdrag med bäring på företagsfrämjandet (se förslag i avsnitt 6.2).
- De förslag som lämnats och/eller beslutats från olika företagsfrämjande utredningar och uppdrag under föregående år.
- Omfattningen av statligt finansierat företagsfrämjande för föregående år utifrån beslutad budget, inklusive uppgifter för statliga bolag samt utfästa garantier och lån, i likhet med den kartläggning som tagits fram inom detta regeringsuppdrag.²⁰¹
- Myndigheternas kostnad för handläggning av företagsfrämjande medel under föregående år, i första hand handläggning av direkta utbetalningar till företag (se förslag i avsnitt 6.3).
- Genomförda effektutvärderingar gällande statligt finansierade aktiviteter. Innan de sedan används för omprövning, bör en värdering av kvaliteten genomföras.

För att kunna följa företagsfrämjandet över tid och få hela företagsfrämjandet redovisat samlat, föreslås att nuvarande rapporteringar sammanställs och att vissa nya delar införs. En liknande rapportering görs i Danmark där Näringsdepartementet årligen publicerar en sammanställning av de genomförda regleringar och initiativ som berör företagsfrämjande och näringsliv, från respektive departement.²⁰² Mellan 2012–2021 producerades också rapporter med fokus på kostnader och aktuella strategier och prioriterade områden.²⁰³ I Sverige sker idag en rapportering gällande utfallet av skatter och utgifter inklusive myndigheters förenklingsarbete till riksdagen i budgetpropositioner, årsredovisning för staten samt separata uppföljningar, som *Verksamhetsberättelse över bolag med statligt ägande*. I den mån det är möjligt bör dubbelrapportering undvikas och samtliga delar bör därför redovisas i en samlad skrivelse. Detta för att underlätta möjligheten att få en samlad bild av regeringens förda politik inom området.

Liknande förslag på en årlig rapportering till riksdagen gällande hur regeringen arbetat för minskad regelbörda har också lämnats av Produktivitetskommissionen. De lämnar exempelvis olika förslag på inhämtning av synpunkter från företag gällande möjliga regelförenklingar och även att alla nya regelverk (föreskrifter, lagar och förordningar med betydelse för företag, individer och offentlig sektor) ska följas upp och utvärderas samt att befintliga regelverk bör utvärderas.²⁰⁴ Deras förslag kan kombineras med vårt förslag i syfte att undvika att det skapas parallella rapporteringar.

²⁰¹ Tillväxtanalys har fått i uppdrag att ta fram en rapport över alla statligt finansierade aktiviteter riktade till företag och företagsfrämjande aktörer för 2026, se uppdrag KN2025/02203. *Uppdrag till Tillväxtanalys att ta fram en rapport för 2026 där statligt finansierade aktiviteter till företag och företagsfrämjande aktörer redovisas.*

²⁰² Erhvervsministeriet. (u.å). *Udgivelser og aftaler*. Tillgänglig: <https://www.em.dk/aktuelt/udgivelser-og-aftaler> [Senast besökt: 2025-12-02].

²⁰³ Tillväxtanalys. (2025). *Ett effektivt och ändamålsenligt företagsfrämjande*. Delredovisning av regeringsuppdrag KN2024/01306. PM 2025:01.

²⁰⁴ SOU 2024:29. *Goda möjligheter till ökat välbefinnande*, kap. 5.

6.6 Utvecklad digital gemensam infrastruktur

Utifrån tidigare delredovisningar konstateras ett behov av att underlätta för företag via digitalisering, exempelvis gällande ansökningar och rapportering samt en överblick av aktuella erbjudanden, rådgivare, stöd och genomförandeaktörer. Det finns också ett behov av förbättrade system som visar på vilka medel som har betalats ut till olika företag för att få en överblick av hur medel fördelas samt för att möjliggöra uppföljningar och utvärderingar.

- Regeringen bör vidta åtgärder för en mer effektiv användning av ansöknings- och ärendehanteringssystem. Därför föreslås att lämplig aktör tilldelas uppdraget att utifrån vår kartläggning påbörja en inventering av:
 - Eventuella behov av förändringar i befintliga ansöknings- och ärendehanteringssystem.
 - Vilka genomförandeaktörer som skulle kunna använda gemensamma ansöknings- och ärendehanteringssystem.
 - Vilka möjligheter det finns att ansluta genomförandeaktörer till redan befintliga system.
- Regeringen bör säkerställa att rapporteringen till EU gällande statsstöd hanteras med befintliga inrapporteringssystem och att det inte utvecklas system utan hänsyn tagen till arbetet som sker inom uppdraget om en gemensam datainfrastruktur som slutredovisas i februari 2027.²⁰⁵
- Regeringen bör redan nu vidta åtgärder för att skapa långsiktiga förutsättningar för utveckling och implementering av gemensam datainfrastruktur. Det är särskilt viktigt att ansluta Skatteverket till datainfrastrukturen eftersom myndigheten hanterar en betydande del av statens kostnader relaterade till företagsfrämjandet.

I våra tidigare delredovisningar identifierades ett behov av att underlätta via digitalisering, något som även Produktivitetskommissionen föreslår. De lyfter bland annat behovet av datadelning och att både antalet företagsfrämjande aktörer och antalet system för ansökningar bör minska.²⁰⁶ Regeringen bör vidare skärpa upp tillämpningen av Förordning (2018:1264) om digitalt inhämtande av uppgifter från företag, intensifiera arbetet för att en uppgift endast ska behöva lämnas en gång till myndighetssfären, förbättra möjligheterna till uppgifts- och datadelning mellan myndigheter samt vidta åtgärder för att förverkliga målsättningen om "en väg in" för företag i myndighetskontakter.²⁰⁷

Det finns flera exempel från andra länder att hämta inspiration från gällande införande av digitala lösningar. I såväl Finland som Kanada, Spanien och Storbritannien finns det system som visar på utbetalningar av företagsstöd. Syftet är att få en överblick av hur

²⁰⁵ KN2024/01748. Uppdrag om gemensam datainsamling och datadelning av statlig finansiering till företag och företagsfrämjande aktörer.

²⁰⁶ SOU 2025:96. Fler möjligheter till ökat välstånd.

²⁰⁷ SOU 2015:33. Uppgiftslämnarservice för företagen.

medel fördelas. I vissa fall är det också kopplat till en strävan efter bättre uppföljnings- och utvärderingsmöjligheter.²⁰⁸

Vidare finns även flera exempel på "en väg in"-lösningar som upprättats eller är under framtagande i Danmark, Finland, Irland, Kanada och Norge. Det gäller samlade plattformar och kontaktvägar för stödsökande aktörer, i syfte att förenkla för företag att navigera.²⁰⁹ Det förslag på "en väg in"-lösning som har lämnats i en tidigare delredovisning beskrivs i avsnitt 1.3.

Ansöknings- och ärendehanteringssystem

Gällande gemensamma ansöknings- och ärendehanteringssystem har Vetenskapsrådet i dag i uppdrag att tillhandahålla ett sådant för forskningsfinansiering via Vetenskapsrådet, Forte, Formas, Karolinska institutet, Skolforskningsinstitutet, Naturvårdsverket och Rymdstyrelsen. Vinnova och Energimyndigheten har däremot utvecklat egna ärendehanteringssystem. Vinnova och Vetenskapsrådet har i uppdrag att senast den 1 februari 2026, i nära dialog med de primära forskningsfinansiärerna, utreda och föreslå ett gemensamt ansöknings- och ärendehanteringssystem avseende finansiering av forskning och innovation för samtliga finansiärer. Uppdraget ska innehålla en gemensam analys och genomförandeplan med uppskattning av eventuella kostnader. Målet är att ansökningsprocessen för den sökande ska vara enkel, transparent och säker. Ansöknings- och ärendehanteringssystemet ska utformas så att det möjliggör för andra myndigheter att ansluta, kan anpassas för nya former av stöd och processer samt tillhandahåller data som möjliggör uppföljning och utvärderingar. Systemet ska ha möjlighet att hantera skyddsverd information och information som omfattas av sekretess.²¹⁰

Vi föreslår att det lämnas ett uppdrag till lämplig aktör att utifrån vår kartläggning göra en genomgång av eventuella behov av förändringar som kan identifieras i befintliga ansöknings- och ärendehanteringssystem. Det bör också kartläggas vilka genomförandeaktörer som skulle kunna använda gemensamma ansöknings- och ärendehanteringssystem. Även möjligheten att ansluta genomförandeaktörer till redan befintliga system bör utredas.

Gemensam datainfrastruktur för rapportering och utvärdering

Avseende förslaget om gemensam datainfrastruktur bör påtalas att det redan pågår olika uppdrag gällande statsstödsrapportering och insamling, vilket behöver beaktas för att undvika att parallella lösningar tas fram. Avseende statsstödsrapportering ska även stöd av mindre betydelse, så kallat de minimis-stöd, från och med 1 januari 2026 registreras i ett centralt register och rapporteras till EU-kommissionen. EU-kommissionens befintliga system eAIDRegister kommer initialt att användas, men regeringen utesluter inte att Sverige kan komma att ta fram ett eget. Idag rapporteras övriga former av statsstöd till EU-kommissionen via systemen TAM och SARI. Det är Tillväxtanalys som har i uppdrag att se till att dessa uppgifter rapporteras in för Sveriges del. Tillväxtanalys ska även inledningsvis rapportera in uppgifterna gällande de minimis.

²⁰⁸ Tillväxtanalys. (2025). *Ett effektivt och ändamålsenligt företagsfrämjande*. Delredovisning av regeringsuppdrag KN2024/01306. PM 2025:01.

²⁰⁹ Ibid.

²¹⁰ KN2025/01157. *Regleringsbrev för budgetåret 2025 avseende Verket för innovationssystem*. Härstammar från Prop. 2024/25:60. *Forskning och innovation för framtid, nyfikenhet och nytta*, s. 154.

Avseende datadelning specifikt ska Tillväxtanalys tillsammans med Digitaliseringsmyndigheten, SCB, Tillväxtverket och Vinnova inom ramen för det så kallade datadelningsuppdraget utveckla och införa en myndighetsgemensam metod för informationsutbyte och datadelning.²¹¹ Metoden ska användas för att tillgängliggöra data och digital information om statlig finansiering till företag och företagsfrämjande aktörer i syfte att skapa bättre förutsättningar att kartlägga och utvärdera effekter av företagsfrämjandet.

På sikt kommer delning av data i den gemensamma datainfrastruktur som utvecklas inom datadelningsuppdraget att tillgodose regeringens behov relaterat till en överblick över utbetalningar, uppföljningar, effektutvärderingar och också en effektiv statsstödsrapportering. Datadelningsuppdraget slutredovisas i februari 2027 och då ska en pilotlösning finnas på plats där data från Vinnova, Tillväxtverket, Energimyndigheten och Jordbruksverket tillgängliggörs.

När uppdraget slutredovisas kommer det att ha tagits fram en vägledning som andra genomförandeaktörer kan använda för att ansluta sig till datainfrastrukturen. En effektiv anslutning av fler aktörer kräver dock en styrning från regeringen samt finansiering. Med andra ord behöver eventuella justeringar i instruktioner, regleringsbrev och/eller författningsändringar vara på plats när datadelningsuppdraget slutredovisas. Det är särskilt viktigt att ansluta Skatteverket till datainfrastrukturen eftersom myndigheten hanterar en betydande del av statens kostnader relaterade till företagsfrämjandet. Det kommer också att ta några år att implementera datainfrastrukturen och en viktig del i regeringens styrning under den här övergångsperioden är att säkerställa att rapporteringen till EU gällande statsstöd hanteras med befintliga inrapporteringsystem och att undvika att parallella system utvecklas.

Vi vill slutligen betona vikten av att tillgängliggöra de rapporter och slutsatser som blir möjliga att genomföra med en gemensam datainfrastruktur. Förslag i denna riktning kan komma att lämnas inom ramen för datadelningsuppdraget.

6.7 EU-relaterade åtgärdsförslag för bättre genomslag och effektivitet

Detta regeringsuppdrag är avgränsat till statligt finansierat företagsfrämjande varpå EU-medel exkluderas. EU-medel är dock en viktig del av företagsfrämjandet och det krävs ofta nationell medfinansiering för att få ta del av EU-medel, vilket hanteras av statliga eller regionala genomförandeaktörer. EU-regleringar har också en stor inverkan på svenska företag (se avsnitt 4.2). Det är därför viktigt att betrakta dessa medel som ett verktyg för att möjliggöra viktiga satsningar inom Sverige.

- Regeringen bör beakta tidigare lämnade förslag gällande färre genomförandeaktörer och en effektivare hantering av EU-medel då en stärkt samordning är eftersträvanvärt även om det behöver bedömas från fall till fall. Tidigare förslag gäller exempelvis en samlad hantering av jordbruksfonderna på Statens jordbruksverk, en centrering av länsstyrelsernas handläggning och en förvaltande myndighet för strukturfonderna.

²¹¹ KN2024/01748. Uppdrag om gemensam datainsamling och datadelning av statlig finansiering till företag och företagsfrämjande aktörer.

- Regeringen bör utöver kravet på att åtgärder inom EU ska präglas av budgetrestriktivitet²¹² även ta fram riktade målformuleringar avseende svenska målsättningar och prioriteringar och driva dessa.
- Regeringen bör tillse att de nationella förordningar som styr medfinansieringen till EU-medel samlat är utformade för att vara kompatibla med EU-medlen (se tidigare förslag i avsnitt 1.3).
- Regeringen bör fortsatt driva på för regelförenklingar inom EU-samarbetet för att säkerställa ett ändamålsenligt, proportionerligt och enkelt regelverk. Det krävs ett långsiktigt och målmedvetet arbete gällande detta för att uppnå målsättningen att svenska och europeiska företag inte ska hamna efter i konkurrensen med företag utanför EU.
- Regeringen bör ta fram principer kring möjligheter till regional anpassning av regelverk när det så medges och att implementering som går utöver de skyldigheter som följer av EU-lagstiftningen bör undvikas eller motiveras.

I såväl tidigare delredovisningar som i avsnitt 4.2 har vi beskrivit hur stor påverkan EU har på det statliga företagsfrämjandet. Flera av de genomförandeaktörer som ingår i kartläggningen hanterar statlig medfinansiering till EU-medel, såsom exempelvis Jordbruksverket, Tillväxtverket, länsstyrelser och regioner.

Färre genomförandeaktörer och en effektivare hantering av EU-medel

Gällande EU-arbetet finns det tidigare förslag som regeringen kan gå vidare med. 2024 lämnades förslag med utgångspunkt i höga kostnader för förvaltningen av EU-medel samt en komplex och svåröverskådlig hantering. För att komma tillrätta med detta föreslogs en centralisering, där hantering av medel som tidigare fördelats mellan olika myndigheter framöver bör samlas hos en och samma myndighet. Några förslag i enlighet med detta har inte lämnats av regeringen.²¹³ Produktivitetskommissionen lyfter återigen dessa förslag och anger att förvaltningen av strukturfonderna kan slås samman i en myndighet, där Svenska ESF-rådet och delar av Tillväxtverkets verksamhet samlas.²¹⁴ En stärkt samordning är utifrån slutsatserna i våra delredovisningar eftersträvansvärt, men bör bedömas från fall till fall.

Konkreta målsättningar och prioriteringar

Även om EU-medel som sådana är exkluderade i detta uppdrag, är de som sagt en viktig del av företagsfrämjandet. Vi vill därför lyfta betydelsen av att regeringen mer proaktivt driver svenska positioner i EU för att kunna använda EU-medel på ett effektivt och ändamålsenligt sätt. Svenska institutet för europapolitiska studier (Sieps) framhåller att en grundförutsättning för att få genomslag för sina ståndpunkter är att veta vad man vill och lyckas formulera det på ett konkret sätt i ett tidigt skede. Att komma med konkreta och användbara inspel i form av textförslag snarare än allmänna hållningar kan resultera i bättre genomslag. Inom Regeringskansliet kan flexibiliteten förbättras och sam-

²¹² Regeringen. (2025). *EU:s årsbudget 2026 och teknisk justering av fleråriga budgetramen för 2026*. Faktapromemoria nr. 52. Publicerad 4 juli 2025.

²¹³ SOU 2024:22. *En ny organisation för förvaltning av EU-medel*.

Tillväxtanalys framförde i sitt remissvar att en centralisering kan leda till bättre översikt och effektivitet samt minskade kostnader men att det finns risk för minskad lokal anpassning och flexibilitet. Tillväxtanalys föreslog också en anslutning till EU-kommissionens framtagna verktyg för att skapa bättre uppföljningar.

²¹⁴ SOU 2025:96. *Fler möjligheter till ökat välbefinnande*.

ordningen bli mer proaktiv, exempelvis i form av konkreta påverkansplaner och arbete i departementsöverskridande "team".²¹⁵ Andra åtgärder att vidta kan vara att berörda myndigheter tar fram EU-strategier gällande de frågor som ska drivas, att Regeringskansliet tar fram särskilda strategidokument för prioriterade sakfrågor eller att Regeringskansliet inrättar gemensamma projekt- eller arbetsgrupper (med representanter för både departement och myndigheter).²¹⁶

Regelförenklingar inom EU-samarbetet och möjligheter till regional anpassning

I arbetet med detta uppdrag har det framkommit ett behov av regelförenklingar och att undvika en överimplementering av EU-regelverk. Förslag har lagts fram i tidigare rapporter och underlag och vi föreslår därför att åtgärder vidtas inom Regeringskansliet. Bland annat lyfter Produktivitetskommissionen att det krävs bättre underlag i arbetet med EU-regler, exempelvis genom arbete för regelförenklingar, bättre konsekvensanalyser samt att regelverk inte överimplementeras. Tillämpningen av GDPR specifikt föreslås ses över för att säkerställa att den inte är striktare i Sverige än i andra EU-länder.²¹⁷ I en utredning om skogspolitiken lämnas förslag gällande implementering av EU-lagstiftning som bedöms vara relevanta även för företagsfrämjande frågor generellt. Regeringen bör exempelvis ta fram principer såsom möjlighet till regional anpassning av regelverk när det medges och att implementering av regler som går utöver de skyldigheter som följer av EU-lagstiftningen bör undvikas eller motiveras. Det vore också möjligt att stärka kopplingen mellan genomförandefas och förhandlingsfas genom att organisera arbetet i arbetsgrupper som följer arbetet med ett direktiv genom hela processen, vilket också ökar möjligheterna till samordning och styrning inom Regeringskansliet. Det refereras också till olika förslag från tidigare utredningar varav flera inte genomförts men ännu bedöms vara gällande.²¹⁸

6.8 Översyn och förändring av företagsfrämjande skatter

Skattesystemets utformning är avgörande för företagande, entreprenörskap och produktivitet och bör som utgångspunkt vara generellt med breda skattebaser och skatteutgifter som omprövas regelbundet. Antalet skatteutgifter bör hållas nere för att minska komplexiteten i systemet.

- Regeringen bör genomföra en större översyn av företagsbeskattningen i syfte att skapa neutralitet mellan olika företags- och finansieringsformer.
- Regeringen bör genomföra en ny översyn av mervärdesskatterna för att utreda hur skattebasen för mervärdesskatten kan breddas och skattesatserna harmoniseras, i syfte att förbättra konkurrensneutraliteten och förenkla för företag och myndigheter.
- Regeringen bör vidta åtgärder för att analysera och utvärdera större skatteutgifter på ett mer systematiskt sätt, exempelvis genom att återinföra analyser av enskilda skatteutgifters samhällsekonomiska effektivitet och sysselsättningseffekt i regeringens årliga redovisning av skatteutgifter. Utifrån dessa kan sedan

²¹⁵ Sieps. (2024). *Leda, förhandla och påverka – Erfarenheter från Sveriges ordförandeskap i EU 2023*. Rapport 2024:10p.

²¹⁶ SOU 2025:93. *En robust skogspolitik för aktivt skogsbruk*.

²¹⁷ För mer information hänvisas till SOU 2025:96. *Fler möjligheter till ökat välbstånd*.

²¹⁸ SOU 2025:93. *En robust skogspolitik för aktivt skogsbruk*.

företagsfrämjandets omfattning och fördelningen mellan skattesidan och utgiftssidan analyseras vidare.

Ett av resultaten från vår kartläggning är att de stora företagsfrämjande beloppen inte ges i direkta bidrag till företag utan återfinns på statsbudgetens intäktsida i form av olika skatteutgifter. Vi har inom ramen för detta uppdrag inte tagit ställning till den fördelningen, inte heller till företagsfrämjandets omfattning som helhet eller hur mycket pengar som avsätts. Totalt kunde vi identifiera 48 företagsfrämjande skatteutgifter på totalt drygt 109 miljarder kronor år 2025. Drygt 83 miljarder av dessa omfattar skatteutgifter som riktas mot en särskild bransch eller geografi.

Översyn av företagsbeskattningen

Det svenska skattesystemet är komplext och många av de skatter som har störst påverkan på företagande och entreprenörskap är inte sådana som har inkluderats i vår kartläggning. Exempel på viktiga företagskatter är framför allt bolagsskatten, men även kapital- och utdelningsskatter samt arbetsgivaravgifter.²¹⁹ Då de företagsfrämjande skatteutgifterna i så hög grad är beroende av andra skattenivåer anser vi i likhet med Produktivitetskommissionen att hela företagsbeskattningen kan behöva ses över med avseende på neutralitet mellan olika företags- och finansieringsformer.²²⁰

Översyn av mervärdesskatterna

I avsnitt 3.4.2 redogörs för vad svenska företag anser vara tillväxthindrande och där nämns bland annat skatte- och momsregler som en viktig faktor. Sett till de skatteutgifter som i kartläggningen bedömts vara företagsfrämjande återfinns stora summor inom mervärdesskatter. Den enskilt största skatteutgiften är reducerad momssats på restaurang och cateringtjänster på 18 miljarder kronor. Totalt summerar de företagsfrämjande skatteutgifterna inom mervärdesskatter till över 33 miljarder 2025.

Den senaste större översyn som genomförts avseende mervärdesskatter lämnades för 20 år sedan.²²¹ Utredningens slutsats var att skattesatsdifferentieringen leder till betydande gränsdragningsproblem inom flertalet av de konsumtionsområden där lägre mervärdesskatt tillämpas och att dessa problem löses bäst genom att enhetliga regler införs. En enhetlig mervärdesskatt skulle också vara till fördel på flera andra sätt, bland annat genom att förbättra konkurrensneutraliteten och förenkla för företag och myndigheter. Det slutliga förslaget var att de reducerade mervärdesskattesatserna på sex och tolv procent skulle tas bort vilket även skulle möjliggöra en sänkning av normalskattesatsen. Dessa förslag genomfördes dock aldrig.

Det har därefter genomförts enskilda utvärderingar av olika momsnedläggningar, bland annat av Tillväxtanalys och Riksrevisionen.²²² Det har även föreslagits och införts ytterligare nedsättningar, såsom på tillträden till danstillställningar som delvis motiveras av att beskattningen ska ligga på samma nivå som andra kulturarrangemang.²²³ Detta

²¹⁹ För mer information om det svenska skattesystemet, se avsnitt 5.2.

²²⁰ SOU 2024:29. *Goda möjligheter till ökat välbefinnande*.

²²¹ SOU 2005:57. *Enhetlig eller differentierad mervärdesskatt?*; SOU 2006:90. *På väg mot en enhetlig mervärdesskatt*.

²²² Tillväxtanalys. (2015). *Sänkt moms på restaurang- och cateringtjänster – slutrapport*. Rapport 2015:10; RiR 2018:25. *Nedsatt moms på livsmedel – prisseffekt, fördelningsprofil och kostnadseffektivitet*.

²²³ Regeringen. (2025). *Sänkt dansbandsmoms*. Publicerad 13 september 2025. Tillgänglig:

<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2025/09/sankt-dansbandsmoms/> [Senast besökt 2025-09-30].

visar på den risk för gränsdragningsproblem och konkurrenssnedvridningar i förhållande till andra varor och tjänster som förändringar i mervärdesskattesatser bidrar till. Det är därför viktigt att mervärdesskattefrågan ses över som en helhet och inte utifrån enskilda skatteutgifter. Då en så stor andel av de beräknade företagsfrämjande skatteutgifterna beloppsmässigt återfinns inom mervärdesskatter har vi samma uppfattning som Produktivitetskommissionen. Det vill säga att det bör utredas hur skattebasen för mervärdesskatten kan breddas och skattesatserna harmoniseras i syfte att minska snedvridningar och förenkla systemet för såväl företag som myndigheter.²²⁴

Systematisk utvärdering av skatteutgifter

Avslutningsvis kunde vi i kartläggningen konstatera att det är få företagsfrämjande skatteutgifter som är utvärderade och ännu färre som är effektutvärderade. Det är särskilt noterbart utifrån det stora belopp som skatteutgifterna omfattar – framför allt utifrån att det finns enskilda skatteutgifter som var för sig uppgår till större belopp än de företagsfrämjande aktiviteter vi kunnat beräkna på statsbudgetens utgiftssida.²²⁵ I avsnitt 6.4 lämnar vi förslag som syftar till att stärka förutsättningarna för att genomföra olika utvärderingar i syfte att skapa ett lärande för att kunna ompröva och anpassa aktiviteter över tid. Utöver detta bör regeringen överväga att vidta ytterligare åtgärder för att analysera och utvärdera större skatteutgifter på ett mer systematiskt sätt. Exempelvis genom att återinföra analyser av enskilda skatteutgifters samhällsekonomiska effektivitet och sysselsättningseffekt i regeringens årliga redovisning av skatteutgifter.²²⁶ Utifrån kartläggningen kan vidare analyser av enskilda skatteutgifter i relation till övriga företagsfrämjande aktiviteter bidra till en bättre bedömning av företagsfrämjandets omfattning och fördelningen mellan skattesidan och utgiftssidan.

6.9 Förslag till nya utredningar och uppdrag

Inom detta regeringsuppdrag har vi identifierat ett antal frågor som inte varit möjliga att utreda grundligt och som därför behöver granskas ytterligare, varpå det nedan lämnas förslag på nya utredningar och/eller uppdrag.

- Regeringen bör besluta om att fortsatt utreda hur export- och investeringsfrämjandet kan göras så effektivt och ändamålsenligt som möjligt genom att belysa följande frågor:
 - En översyn av vilken grundfinansiering som krävs för genomförandeaktörer inom export- och investeringsfrämjandet, i förhållande till att verksamhet idag också bedrivs i projektform med finansiering från EU, Tillväxtverket och olika regioner.
 - Regionernas roll i export- och investeringsfrämjandet utifrån om detta ska vara ett regionalt eller statligt åtagande och hur det ska finansieras.
 - Granskning om det finns positiva effekter av att slå samman Svensk Exportkredit (som är ett statligt bolag) med Exportkreditnämnden (som är en myndighet). Det finns ingen överlappande verksamhet mellan dessa, men i bland annat Danmark och Norge är lån, krediter och garantier numera organiserade

²²⁴ SOU 2024:29. *Goda möjligheter till ökat välbefinnande*.

²²⁵ För ytterligare information om företagsfrämjandets omfattning 2025, se avsnitt 1.2.2.

²²⁶ Sådana analyser ingick, i olika omfattning, i regeringens redovisning av skatteutgifter för åren 2010–2014 samt 2016–2021.

hos samma aktör.²²⁷

- Tydliggörande av Business Swedens uppdrag att verka för export- och investeringsfrämjande i hela landet i förhållande till Almi vars dotterbolag delvis ägs av regionerna och som idag driver flera export- och investeringsfrämjande projekt.

- Styrningen av Business Sweden och Almi AB för att avgöra om de borde ha samma ansvariga departement.

- Regeringen bör besluta om att utreda Research Institutes of Sweden (RISE) med fokus på bland annat vad som är RISE:s roll som statligt bolag i förhållande till myndigheter och lärosäten med liknande verksamhet, hur verksamheten bör se ut och finansieras samt om detta är ett offentligt åtagande som ska finansieras av statliga medel. Detta utifrån otydligheter gällande RISE roll och bidrag i forsknings- och innovationssystemet samt en komplex finansiering.²²⁸
- Regeringen bör besluta om att utreda hur stor del av den statliga finansiering som avsätts för företagsfrämjande som kommer företagen till del och hur mycket som förmedlas vidare till andra offentliga aktörer och intermediärer. Det bör även utredas hur mycket som används till administrativa kostnader och handläggning. Detta kan utredas samlat med kostnaden för hanteringen (se förslag i avsnitt 6.3).

Fördjupad utredning av export- och investeringsfrämjandet

I delredovisningarna har det identifierats att det finns ett stort antal genomförandeaktörer framför allt inom export- och investeringsfrämjandet. Det finns exempelvis en statlig låne- och garantiverksamhet via Exportkreditnämnden och Svensk Exportkredit. Almi tillhandahåller också finansiering men även rådgivning och Business Swedens uppdrag är att erbjuda stöd och rådgivning för svenska företag att växa globalt och internationella företag att investera i Sverige. Samtidigt verkar flera myndigheter och regioner för att främja export, investeringar och handel, alternativt ansvarar för grundläggande förutsättningar kopplade till internationell verksamhet. Utöver detta finns också olika sammanslutningar av myndigheter och andra aktörer såsom Enterprise Europe Network och Team Sweden som jobbar tillsammans för att stärka svenska företags internationalisering och främja export. Det finns därmed ett tjugotal aktörer inom detta område. Berörda aktörer finansieras på olika sätt – från anslag, villkor i andras regleringsbrev och/eller via projektfinansiering. Det ser olika ut vem som är projektägare för olika export- och investeringsprojekt beroende på var i landet som projektet bedrivs. Business Sweden har i uppdrag att verka i hela landet. Almi tenderar dock att ha en högre närvaro regionalt, till följd av verksamhet genom delvis regionalt ägda dotterbolag.

²²⁷ 2021 slogs Eksportkredit Norge AS och Garantiinstituttet for eksportkredit i Norge samman i syfte att göra det enklare och mer effektivt för näringslivet (Norska regeringen. (2021). *Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2021*, jf. Prop. 195 S (2020–2021); Norska regeringen. (2021). *Eksportfinansiering Norge – tildelingsbrev for 2021*).

The Export and Investment Fund of Denmark (EIFO). (u.å.). *Making the world Denmark's business*. Tillgänglig: <https://www.eifo.dk/en/> [Senast besökt: 2025-12-02].

²²⁸ Detta i linje med vad som föreslås av Produktivitetkommissionen i SOU 2025:96. Observera att även Tillväxtanalys har ett pågående projekt där RISE utgör en fallstudie, men där projektets avgränsning ännu inte har fastställts.

Liknande slutsatser dras i en statlig utredning från 2019.²²⁹ Utredningen visade att ett antal aktörer hade uppdrag inom området och åtgärdsförslag lämnades kopplat till tydliga målformuleringar, ansvarsfördelning och samverkan mellan aktörer genom konkreta handlingsplaner, säkerställande av regionalt investeringsarbete och nationell samordning. Det har därefter skett vissa ändringar men samtidigt har vi som nämnts ovan på nytt identifierat att det finns en mängd olika aktörer inom detta område samt att det finns svårigheter med samordning och gränsdragning, särskilt ur ett företagarperspektiv. I dialog med olika aktörer inom export- och investeringsverksamheten har det framkommit önskemål om tydligare styrning och krav från regeringens sida. Det har också väckts frågor om ändamålsenligheten i uppdelningen mellan aktörer; är det rimligt att aktörer har liknande grunduppdrag och samma målgrupper, vilken verksamhet är lämplig att fortsatt utföras av bolag eller i annan organisationsform och vad bör utföras av myndigheter. Regionernas möjlighet att arbeta med export- och investeringsfrämjande skiljer sig också åt då det inte är ett uppdrag som regleras i lag och därmed inte finansieras från staten. Det finns därför skäl att återigen lyfta dessa frågor och därför föreslås att regeringen utreder delar av området på nytt.

Fördjupad utredning av Research Institutes of Sweden (RISE)

Utifrån vår kartläggning och den fördjupade analysen i kapitel 2 har vi noterat flera svårigheter med att utröna hur finansieringen av Research Institutes of Sweden (RISE) ser ut. Bolaget får utöver årlig anslagstilldelning även medel från fyra andra myndigheter i deras regleringsbrev samt projektmedel från forskningsfinansiärer, bland annat för frågor kopplat till export- och investeringsfrämjande. År 2024 mottog RISE totalt 2,2 miljarder kronor i offentlig finansiering, varav 880 miljoner tilldelades i anslag.²³⁰ Frågan om finansiering av RISE, liksom dess organisering och uppdrag, uppmärksammas även av Produktivitetskommissionen, som menar att det finns otydligheter gällande RISE roll och bidrag i forsknings- och innovationssystemet. RISE är å ena sidan en viktig aktör som bidrar med forskningsresurser, expertrådgivning i olika frågor samt test- och demoanläggningar. Samtidigt finns frågor gällande möjligheten för små företag att använda sig av RISE:s resurser, RISE konsultverksamhet i förhållande till forskningsverksamheten samt en eventuell konkurrens med såväl offentliga som privata aktörer.²³¹

Det vi kunnat se i vår kartläggning är, utöver att det är svårt att följa finansieringen som kommer från olika aktörer, att det också finns en statsstödsproblematik då RISE är ett bolag, även om det är ett statligt sådant. Det vill säga, det finns andra regler att förhålla sig till än om verksamheten bedrivits i myndighetsform. Vi anser därför i likhet med Produktivitetskommissionen, att regeringen bör tillsätta en utredning av RISE. Detta med fokus på bland annat vad som är RISE:s roll som statligt bolag i förhållande till myndigheter och lärosäten som har liknande verksamhet, hur verksamheten bör se ut och finansieras samt om detta är ett offentligt åtagande som ska finansieras av statliga medel.

Kartläggning av utbetalningar

Som vi visat tidigare finns det ett antal statliga aktörer som har företagsfrämjande uppdrag och som tilldelas anslag som får användas för utbetalningar av medel till

²²⁹ RiR 2023:27. *Business Sweden – styrningen av Sveriges export- och investeringsråd*; SOU 2019:21. *Effektivt investeringsfrämjande för hela Sverige*.

²³⁰ RISE. (2025). *Års- och hållbarhetsredovisning 2024*.

²³¹ SOU 2025:96. *Fler möjligheter till ökat välbästand*.

företag. Vi har också kunnat visa att genomförandeaktörer får del av andra statliga medel, exempelvis genom projektmedel som söks och beviljas i konkurrens med andra. I kartläggningen undersöktes endast hur mycket pengar som avsattes för statligt företagsfrämjande, inte hur mycket av detta som faktiskt kom företagen till del. Det var inte möjligt att beräkna kostnaden för hantering men vi kunde konstatera att såväl förvaltningsanslag som sakanslag användes för själva hanteringen av medel. För att avgöra om medel används effektivt och ändamålsenligt vore det önskvärt med en fördjupning av hur genomförandeaktörer använder medel och hur mycket som förmedlas till andra offentliga aktörer och intermediärer. I detta behöver även kostnaden för hanteringen omhändertas vilket det redan lämnats förslag kring i avsnitt 6.3. Därför föreslås att regeringen beslutar om att utreda frågan närmare.

7. Slutord

Vårt uppdrag har varit att lämna förslag på hur det statliga företagsfrämjandet sammantaget och på en övergripande nivå kan utformas för att vara så effektivt och ändamålsenligt som möjligt. Uppdraget är ett av flera som regeringen har beslutat om i syfte att åstadkomma en bättre överblick över offentliga stödåtgärder och säkerställa att statliga medel används effektivt och går till rätt ändamål.

En översikt över vilka genomförandeaktörer som finns, vad deras uppdrag är och vilka åtgärder som vidtas är en förutsättning för en effektiv och ändamålsenlig politik. Den kartläggning som tagits fram inom detta regeringsuppdrag har varit ett första steg mot att få denna överblick och att identifiera eventuella omotiverade överlapp. Samtidigt kan vi konstatera att en kartläggning i sig inte kan svara på frågan om systemet är effektivt.

Tillsammans med den fördjupade kartläggning och den beskrivning av näringslivsstruktur, omvärldsfaktorer och ramvillkor som inkluderats i denna rapport finns dock en inramning av företagsfrämjandet som sätter aktiviteterna i ett större sammanhang. Det är också utifrån detta sammanhang som såväl befintliga som nya aktiviteter behöver ses och utvärderas.

De åtgärdsförslag som lämnas i denna slutredovisning syftar till att skapa en ännu bättre översikt som kan utvecklas över tid. De syftar också till att stärka samordningen av såväl genomförandeaktörer som verksamhet samt att skapa bättre förutsättningar för utvärdering. För att avgöra vilken typ av satsningar som är mest effektiva behövs fördjupad kunskap om hur olika aktiviteter fungerar och vilka effekter de har, samt hur de kan justeras, kombineras eller avslutas för att bäst komplettera varandra. Vår målsättning är att de förslag som nu lämnas sammantaget ger förbättrade förutsättningar för att ompröva företagsfrämjandets olika delar så att de på sikt kan utformas på ett mer träffsäkert och effektivt sätt.

Referenser

- Accelerationskontoret. (2024). *Årsredovisning – Accelerationskontoret för att underlätta industrins omställning*. KN 2024:05. Tillgänglig: <https://accelerationskontoret.se/wp-content/uploads/2025/01/241230-Arsredovisning-av-verksamhet-Accelerationskontoret-1.pdf> [Senast besökt: 2025-11-11].
- Almi. (2022). *Bolagsordning*. Bolagsordning för Almi. Antagen 29 april 2022. Tillgänglig: <https://www.almi.se/globalassets/om-almi/organisation-och-ekonomi/bolagsstyrning---gamlasstruktur/bolagsordning/bolagsordning-almi-220429.pdf> [Senast besökt: 2025-11-18].
- Almi. (2024). *Ekonomiska tillväxteffekter av Almis ägarkapital och lån*. Tillgänglig: <https://www.almi.se/globalassets/kunskap-och-inspiration/undersokningar-och-rapporter/rapport---tillvaxteffekt/nationalekonomiskrapport/> [Senast besökt: 2025-09-30].
- Almi. (2025). *Års- och hållbarhetsredovisning 2024*. Tillgänglig: https://www.almi.se/globalassets/om-almi/finansiell-information/2024/almi_arsochhallbarhetsredovisning2024.pdf [Senast besökt: 2025-11-18].
- Bet. 2019/20:NU2. *Utgiftsområde 19 Regional tillväxt*.
- Busch, E. & R. Pourmokhtari. (2024). *Så stärker vi Sveriges energiförsörjning*. Dagens industri, 4 november 2024
- Business Finland och Finnvera. (2024). Intervju med representanter 4 december samt kompletterande information via e-post.
- Business Sweden. (2025). *Redovisning av statens uppdrag till Business Sweden Verksamhetsåret 2024*. Tillgänglig: <https://www.business-sweden.com/contentassets/c0d057fd6cb04811902cc01d1a2a22c1/redovisning-av-statens-uppdrag-2023.pdf> [Senast besökt: 2025-11-18].
- Business Sweden. (2025). *Årsredovisning och hållbarhetsrapport 2024*. Tillgänglig: <https://www.business-sweden.com/49a00c/contentassets/9b6faa1c59f445cca0d4be7d692ed071/arsredovisning-2024.pdf> [Senast besökt: 2025-11-18].
- Calmfors, L. (2025). Stabilitet i politisk turbulens. I Bergstrand, M. (red.). *Experternas guide till skattegalaxen - tolv röster om behovet av en skattereform* (s. 37–56). Stockholm: Eddy.se ab.
- Collin, E., C. Sandström & K. Wennberg. (2021). *Utvärderingar av näringspolitik – en intressekonflikt mellan myndigheter, konsultföretag, politik och skattebetalare*. Ekonomisk debatt, 49 s. 30-41.
- Dir. 2024:69. *Den framtida regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken*.
- Dir. 2025:11. *STEM-delegationen*.
- Dir. 2025:60. *Anslutning av fler statliga utbetalningar till Utbetalningsmyndighetens verksamhet*.

Dir. 2025:66. *Effektivitetsvinster genom alternativa former för organisering och genomförande av statlig transportinfrastruktur.*

Draghi, M. (2024). *The Future of European Competitiveness: Part A – A Competitiveness Strategy for Europe.* European Commission. Tillgänglig: https://commission.europa.eu/document/download/97e481fd-2dc3-412d-be4c-f152a8232961_en?filename=The%20future%20of%20European%20competitiveness%20%20A%20competitiveness%20strategy%20for%20Europe.pdf [Senast besökt: 2025-10-01].

Draghi, M. (2024). *The Future of European Competitiveness: Part B–In-depth analysis and recommendations.* European Commission. Tillgänglig: https://commission.europa.eu/document/download/ec1409c1-d4b4-4882-8bdd-3519f86bbb92_en?filename=The%20future%20of%20European%20competitiveness%20In-depth%20analysis%20and%20recommendations_0.pdf [Senast besökt 2025-11-11].

Erhvervsministeriet. (u.å). *Udgivelser og aftaler.* Tillgänglig: <https://www.em.dk/aktuelt/udgivelser-og-aftaler> [Senast besökt: 2025-12-02].

Eklund, K. (2025). Den stora skattereformen. I Bergstrand, M. (red.). *Experternas guide till skattegalaxen - tolv röster om behovet av en skattereform* (s. 17–36). Stockholm: Eddy.se ab.

Ekonomifakta. (2025). *Exportandelar – internationellt.* Tillgänglig: https://www.ekonomifakta.se/sakomraden/makroekonomi/handel/exportandelar-internationellt_1209003.html [Senast besökt: 2025-11-11].

Ekonomistyrningsverket. (2006). *Effektutvärdering: att välja upplägg.* Rapport 2006:08.

Energimyndigheten. (2025). *Effektivare stöd för laddinfrastruktur.* Slutrapport. ER 2025:36.

Energimyndigheten. (2025). *Om det svenska elsystemet.* Tillgänglig: <https://www.energimyndigheten.se/energisystem-och-analys/nulaget-i-energisystemet/om-det-svenska-elsystemet/> [Senast besökt: 2025-09-26].

Eurostat. (2025). *Business demography by size class and NACE Rev. 2 activity (2004-2020).* Tillgänglig: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/bookmark/45eb934e-3849-4b5c-8775-5eb1653c6076?lang=en&createdAt=2025-09-17T12:52:08Z> [Senast besökt 2025-09-17].

Eurostat. (2025). *Business demography by size class and NACE Rev. 2 activity.* Tillgänglig: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/bookmark/b2edc190-bab8-46a8-818e-df484c2c8ddd?lang=en&createdAt=2025-09-17T13:27:00Z> [Senast besökt 2025-09-17].

Fi2023/01644. *Ägaranvisning för Almi AB.*

Fi2025/01342 (delvis). *Regleringsbrev för budgetåret 2025 avseende Post – och telestyrelsen.*

Government of Ireland. (2024). *Tax Expenditure Evaluation – Updated Guidelines.* Department of Finance. Tillgänglig: https://assets.gov.ie/static/documents/Budget_2025_-_Tax_Expenditures_Evaluation_-_Updated_Guidelines.pdf [Senast besökt: 2025-11-11].

Hansson, Å. (2021). *Industrial Tax Subsidies: Effectiveness and Magnitude.* I Andersson, M., E. Deiaci & J.E. Eklund (red.). *Swedish Perspectives on Industrial Policy: The Washington Consensus and Beyond.* Swedish Economic Forum Report 2021. Tillgänglig:

https://entreprenorskapsforum.se/wp-content/uploads/2021/11/SEF2021_Rapport_Web.pdf [Senast besökt: 2025-10-01].

Hansson, Å. (2025). Makten över skatterna. I Bergstrand, M. (red.). *Experternas guide till skattegalaxen - tolv röster om behovet av en skattereform* (s. 57–76). Stockholm: Eddy.se ab.

I2022/01294 m.fl. *Fastställelse av nationell trafikslagsövergripande plan för transportinfrastrukturen för perioden 2022–2033*.

Institutet för tillväxtpolitiska studier. (2009). *Metoder för att utvärdera den regionala tillväxtpolitiken*. Dnr: 1-010-2008/0018.

Jordbruksverket. (2025). *Förhandsbedömning av finansieringsinstrument inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken*. Utvärderingsrapport 2025:9. Tillgänglig: https://www2.jordbruksverket.se/download/18.3bdd6579197600d23bc36ebc/1750684396306/utv25_9.pdf [Senast besökt: 2025-11-11].

KN2023/00177, KN2024/01060. *Uppdrag att samordna och effektivisera det offentliga stödet till unga innovativa företag*.

KN2023/03276. *Uppdrag att förstärka koordinering av insatser för stora etableringar i fordonsindustrins gröna omställning*.

KN2024/00521. *Uppdrag om att stärka samordning kopplat till Sveriges möjligheter att attrahera och behålla högkvalificerad internationell kompetens och annan utländsk arbetskraft som är viktig för Sveriges konkurrenskraft*.

KN2024/01748. *Uppdrag om gemensam datainsamling och datadelning av statlig finansiering till företag och företagsfrämjande aktörer*.

KN2025/00885. *Uppdrag till Vinnova att öka innovationskraft och innovationsförmåga längs hela batterivärdekedjan*.

KN2025/00943. *En samlad myndighetsfunktion för ökad effektivitet och minskad sårbarhet i statens arbete med statsstöd*.

KN2025/01157. *Regleringsbrev för budgetåret 2025 avseende Verket för innovationssystem*.

KN2025/02203. *Uppdrag till Tillväxtanalys att ta fram en rapport för 2026 där statligt finansierade aktiviteter till företag och företagsfrämjande aktörer redovisas*.

Kommerskollegium. (2024). *Handelspolitik*. Tillgänglig: <https://www.kommerskollegium.se/utrikeshandel-och-statistik/internationell-handel-och-handelspolitik/> [Senast besökt: 2025-09-24].

Kommerskollegium. (2025). *The GDPR and International Trade: Evidence and implications for EU policy*. Tillgänglig: <https://www.kommerskollegium.se/globalassets/publikationer/rapporter/2025/gdpr-and-international-trade.pdf> [Senast besökt: 2025-09-30].

Ku2022/00908. *Stöd till produktion av audiovisuella verk*. Promemoria.

LI2024/00576, LI2024/01377. *Uppdrag att se över hur de banaavgifter som tas ut på det statliga järnvägsnätet*.

LI2025/00650. Uppdrag till Tillväxtverket att genomföra åtgärder under perioden 2025–2030 inom ramen för Livsmedelsstrategin 2.0 och ändring av uppdraget att genomföra åtgärder under 2020–2025 inom ramen för livsmedelsstrategin.

LI2025/00651. Uppdrag till Sveriges export- och investeringsråd att genomföra åtgärder under perioden 2025–2030 inom ramen för Livsmedelsstrategin 2.0 och ändring av uppdraget att genomföra åtgärder under 2020–2025 inom ramen för livsmedelsstrategin.

LI2025/01194, LI2025/01366. Ändring av regleringsbrev för budgetåret 2025 avseende Statens jordbruksverk.

Liberalerna. (u.å.). *Skatter*. Tillgänglig: <https://www.liberalerna.se/politik/skatter> [Senast besökt: 2025-11-19].

Mas-Colell, A., M. D. Whinston & J. R. Green. (1995). *Microeconomic Theory*. New York: Oxford University Press.

Migrationsverket. (2025). *Lista över yrken som kan undantas från ett lönekrav som villkor för arbetstillstånd*. Dnr: 1.1.1.1-2025-2095.

Naturvårdsverket. (2025). *Gränsdragning mellan Klimatklivet och Industriklivet*. Skrivelse 2025-12-15. Tillgänglig: <https://www.naturvardsverket.se/4af5c7/globalassets/om-oss/slutredovisade-regeringsuppdrag/redovisning-ru-gransdragning-klimatklivet-industriklivet.pdf> [Senast besökt: 2025-12-16].

Norska regeringen. (2021) *Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2021*. jf. Prop. 195 S (2020-2021). Tillgänglig: <https://www.regjeringen.no/contentassets/9802093d06484265bd1e424534a6c875/no/pdfs/prp202020210195000dddpdfs.pdf> [Senast besökt: 2025-11-12].

Norska regeringen. (u.å.). *Export Finance Norway (Eksfin)*. Tillgänglig: <https://www.regjeringen.no/en/dep/nfd/organisation/etater-og-virksomheter-under-narings--og-fiskeridepartementet/Subordinate-agencies-and-institutions/export-finance-norway-eksfin/id2865019/> [Senast besökt: 2025-12-02].

Norska regeringen. (2021). *Eksportfinansiering Norge – tildelingsbrev for 2021*. Tillgänglig: <https://www.regjeringen.no/contentassets/c1ad599cad3a4859aaaaf79e4c60aadf/eksportfinansiering-norge-eksfin-tildelingsbrev-for-2021-v2.pdf> [Senast besökt: 2025-11-12].

Näringslivets regelråd. (2025). *Regelbarometern: NNRs regelrapport år 2025 med svenska företagare*. Tillgänglig: <https://nnr.se/wp-content/uploads/Regelbarometern-2025.pdf> [Senast besökt 2025-09-30].

OECD. (2021). *Lobbying in the 21st Century: Transparency, Integrity and Access*. Tillgänglig: https://www.oecd.org/en/publications/lobbying-in-the-21st-century_c6d8eff8-en.html [Senast besökt 2025-03-30].

Post- och telestyrelsen. (2025). *De regionala bredbandskoordinatorernas verksamhet 2024. En redovisning*. Tillgänglig: <https://pts.se/contentassets/e40a5b61d8c841d09532fc04f2eb453b/aterrapportering-av-de-regionala-bredbandskoordinatorernas-verksamhet-2024.pdf> [Senast besökt: 2025-09-22].

Post- och telestyrelsen. (2025). *God bredbandstäckning i Sverige – utmaningar kvarstår i glesbygd*. Tillgänglig: <https://pts.se/nyheter-och-pressmeddelanden/god-bredbandstackning-i-sverige--utmaningar-kvarstar-i-glesbygd/> [Senast besökt: 2025-09-30].

Prop. 1989/90:110. *Proposition om reformerad inkomst- och företagsbeskattning*.

Prop. 2009/10:175. *Offentlig förvaltning för demokrati, delaktighet och tillväxt*.

Prop. 2019/20:1. *Budgetpropositionen för 2020*.

Prop. 2023/24:1, *Budgetpropositionen för 2024*.

Prop. 2023/24:100. *2024 års ekonomiska vårproposition*.

Prop. 2024/25:60. *Forskning och innovation för framtid, nyfikenhet och nytta*.

Prop. 2024/25:180. *Ökat informationsutbyte mellan myndigheter – en ny sekretessbrytande bestämmelse*.

Prop. 2025/26:1. *Budgetpropositionen för 2026*.

Prop. 2025/26:87. *Nya regler för arbetskraftsinvandring*.

Regeringen. (u.å.). *Mål för näringspolitik*. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/naringspolitik/mal-for-naringspolitik/> [Senast besökt 2025-11-18].

Regeringen. (u.å.). *Mål för statlig förvaltning*. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/statlig-forvaltning/mal-for-statlig-forvaltning/> [Senast besökt: 2025-11-18].

Regeringen. (2023). *Ägaranvisning för V.S VisitSweden AB*. Antagen 25 april 2023.

Regeringen. (2025). *Simplification proposals: A list of simplification proposals for EU legislation from the Swedish government*. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/contentassets/04cfa7f8cfe844d0bd855f232cbf9ebb/forenklingstgarder/> [Senast besökt: 2025-11-11].

Regeringen. (2025). *En moderniserad sammanhållningspolitik*. Faktapromemoria nr. 38. Publicerad 8 maj 2025.

Regeringen. (2025). *En STEM-strategi för Sverige*. Publicerad 24 februari 2025.

Regeringen. (2025). *EU:s årsbudget 2026 och teknisk justering av fleråriga budgetramen för 2026*. Faktapromemoria nr. 52. Publicerad 4 juli 2025.

Regeringen. (2025). *Förordning avseende Europeiska regionala utvecklingsfonden (inklusive Interreg) och Sammanhållningsfonden*. Faktapromemoria nr. 11. Publicerad 10 september 2025.

Regeringen. (2025). *Regeringen lägger fram försvarssatsningar för ett starkare Sverige*. Publicerad 15 september 2025. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2025/09/regeringen-lagger-fram-forsvarssatsningar-for-ett-starkare-sverige/> [Senast besökt: 2025-09-24].

- Regeringen. (2025). *Sveriges digitaliseringsstrategi 2025–2030*. Publicerad 28 maj 2025.
- Regeringen (2025). *Sveriges industristrategi: för en teknikledande och konkurrenskraftig industri i en ny omvärld*. Publicerad 12 juni 2025.
- Regeringen. (2025). *Sänkt dansbandsmoms*. Publicerad 13 september 2025. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2025/09/sankt-dansbandsmoms/> [Senast besökt 2025-09-30].
- Regeringen. (2025). *Vitbok om europeisk försvarsberedskap 2030*. Faktapromemoria nr. 34. Publicerad 23 april 2025.
- Regeringen. (2025). *Ökade möjligheter att driva UF-företag*. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2025/12/okade-mojligheter-att-driva-uf-foretag/> [Senast besökt: 2025-12-11].
- Riksbanken. (2025). *Makroekonomiska effekter av ökad osäkerhet*. Ekonomisk kommentar nr. 5 2025. Tillgänglig: <https://www.riksbank.se/globalassets/media/rapporter/ekonomiska-kommentarer/svenska/2025/makroekonomiska-effekter-av-okad-osakerhet.pdf> [Senast besökt: 2025-10-01].
- Riksdagsskrivelse 2019/20:113. Publicerad 17 december 2019.
- RiR 2018:25. *Nedsatt moms på livsmedel – priseffekt, fördelningsprofil och kostnadseffektivitet*.
- RiR 2019:2. *Vanans makt – regeringens styrning av länsstyrelserna*.
- RiR 2019:36. *Svenska Skeppshypotekskassan*.
- RiR 2020:17. *Drift och underhåll av järnvägar - omfattande kostnadsavvikelser*.
- RiR 2020:30. *Effektutvärderingar av näringspolitiken: bristande tillförlitlighet*.
- RiR 2023:27. *Business Sweden – styrningen av Sveriges export- och investeringsråd*.
- RiR 2025:9. *Avgiftsbelagda tjänster – risk för ineffektivitet när myndigheter bestämmer och disponerar avgifterna*.
- RISE. (2025) *Års- och hållbarhetsredovisning 2024*. Tillgänglig: https://www.ri.se/sites/default/files/2025-03/RISE_ars-och-hallbarhetsredovisning-2024_web_0.pdf [Senast besökt 2025-10-13].
- Sandström, C. (2024). *Att utvärdera nyttor och ignorera problem: En analys av näringspolitiska utvärderingar*. Örebro: Entreprenörskapsforum.
- SCB. (2024). *Befolkningens arbetsmarknadsstatus (BAS)*, publicerad i *På tal om kvinnor och män: Lathund om jämställdhet 2024*. Tillgänglig: <http://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning-och-levnadsforhallanden/jamstallldhet/jamstallldhetsstatistik/produktrelaterat/rapporter/lathund2024/#Foretagande-7.7> [Senast besökt: 2025-07-15].
- SCB. (2025). *Företagens ekonomi (FEK)*. Tillgänglig: <https://www.scb.se/nv0109> [Senast besökt: 2025-07-15].

- SCB. (2025). *Yrken i Sverige*. Tillgänglig: <https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/utbildning-jobb-och-pengar/yrken-i-sverige/> [Senast besökt 2025-09-26].
- SFS 2007:515. *Myndighetsförordningen*.
- SFS 2011:203. *Budgetlag*.
- SFS 2012:872. *Förordning (2012:872) om statlig finansiering genom regionala utvecklingsbolag*.
- SFS 2014:15. *Förordning (2015:15) med instruktion för utrikesrepresentationen*.
- SFS 2015:152. *Förordning (2015:152) med instruktion för Svenska institutet*.
- SFS 2017:900. *Förvaltningslag*.
- Sieps. (2024). *Leda, förhandla och påverka – Erfarenheter från Sveriges ordförandeskap i EU 2023*. Rapport 2024:10p.
- Sjöfartsverket. (2025). *Anslagsframställan och treårsplan 2026–2028*. Tillgänglig: <https://sjofartsverket.se/globalassets/om-oss/det-har-ar-sjofartsverket/pa-uppdrag-av-regeringen/trearsplan-for-sjofartsverket-2026-2028.pdf> [Senast besökt: 2025-09-30].
- Skr 2021/22:3. *En förenklingpolitik för stärkt konkurrenskraft, tillväxt och innovationsförmåga*.
- Skr. 2024/25:98. *Redovisning av skatteutgifter 2025*.
- Socialdemokraterna. (2024). *Skatter*. Tillgänglig: <https://www.socialdemokraterna.se/var-politik/a-till-o/skatter> [Senast besökt: 2025-11-19].
- SOU 1989:33. *Reformerad inkomstbeskattning*.
- SOU 1989:34. *Reformerad företagsbeskattning*.
- SOU 2005:57. *Enhetlig eller differentierad mervärdesskatt?*
- SOU 2006:90. *På väg mot en enhetlig mervärdesskatt*.
- SOU 2015:33. *Uppgiftslämnarservice för företagen*.
- SOU 2016:72. *Entreprenörskap i det tjugoförsta århundradet*.
- SOU 2017:13. *Finansiering av infrastruktur med privat kapital?*
- SOU 2018:79. *Analys och utvärderingar för effektiv styrning*.
- SOU 2019:21. *Effektivt investeringsfrämjande för hela Sverige*.
- SOU 2023:59. *Ny myndighetsstruktur för finansiering och innovation*.
- SOU 2024:15. *Nya regler för arbetskraftsinvandringen*.
- SOU 2024:22. *En ny organisation för förvaltning av EU-medel*.
- SOU 2024:29. *Goda möjligheter till ökat välbefinnande*. Produktivitetskommissionens delbetänkande.
- SOU 2025:13. *En effektivare organisering av mindre myndigheter*.

- SOU 2025:19. *Kunskap för alla – nya läroplaner med fokus på undervisning och lärande.*
- SOU 2025:20. *Kommunal anslutning till Utbetalningsmyndigheten.*
- SOU 2025:24. *Publiken i fokus - reformer för ett starkare filmland.*
- SOU 2025:64. *En ny kontrollorganisation i livsmedelskedjan – för ökad effektivitet, likvärdighet och konkurrenskraft.*
- SOU 2025:85. *Ökad tydlighet, stärkt samverkan – förutsättningar för framtidens utvecklingspolitik.*
- SOU 2025:93. *En robust skogspolitik för aktivt skogsbruk.*
- SOU 2025:96. *Fler möjligheter till ökat välbefinnande. Produktivitetskommissionens slutbetänkande.*
- SOU 2025:120. *Effektivare organisering och genomförande av statlig väg och järnväg.*
- Statskontoret. (2023). *Sjöfartsverkets verksamhets- och finansieringsform. Rapport 2023:3.*
- Statskontoret. (2024). *Bättre stöd för statsstöd – förslag till en samlad myndighetsfunktion för statens arbete med vägledning, rapportering, kvalitetssäkring och registerföring av statsstöd. Rapport 2024:6.*
- Statskontoret (2024). *Stärkta förutsättningar för Naturvårdsverket. Rapport 2024:15.*
- Statskontoret. (2025). *Myndighetsanalys av Livsmedelsverket. Rapport 2025:12.*
- Svenska Dagbladet. (2025). *Majoritet säger ja till bred skattereform. Tillgänglig: <https://www.svd.se/a/dR65kO/riksdagsmajoritet-sager-ja-till-bred-skattereform> [Senast besökt: 2025-09-23].*
- Svenskt Näringsliv. (2025). *Företagens regionala utveckling 2025. Tillgänglig: https://www.svensknaringsliv.se/bilder_och_dokument/rapporter/6i9i0z_foretagens-regionala-utveckling-2025pdf_1228015.html/F%25C3%25B6retagens+Regionala+Utveckling+2025.pdf [Senast besökt: 2025-09-30].*
- Team Finland. (u.å.). *Om Team Finland. Tillgänglig: <https://www.team-finland.fi/sv/om-team-finland> [Senast besökt: 2025-12-02].*
- The Export and Investment Fund of Denmark (EIFO). (u.å.). *Making the world Denmark's business. Tillgänglig: <https://www.eifo.dk/en/> [Senast besökt: 2025-12-02].*
- Tillväxtanalys. (2015). *Sänkt moms på restaurang- och cateringtjänster – slutrapport. Rapport 2015:10.*
- Tillväxtanalys. (2015). *Tillväxt genom stöd. Tillväxtfakta 2015.*
- Tillväxtanalys. (2017). *Perspektiv på kapitalförsörjning. En antologi om företagens finansiering och statens roll. Tillväxtfakta 2016.*
- Tillväxtanalys. (2017). *The global mobility of skilled workers - lessons for Sweden. PM 2017:14.*

- Tillväxtanalys. (2018). *Förslag till förbättrad utvärdering av näringspolitiska insatser*. PM 2018:13.
- Tillväxtanalys. (2019). *Sveriges exportberoende – sårbarhet för fluktuationer i internationell efterfrågan*. PM 2019:04.
- Tillväxtanalys. (2021). *Programdokumentation för utvärdering*. Rapport 2021:01.
- Tillväxtanalys. (2022). *Beredskap för förändrade kompetensbehov – möjligheter och hinder för kompetensomställning*. Rapport 2022:01.
- Tillväxtanalys. (2023). *Förslag till förbättrade förutsättningar för en evidensbaserad näringspolitik*. Rapport 2023:08.
- Tillväxtanalys. (2023). *Tillväxtpolitiska insatsers logik, effekt och utvärderingsbarhet*. Rapport 2023:14.
- Tillväxtanalys. (2024). *Upplevda tillväxthinder och faktisk tillväxt bland små och medelstora företag*. Rapport 2024:06.
- Tillväxtanalys. (2025). *Ett effektivt och ändamålsenligt företagsfrämjande*. Delredovisning av regeringsuppdrag KN2024/01306. PM 2025:01.
- Tillväxtanalys. (2025). *Kan högre löner motverka ingenjörbristen? En empirisk analys av hur regionala skillnader i relativlöner påverkar civilingenjörers yrkesval*. Rapport 2025:06.
- Tillväxtanalys. (2025). *Kartläggning av det statligt finansierade företagsfrämjandet*. Delredovisning av regeringsuppdrag KN2024/01306. PM 2025:05.
- Tillväxtanalys (2025). *Transformativa innovationsprogram – diskussion om utvärdering för politikutveckling och omprövning*. Rapport 2025:10.
- Tillväxtanalys. (2025). *Utländska företag 2023*. Statistik 2025:02.
- Tillväxtverket. (u.å.). *Regional exportsamverkan*. Tillgänglig: <https://tillvaxtverket.se/tillvaxtverket/omtillvaxtverket/varauppdrag/allauppdrag/regionalexportsamverkan.2328.html> [Senast besökt: 2025-11-13].
- Tillväxtverket. (u.å.). *Swedish Cleantech – en plattform som lyfte svensk miljöteknik*. Tillgänglig: <https://tillvaxtverket.se/tillvaxtverket/omtillvaxtverket/varauppdrag/allauppdrag/okakommersialiseringochexportavsvenskamiljoteknik.6959.html> [Senast besökt: 2025-11-13].
- Tillväxtverket. (2025). *Ett nytt mål för företagens regelkostnader: Tydligt, enkelt att mäta och följa upp över tid*. Dnr. Ä 2024-3548. Tillgänglig: https://tillvaxtverket.se/download/18.71ebf8e11966ce8e9b641ba0/1745932643339/Rapport_Nytt%20m%C3%A5l%20f%C3%B6r%20regelkostnader.pdf [Senast besökt: 2025-11-12].
- Trafikverket. (2025). *Förslag till nationell plan för transportinfrastrukturen 2026–2037*. Tillgänglig: <https://trafikverket.diva-portal.org/smash/get/diva2:2002088/FULLTEXT01.pdf> [Senast besökt: 2025-10-01].
- Trafikverket. (2025). *Svar på remiss gällande Sjöfartsverkets förslag till ändringar i föreskrifter om lots- och farledsavgifter*. Tillgänglig:

https://bransch.trafikverket.se/contentassets/89fe4340d6a34a7eb2f55b47946c5d61/augusti/trv-2025_74435_remissvar-sjofartsverkets-avgifter.pdf [Senast besökt: 2025-12-04].

Transportstyrelsen (2024). *Om Transportstyrelsens avgifter*. Tillgänglig: <https://www.transportstyrelsen.se/sv/om-oss/avgifter/om-transportstyrelsens-avgifter/> [Senast besökt: 2025-12-04].

Työ- ja elinkeinoministeriö. (2021). *Business Finlandin arviointi – Innovaatioita, kasvua ja kansainvälistymistä*. Työ- ja elinkeinoministeriön, rapport 2021:46.

UD2023/01758. *Strategi för Sveriges utrikeshandel, investeringar och globala konkurrenskraft*.

UD2024/02547. *Riktlinjer för budgetåret 2024 för Sveriges export- och investeringsråd avseende export- och investeringsfrämjande verksamhet samt biståndsverksamhet*.

UD2024/15291 *Uppdrag att förstärka investeringsfrämjandet inom batterivärdekedjan*.

UD2024/17718 (delvis), UD2024/17879. *Regleringsbrev för budgetåret 2025 avseende anslag 1:1 Biståndsverksamhet, ap 24, 25 och 27*.

UD2024/17863. *Riktlinjer för budgetåret 2025 för Sveriges export- och investeringsråd avseende export- och investeringsfrämjande verksamhet samt biståndsverksamhet*.

UK Government: Evaluation Task Force, Cabinet Office & HM Treasury. (2024). *Guidance on using the Evaluation Registry*. Publicerad 28 februari 2024. Tillgänglig: <https://www.gov.uk/guidance/guidance-on-using-the-evaluation-registry> [Senast besökt: 2025-10-13].

Varian, H. R. (1992). *Microeconomic Analysis* (3rd edition). New York: W.W. Norton & Company.

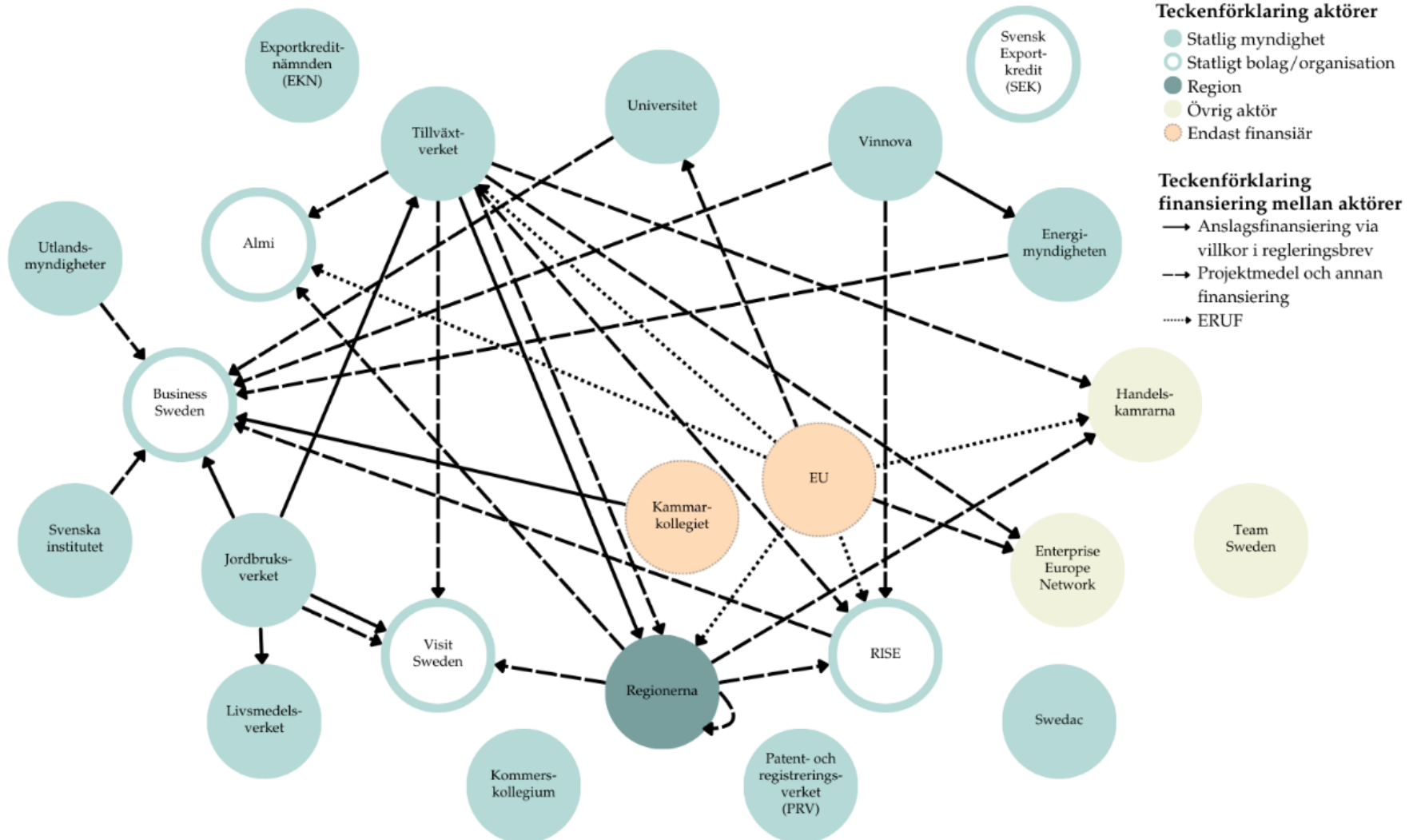
Vinnova. (2025). *Uppdrag att samordna och effektivisera det offentliga stödet till startups och scaleups*. Dnr. 2024-01590.

Världsbanksgruppen. (u.å.) *Ease of Doing Business rankings*. Tillgänglig: <https://archive.doingbusiness.org/en/rankings> [Senast besökt: 2025-11-11].

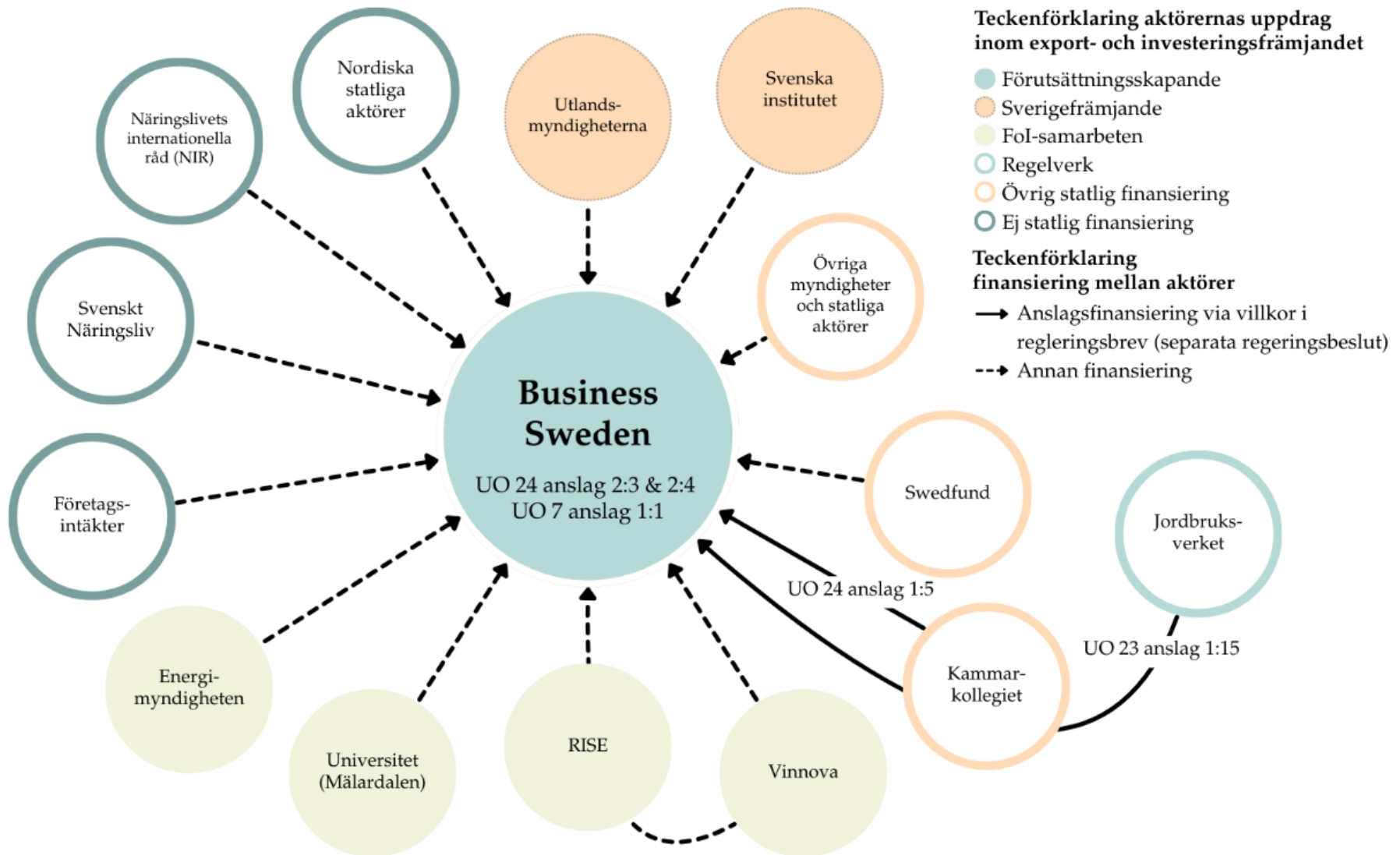
Waldenström, D. (2025). Slopa statliga inkomstkatten!. I Bergstrand, M. (red.). *Experternas guide till skattegalaxen - tolv röster om behovet av en skattereform* (s. 119–136). Stockholm: Eddy.se ab.

Bilaga 1 – Figurer kapitel 2

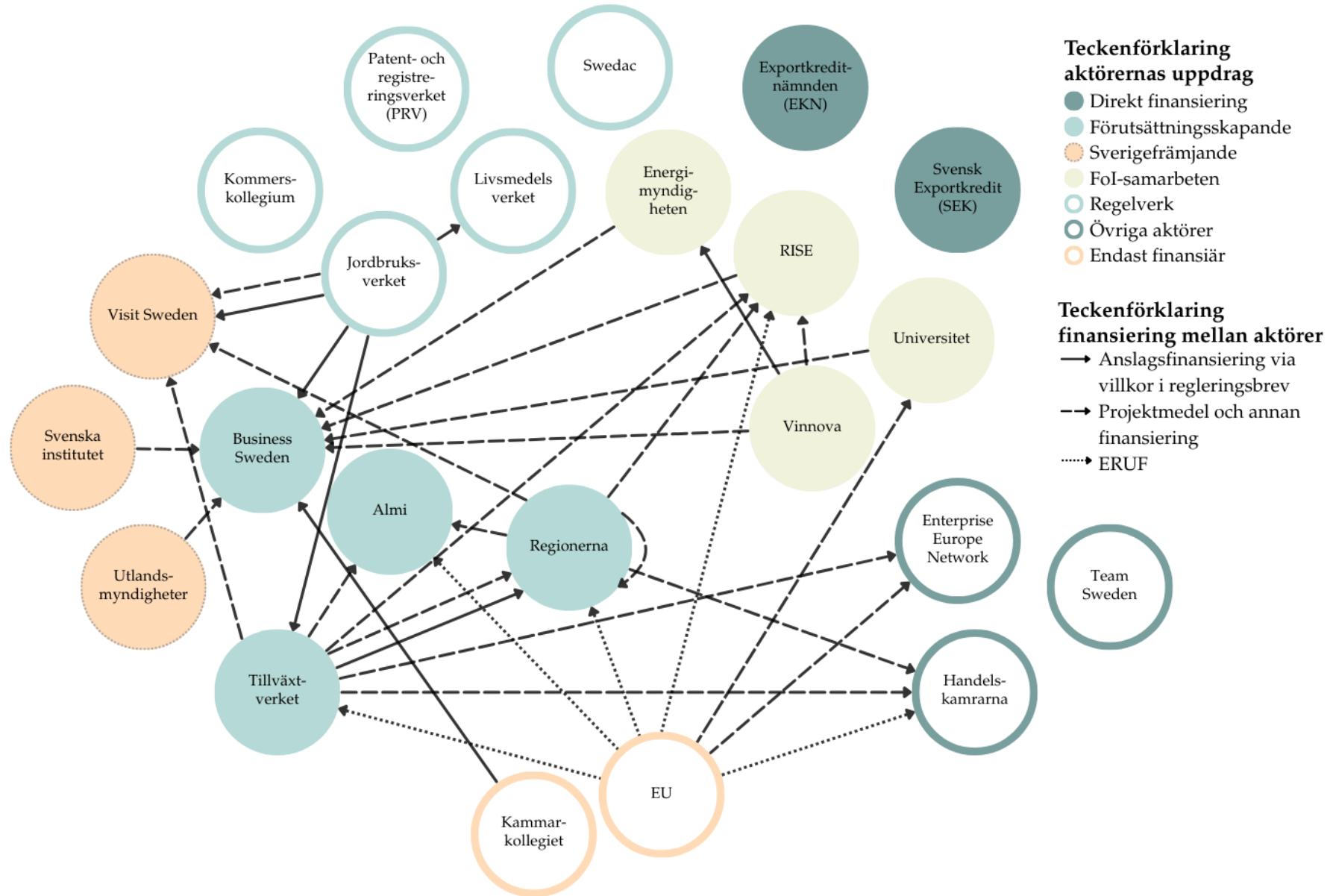
Figur 2. Finansieringsflöden mellan genomförandeaktörer inom export- och investeringsfrämjandet (sida 22)

Figur 3. Finansiering av Business Swedens verksamhet 2024 (sida 23)

Figur 4. Uppdrag och finansieringsflöden mellan genomförandeaktörer inom export- och investeringsfrämjandet (sida 25)

Bilaga 2 – Effektutvärderingar

I kartläggningen av det statligt finansierade företagsfrämjandet listades de utvärderingar respektive effektutvärderingar som har genomförts avseende de aktiviteter och genomförandeaktörer som enligt vald definition inkluderades i kartläggningen.²³² Endast svenska utvärderingar inkluderades. Vi kunde i kartläggningen konstatera att antalet genomförda utvärderingar och framför allt effektutvärderingar är relativt få. I tabellerna nedan finns en uppdaterad sammanställning av de utvärderingar som vi har kategoriserat som effektutvärderingar – det vill säga utvärderingar där någon form av effekt har rapporterats, detta oavsett kvalitet eller utförare. Vi redogör också för de huvudsakliga resultaten samt eventuella rekommendationer. Effektutvärderingar från 2005 och framåt har inkluderats. Vi har inom ramen för vårt arbete inte haft någon möjlighet att bedöma kvaliteten på dessa effektutvärderingar, eller ta ställning till de rekommendationer som lämnats.

Tabell 3. Effektutvärderade aktiviteter på statsbudgetens intäktssida

Skatteutgift	Referens	Resultat och rekommendation
Nedsättning av arbetsgivaravgifter för personer som arbetar med FoU	<p>Tillväxtanalys. (2025). <i>FoU-avdragets effekter på omsättning, förädlingsvärde och arbetsproduktivitet</i>. Rapport 2025:15.</p> <p>Tillväxtanalys. (2024). <i>Påverkar FoU-avdraget forskningspersonalens löner?</i> En studie av övervältringseffekter 2014–2019. Rapport 2024:16.</p> <p>Tillväxtanalys. (2022). <i>Evaluation of the R&D Tax Incentives in Sweden</i>. WP 2022:01.</p>	<p>En positiv effekt på företagens omsättning kan observeras två år efter att avdraget nyttjats. Effekten är särskilt stark hos arbeidskraftsintensiva företag och återfinns endast hos företag som även har mottagit projektstöd (TA 2025). FoU-avdraget kan inte påvisas ha någon effekt på FoU-anställdas löner på kort sikt, men resultaten tyder på en möjlig löneökning på längre sikt (fyra till fem år) (TA 2024). Avdraget har haft positiva effekter på rekryteringen av forskare, där både antalet och andelen forskare i genomsnitt ökade i berörda företag (TA 2022).</p> <p><i>Rekommendation:</i> Lyfter behovet av att uppmärksamma samspelet mellan olika stödformer. Föreslår inga förändringar av avdraget (TA 2025). Däremot lyfts det att det kan vara motiverat med ett förstärkt FoU-avdrag i form av högre avdragsnivå, höjt tak eller bredare kostnadsunderlag, men det måste utredas ytterligare innan förändringen kan rekommenderas (TA 2022).</p>
Skattereduktion för rotarbeten	RiR 2023:26. <i>Svart på vitt – rotavdragets kostnader och effekter</i> .	<p>Rotavdraget skapar inte, i sin nuvarande utformning, tillräckligt stora skatteintäkter genom minskat svartarbete och ökat arbetsutbud för att motivera statens kostnader.</p> <p><i>Rekommendation:</i> Det rekommenderas att avdraget minskas och utformas på ett sätt som ökar dess</p>

²³² Tillväxtanalys. (2025). *Kartläggning av det statligt finansierade företagsfrämjandet*. Delredovisning av regeringsuppdrag KN2024/01306. PM 2025:05.

Skatteutgift	Referens	Resultat och rekommendation
		<p>kostnadseffektivitet i förhållande till målsättningen att motverka svartarbete, exempelvis genom en sänkning av det maximala rotavdraget per person och år.</p>
Skattereduktion för ruttjänster	RiR 2020:2. <i>Rutavdraget – konsekvenser av reformen.</i>	<p>Inkomsten ökar hos de som använder rutavdrag i jämförelse med personer i samma åldrar. Kan ej säkerställa orsakssamband. Svagt stöd för att avdraget är självfinansierat.</p> <p><i>Rekommendation:</i> Inga rekommendationer lämnas.</p>
Regional nedsättning av arbetsgivaravgifter	RiR 2008:16. <i>Sänkta socialavgifter – för vem och till vilket pris?</i>	<p>Det finns inga påvisbara effekter på sysselsättningen. En svag positiv effekt kan observeras på nyföretagandet, men inte på nettoföretagandet generellt. Effekterna på servicenivåer är marginella, och stödets träffsäkerhet bedöms som låg.</p> <p><i>Rekommendation:</i> Om stödet ska kvarstå rekommenderas en omformning.</p>
Regional nedsättning av egenavgifter	RiR 2008:16. <i>Sänkta socialavgifter – för vem och till vilket pris?</i>	<p>Inga påvisbara effekter på sysselsättningen. Svag positiv effekt kan observeras på nyföretagandet, men inte på nettoföretagandet generellt. Effekterna på servicenivåer är marginella, och stödets träffsäkerhet bedöms som låg.</p> <p><i>Rekommendation:</i> Om stödet ska kvarstå rekommenderas en omformning.</p>
Investeraravdrag	Tillväxtanalys. (2023). <i>Evaluation of the tax incentive for private investors in Sweden.</i> WP 2023:01.	<p>Inga positiva effekter: det sker ingen ökning av externa riskkapitalinvesteringar, och de företag som erhållit investeringar kopplade till avdraget uppvisar en svagare utveckling i både nettoomsättning och förädlingsvärde. Resultaten indikerar att avdraget har omallokerat medel till företag med begränsade tillväxtutsikter.</p> <p><i>Rekommendation:</i> Inga rekommendationer lämnas.</p>
Restaurang och cateringtjänster, moms 12 %	Tillväxtanalys. (2015). <i>Sänkt moms på restaurang- och cateringtjänster – slutrapport.</i> Rapport 2015:10.	<p>Positiva effekter vad gäller omsättning, sysselsättning, lönesumma, vinstmarginal samt antalet aktörer på marknaden.</p> <p><i>Rekommendation:</i> Inga rekommendationer lämnas.</p>
Skattelättnader för utländska nyckelpersoner	Tillväxtanalys. (2024). <i>Expertskatten – vilken effekt har den? En effektutvärdering av expertskatten 2005–2019.</i> Rapport 2024:15.	<p>Skattens beloppsregel har inte haft avsedd effekt när det gäller att öka inflödet av utländska experter. Samtidigt har den gynnat små företag, vars export och internationella konkurrenskraft stärkts något.</p> <p><i>Rekommendation:</i> Rekommenderar samordning på EU-nivå för att attrahera högkvalificerad internationell kompetens samt förenklad ansökningsprocess för små företag, den grupp som främst gynnas av expertskatten.</p>

Tabell 4. Effektutvärderade aktiviteter på statsbudgetens utgiftsida

Utgiftsområde och anslag	Aktivitet	Referens	Resultat och rekommendation
19 - 1:1 Regionala utvecklings-åtgärder	ERUF	Tillväxtanalys. (2022). <i>Vilken effekt har ERUF för svenska företag?</i> PM 2022:11.	Positiv långsiktig effekt på flera variabler; nettoomsättning, förädlingsvärde och sysselsättning, vilka även länkar till programmets övergripande mål. <i>Rekommendation:</i> Inga rekommendationer lämnas.
19 - 1:1 Regionala utvecklings-åtgärder	Regionala riskkapitalfonder	Tillväxtanalys. (2016). <i>Effekter & erfarenheter – slututvärdering av satsningen med regionala riskkapitalfonder 2009–15.</i> Rapport 2016:03.	Inga identifierbara skillnader mellan portföljföretagen och kontrollgruppen under de två första åren efter investering. År tre och fyra finns dock vissa positiva tecken som tyder på att portföljföretagen kan ha ökat antalet anställda. Indikationer på att förbättringar skett i den regionala strukturen för riskvilligt kapital <i>Rekommendation:</i> Se över och tydliggör målformulering. Två alternativ för ökad effektivitet föreslås: en renodling mot tillväxt i portföljföretag eller en kontextuellt anpassad insats.
19 - 1:1 Regionala utvecklings-åtgärder	Regionalt investeringsstöd	Tillväxtanalys. (2024). <i>Effektutvärdering av regionala investeringsstödet åren 2010–2016.</i> Rapport 2024:08 Tillväxtanalys. (2012). <i>Regionalt investeringsstöd - en effektutvärdering i en värld med många företagsstöd.</i> Working paper/PM 2012:16	Positiva effekter på överlevnad, fysiska kapital och sysselsättning, men inte på produktivitet och omsättning (TA 2024). I TA (2012) fann man robusta positiva effekter för överlevnad, investeringar sysselsättning och produktion. <i>Rekommendation:</i> Beroende på vilket mål som är överordnat kan stödet behöva omformas (TA 2024).
19 - 1:1 Regionala utvecklings-åtgärder	Särskilda driftstödet	AgriFood economics centre. (2023). <i>Att rädda butiker på landsbygden – fungerar det särskilda driftstödet?</i> Policy brief 2023:2.	Positiv effekt; utan stödet hade 18 % av butikerna lagt ned. Vidare ser de att de butiker som tog del av stödet investerade mer samt minskade antalet anställda.

Utgiftsområde och anslag	Aktivitet	Referens	Resultat och rekommendation
			<i>Rekommendation:</i> Inga rekommendationer lämnas.
19 - 1:2 Transportbidrag	Transportbidraget	Tillväxtanalys. (2024). <i>Utvärdering av transportbidraget</i> . WP 2024:01. Tillväxtanalys. (2012). <i>Regionalt transportbidrag – En effektutvärdering med fokus på sågverksindustrin</i> . Working paper/PM 2012:17.	Inga genomsnittliga effekter på omsättning, förädlingsvärde eller vinst. Möjligt att det beror på alltför generella kriterier. (TA 2024). I TA (2012) är slutsatsen att de positiva korrelationer som trots allt föreligger inte kan tolkas som en kausal effekt av transportbidraget. <i>Rekommendation:</i> Pekar på ett behov av större precision i identifikationen av stödets målgrupp (TA 2024).
23 - 1:28 Stödåtgärder för fiske och vattenbruk 2021–2027	Investeringsstöd och startstöd inom havs- och fiskeri-programmet	Agrifood. (2022). <i>Förbättrad konkurrenskraft och tillväxt med hjälp av stöd? Effekter av investeringsstöd och startstöd till vattenbruk och beredningsindustri i havs- och fiskeriprogrammet</i> . Utvärderingsrapport 2022:3. Jordbruksverket.	Positiv effekt på företagets tillväxt genom att öka produktionsvärdet. Hittar däremot ingen effekt på företagets produktivitet. <i>Rekommendation:</i> Inga rekommendationer lämnas.
24 – 1:2 Verket för innovations-system: Forskning och utveckling	Vinnovas stöd Innovativa Startups	Tillväxtanalys. (2025). <i>Utvärdering av Innovativa Startups: En effektutvärdering av ett statligt stöd till nystartade företag</i> . Rapport 2025:12.	Hittar ingen statistiskt signifikant effekt på företagets omsättning, antal anställda, andel högutbildade eller kapitaltillgångar, men viss indikation på ökad chans att tillhöra de mest omsättningsstarka företagen bland sökande. <i>Rekommendation:</i> Lämna inga rekommendationer om utformning, däremot lyfter de vikten av att stöd beslutas utifrån externa bedömningar eller, om möjligt, genom slumpmässig tilldelning.
24 - 1:20 Bidrag till företags-	Almis företags-rådgivning	Tillväxtanalys. (2014). <i>Utvärdering av Almis företagsrådgivning – utvärdering av rådgivningsverksamhet</i>	Inga statistiskt signifikanta positiva effekter av företagsrådgivning på företags

Utgiftsområde och anslag	Aktivitet	Referens	Resultat och rekommendation
utveckling och innovation		<i>till etablerade företag.</i> PM 2014:20.	tillväxt, lönsamhet eller överlevnad. <i>Rekommendation:</i> Inga rekommendationer lämnas.
24 - 1:20 Bidrag till företags-utveckling och innovation	Almis företagslån	Tillväxtanalys. (2019). <i>Hjälper Almis företagslån företag att växa?</i> Rapport 2019:03.	Lånen har en bestående positiv effekt på nettoomsättning och arbetsproduktivitet. Företagen ökar initialt sina investeringar, men denna effekt avtar över tid. Det går inte att urskilja någon generell effekt på sysselsättningen. <i>Rekommendation:</i> Inga rekommendationer lämnas.
24	Business Swedens grundläggande exportutbildning, Tillväxtverkets affärsutvecklingscheckar för internationalisering, Almis exportlån, Enterprise Europe Networks internationella affärsrådgivning och partnersökning	Tillväxtanalys. (2020). <i>Effektutvärdering av Sveriges exportfrämjande.</i> PM 2020:15.	Exportfrämjande insatser ökar sannolikheten för att företag börjar exportera. För företag som redan exporterade innan de fick stödet, ökar exportvolymen. Studien lyfter också vikten av att stödet riktas till rätt målgrupp. <i>Rekommendation:</i> Inga rekommendationer lämnas.

Tillväxtanalys

Myndigheten för tillväxtpolitiska
utvärderingar och analyser

Tillväxtanalys

Studentplan 3, 831 40 Östersund

Telefon: 010-447 44 00

E-post: info@tillvaxtanalys.se

Webb: www.tillvaxtanalys.se